

muusika

Nr 10
oktoober 2006
hind 29.-

**Viiulisireen Anne-
Sophie Mutter**

Õpetaja Hilja Olm

**Keelpillimängijate
maailmakongressist
Tallinnas**

**KALLE
RANDALU**

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia SÜGISFESTIVAL 2006 4.-7. oktoober 2006

KONTSERDID

4. oktoober kell 19.00
EMTA kammersaal
AVAKONTSERT "Sounds of
Hamburg"
Hamburgi Muusika- ja
Teatrikõrgkooli üliõpilaste ja õppe-
jõudude looming
Jennifer Hymer (klaver, kalimba,
gadget'id)
Donghee Nam (hää, elektroonika)
Moxi Beidenegl (hää, elektroonika)
Kavas Hajdu, Nam, Beidenegl,
Stahnke, Lemke, Hamel,
Ognjanovič
Pilet 60/25 krooni (õpilane,
üliõpilane, pensionär)

*
5. oktoober kell 18.00
EMTA 4. korruse fuajee
Lindikompositsioon
"Eksistentsialistlik kunstnik"
Gerhard Lock (heli), Rait Rosin
(maal)

*
5. oktoober kell 19.00
EMTA kammersaal
EMTA kompositsioonitüdengite
looming
Kavas Vihterpal, Alveus, Matson,
Kozlova, Maltis, Hirsch, Tron,
Fischer
Pilet 25 krooni

*
6. oktoober kell 19.00
EMTA kammersaal
EMTA kompositsioonitüdengite
looming
Kavas Jüriado, Kuklin, Pozdejev,
Nishimura, Valkonen, Värk, Masing,
Hirsch
Pilet 25 krooni

*
7. oktoober kell 20.00
EMTA kammersaal
LÖPPKONSERT
EMTA nüüdismuusikaansambel
EMTA kammerorkester
Tannie Willemstijn (sopran,
Holland)
Dirigent Erki Pehk
Erkki-Sven Tüür "Insula Deserta"
Louis Andriessen "Workers Union",
"Tantsud" sopranile ja kammer-
orkestrile
Pilet 60/25 krooni (õpilane,
üliõpilane, pensionär)

Festivali peaküaline
on helilooja
Louis Andriessen
Hollandist

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

*
Festivali piletid on müügil EMTA
kontserdibüroos, Piletilevis ning pool tundi
enne kontserdi algust kohapeal.

MEISTRIKURSUSED

Georg Hajdu (Saksamaa)
meistrikursus "Network Composition"
4. oktoobril kell 11–14 EMTA
elektronmuusikastuudios
5. oktoobril kell 11–13 ja 14–17 EMTA
elektronmuusikastuudios
6. oktoobril kell 17 meistrikursustel
loodud teoste esitlus EMTA
ooperistuudios

Louis Andriesseni seminar
6. oktoobril kell 14–16 (ruumis B-201)

Kohtumine helilooja Louis
Andriesseniga 7. oktoobril kell 12
EMTA kammersaalis

KAVA

SOOLO

2 Kristel Kossar. Kojutulek klaveriga. Intervjuu Kalle Randaluga

BAGATELLID

8 Mailis Pöld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

10 Kristina Körver. Kaks ooperit ja kolm punkti. Kuressaare ooperipäevad 2006
12 Piret Aidulo. Tallinna rahvusvaheline orelifestival
14 Diana Kiivit. Kas puusale tõstetud jalg püsib konksus? Piazzolla tango-ooper "Maria de Buenos Aires" Birgitta festivalil
15 Kristina Körver. Elujõuline ooper Birgitta festivalil
16 Liisi Laanemets. Kammermuusika (?) Kuressaares
17 Mart Kuus. Keerubite laul. Suvekontserdid bütsantsi muusikast
18 Ardo Västriik. Kammermuusika suvises pealinna. PLMF kammermuusika festivalist

MODULATSIOON

19 Kristel Kossar. Läänemere festival – rohkem kui lihtsalt muusikapidu
20 Sirje Subbe-Tamm. Pillipidu *all' italiana*. Suzuki meetodi festival Torinos

HOMMAGE

24 Meenutades Hilja Olmi

STUDIUM

29 Lembi Mets. "Keelpillide maailm" Tallinnas. ESTA kongressist

FESTUM

32 Kaie Tanner. Mis on Malta ja milleks sinna minna

POP & ROCK

33 Margus Kiis. James Brown, ikka ja alati tema ise

BAGATELLID

34 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

37 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

39 Valik oktoobri muusikasündmusi

Intro 10/2006

Muusika oktoobrinumbris on üks väike, aga oluline muudatus. Tähelepanelik lugeja ehk märkab, et sellest kuust alates on ajakirjal uus toimetaja: meie heliloojast toimetaja Mirjam Tally vahetab välja Joosep Sang. Küsisin Joosepilt, kes on olnud Muusika aktiivne autor ja lugeja algusaastatest peale, et milliste mõtetega ta tegijatega liitub. Ta ütles: "Mulle meeldib see avar arusaam muusikast, mis eristab Muusikat teistest väljaannetest: puudub vahetegemine väliste tunnuste põhjal ning väärtuslikku püütakse leida iga stiili ja ajastu muusikast. Toimetajana püüan seda mitmekesisust veelgi arendada. Minu jaoks on oluline, et ajakiri kajastaks vääriliselt eesti muusika arenguid – nii nüüdisheliloojate tegemisi kui ka selliseid traditsioonilisi valdkondi nagu rahvamuusika ja koorimuusika. Ning kõike, mis siia vahele mahub. Tahan loota, et Muusika jõuab tulevikus veelgi laiema lugejaskonna ette, pakkudes midagi igasuguste eelistustega lugejale."

Ia Rimmel

muusika

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetuse aadress: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülg: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **21** krooni number
3 numbrit 69 krooni
6 numbrit 138 krooni
Aastatellimus 245 krooni
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 192 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

KALLE RANDALU
FOTO KAUPD KIRKAS

Pianist Kalle Randalu mäletab oma esimest Mozarti clamust nõnda selgelt, nagu oleks see olnud alles eile, kui klassivend Jüri Alperden pani kodugrammofonil mängima "Väikese öömuusika". "Jäin, suu lahti, grammofoni ning sõber Jüri omakorda mind vaatama," muigab Randalu oma suure armastuse, nagu ta Mozarti muusikat nimetab, algusaegu meenutades.

"Selles muusikas leidub pidevalt üllatusi. Leian uusi nüansse isegi neis teostes, mida juba korduvalt esitanud olen. Aga hulk tema helitüüpe on mul ikka veel mängimata," kõneleb Randalu.

Esimesest soolokontserdist, südamevärinal Estonia kontserdisaali lavale astumisest, saab tänavu oktoobris kolmkümmend aastat. Vahepeale jäid pöördelised ajad ning ülesastumised, mis ei lähe meelest – kuidas saakski unustada näiteks esinemist 57-kraadise veebruaripakasega Vorkuta linna muusikakooli hästi hoitud Estonia klaveril; vangilaagri paiga karmis tõeluses, helide vägi puudutamata Saatusele jalgu jäänud kaasmaalaste hingekeeli. Kõlasid Schubert, Brahms ja Mozart.

Ikka ja jälle jõuab Kalle Randalu maailma kontserdilavadele tagasi Eestisse. "Siin on mu juured. Õhk on teine, puud on teised... see on hoopis teine asi," nendib ta.

Kuidas teie eesti keel nii veatult on säilinud?

Aga kuidas siis teisiti? See on meie kodune keel, räägime seda omavahel ja lastega. Meie väikesele rahvale on keel nii tähtis asi, et kui seal midagi lonkama hakkab, on ju puhta hullusti. Aga ega see muidugi iseenesestmõistetav asi pole, selleks tuleb midagi teha ka – näiteks lastele etteütlisti. Kirjakeel kipub vigaseks minema, kui sellega midagi ette ei võta.

Lahkusite Eestist 1988. aasta suvel, justkui kahe aja vahel.

Vana süsteem oli täiesti elujõuline, aga murenemise, lagunemise ja uue märke võis juba õhus aimata. Teine asi on omaenda isiklik tee, mille käigud ei pruugi protsessi kulgemisega sugugi kattuda.

Mul oli keskkonnavahetust tarvis nagu õhku... koostööd muusikutega, kontakte välisilmaga, mida Eestis tegutsedes nappis. Kontaktid välismaailmaga maandusid kusagil paberikorvis, neist ei tulnud midagi välja; ning siis, pärast ARD raadio korraldatud pianistide konkursi võitmist Münchenis 1985 tekkis võimalus teha

SOOLO

Kojutulek klaveriga

Intervjuu Kalle Randaluga

KRISTEL KOSSAR
Kuku raadio ajakirjanik

koostööd väga erinevate mind huvitavate muusikutega. Mõningase hilinemisega küll, kuid tahtsin neid kontakte ära kasutada.

Kui tihe oli see kadalipp kunstilises ja ideoloogilises mõttes, mis teil ARD konkursile pääsemiseks läbida tuli?

Tolleaegses Nõukogude Liidus korraldati iga võistluse jaoks üleliiduline valikvõistlus komplekteerimaks võimalikult tugevat Nõukogude meeskonda. Enamasti toimusid need Moskvas ja Moskva professoritest koosnev žürii pani meeskonna kokku.

Selle võistluse tase oli äärmiselt kõrge; tihti peale kõrgemgi kui see välismaa konkurss, kuhu sõideti – totalitaarne süsteem pidi selle läbi ju kogu maailmale oma eelseid näitama. Tuli kinnitada, et lastemuusikakoolide metoodika on väga hea, et noori ja andekaid mängijaid on palju... justkui sikutanuks need miljonid nõukogude inimesed kõik ennast pääsemaks ühestainsast väravast välja.

Meid oli kolm osavõtjat, sõitsime Münchenisse – professor Jevgeni Malinin oli žüriis. Mina polnud tema juures õppinud, seega mitte soositud, kui arvestada asjaolu, et üks mu konkurent oli just Malinini õpilane. Arvasin, et mul pole erilist šanssi. Alustasin Mozartiga, ja mu mäng äratas tähelepanu. Malinin tuli pärast esimest vooru minuga rääkima ja ütles: vaatan, et mul tuleb vist teile panustada. Õnne peab ka sellisel konkursil olema.

aga üleliidulisel valikul vedas mul väga. Nimelt tuli eelvooru teises osas mängida uue Viini koolkonna muusikat, seda tuli peast esitada. Mina valisingi siis Schönbergi viis pala op 23. Pool aastat enne hakkasin neid viit pala õppima, aga õppimine kulges kuidagi väga visalt ja aeg muudkui läks. Eelvooru toimumise ajaks olin omadega nii kaugel, et oskasin ainult kolme pala. Istusin siis seal laval, teadustaja kuulutas et: *võstupajet* Kalle Randalu, viis pala op 23. Saalis istusid härrased konservatooriumist ja mina tegin julma panuse sellele, et mitte keegi neist ei tunne sellest teosest nootigi.

Tegin need kolm pala nii ära, et jäin keset teost seisma, tegin pausi ja mängisin sama asja edasi niisuguse olekuga, nagu alanuks järgmine pala. Te võite ainult ette kujutada, millise näoga ma ootasin žürii otsust! Aga kõik oli korras ja võistluse ajaks sain palad pähe ka.

Olete tuntud ka oma hiilgava mälu poolest. Kui palju teoseid teil peas on?

Ei saa salata, klaverikontserte on peas üle viiekümne, lisaks sooloteosed. Muidugi loeb ka harjutamine väga palju ja hea õppimise metoodika, mille olen koolis omandanud. Teadlik lähenemine tekstile, häälte juhtimine, harmooniad, funktsioonid, pinged, lahendused...

Muidugi, ega pianistile hea mälu paha tee, on kergem tegutseda. Inimesed ei saa teinekord õpiprotsessi ajal arugi, kui karm see elu tegelikult on.

Kuidas kulgesid teie õpingud?

Ma arvan, et mul on nendega õnne olnud. Mu esimene juhendaja Muusikakeskkooli eelklassis oli Matti Reimann. Seejärel õpetas mind inimene, kellele olen oma kasvatamise eest palju tänu

Isa ja emaga.

võlgu – õpetaja Tiina Kurik, kes töötab praegu Nõmme muusikakoolis. Kuuendast klassist alates käisin paralleelselt ka Bruno Luki juures, kelle juurde jäin õppima kuni konservatooriumi lõpuni. Esimesel võistlusel käisin viieteistkümnendaastasel Tšehhoslovakkias, sain seal esimese preemia. Alates sellest mäletan teadlikumat harjutamist ning juba siis oli Mozart mu suur lemmik. Mõtlesin, et kui õpiks mängima Chopini etüüde, võiksin korralikult Mozartit mängida.

Muusika on nagu osa elust, mida ei saa vaadelda nii, et nüüd hakkam sellega tegelema. Ma olen nii muusikast läbi imbutunud, et ei oska kuskile seda piiri tõmmata; see on alati nii olnud. See on olnud suur õnn.

Teie aastakäigus lõpetas konservatooriumi suur hulk nimekaid muusikuid, mainekate interpretidega õppisite koos ka Tallinna Muusikakeskkoolis.

Meil oli täielikult oma õhkkond! Hästi vahva meeleolu, mängisime vahetundidel, igaüks sai mingi numbriga hakkama. Mina, Jüri Alperen, dirigent ja muide ka väga hea pianist, Rein Mets, Peeter Rikandi –

mängisime tihti peale Tšaikovskit, Chopini, Jüri aga Brahmsi. Margus Kappelil olid jälle omad asjad, hoopis teises stiilis. Nii et kogu aeg toimus midagi ja vahetunnil meid klassist välja saada oli praktiliselt võimatu. Jalutama me ei läinud, kogu aeg käis kontsert.

Eks me tegime ikka koerustikke ka. Üldainete tunnid toimusid tollal Kaarli puisteel vanas konservatooriumi majas ning ükskord seisis kooli juhtkond probleemi ees, et pole enam millelgi istuda – nahksed toolipõhjad, mida sai kergelt ära kaksata, olid Tõnismäel kelgutamiseks ära kasutatud, räbalateks sõidetud. Kord anti asjale peaaegu ja poliitiline värving, siis kui riigipea kujutisega rändvimpel, mis kõige korralikumale klassile anti, meie juurde jõudes räbalaks muutus. Meie Jüriga jäime siis ikka kahtlusaluste, pahategijate ringi...

Konservatooriumis jälle oli justkui kaks seltskonda: Bruno Luki õpilased ja Laine Metsa omad. Hiljem olin Moskvas professor Lev Vlassenko juures aspirantuuris – see oli kihvt kool! Tol ajal oli see päris müstilise hõnguga õppeasutus, eriti mis pianistlikku taset puudutas. Võis lihtsalt klassi sisse astuda ja tunde kuulata; professorite tundides oli hulganisti rahvast.

Tehti teile juba 1985. aastal Münchenis ettepanek "raudne eesriie" selja taha jätta?

Tuli mitmeid ettepanekuid, teiste seas ka ettepanek Tel Avivi muusikaakadeemiasse tööle asuda. Õeldi, et keeleoskus polevat probleemiks, sest terve akadeemia kõneleb vene keelt. Rääkisin sellest toona ka Nõukogude Eesti meedias.

Eks pere oli tol ajal ju pandiks kodus. Ma pole mitte kunagi mõelnud üksinda seda sammu teha, sest tollal juhtus igasuguseid asju... ütlemel nii, et see samm oleks liiga palju muret kaasa toonud. 1988. aastal tuli võimalus koos perega puhkusele minna, kust me enam tagasi ei tulnudki. Nii kestab see nõندانimetatud puhkus tänini.

Kodumaalt ilma tagasisõidupiletita lahkumine on kõige karmim, mis inimese elus ette tulla saab. Vähemalt nii kujutan mina seda ette.

Muidugi. Eks tundeid ja mõtteid keerles peas väga palju, kuid oli ka inimesi, kes sel sillas kunagi katkeda ei lasknud, näiteks Peeter Lilje. Mäletan, et juba 1989. aastal mängisime Peetri initsiatiivil ERSOga Helsingis – nii et selles mõttes polnud mingit vahet.

Ette heidetud äraminekut küll ei ole, kuid mingid hoiakud võib-olla olid.

Kui vaatate nüüd Eesti muusikaelu käekäigule, kas pole siis tekkinud mõtet, et kuidas oleks läinud, kui...?

Ma peaaegu pole sellele mõelnud, tunnen ennast praeguses olukorras väga hästi.

Ma ei tunne ennast siin külalisena, see on ikkagi kojutulek. Siin on mu juured; puud on teised, õhk on teine... Ma arvan, et elada võib mitmel pool, ükskõik kus kohas, kuid see siin on hoopis teine asi.

Teie ja abikaasa, pianist Piret Randalu lool on äärmiselt romantiline algus.

Mina olin konservatooriumi algul, tema muusikakeskkooli lõpus, kui Jumal mulle unenäo saatis – ja ma armusin sellesse unenäotüdrukusse. Teadsime teineteist juba varem.

Abiellusime 24. veebruaril 1978, nii et kakskümmend kaheksa aastat saab abielus oldud. Pulmakuupäev oli aga magus! Kui hea oli kõigile öelda, et täna on pidu... See päev tuli täieliku lotovõiduna.

Meie omavahelises suhtlemises pole piire – ei teagi, millal räägime tööst ja millal muudest asjadest. Mängin ka heameelega ette, hakkam õpilaseks. Meie poeg Kristjan on pianist, tütar Liisa viuldaja – eks me ole neile eeskujuks, et kodus palju mängime. Kristjan on praeguseks teise suuna peale läinud, kirjutab oma teoseid, improviseerib palju ning mängib džässis.

Minu elu juba on kord niisugune, et olen palju ära, ikka kuskile teel. Ma arvan, et nõnda on ikka kergem, kui teine inimene on samuti muusik ja mõistab, millega on tegemist. Kolamise pisik istub mul sügavalt veres; kui juba paar päeva kodus olen olnud, hakkam igatsevalt mõõduvaid ekspressrõnge vaatama, et huvitav, kuhu see rong sõidab ja miks mina seal peal pole?

Estonksi narodnõi artist jõudsite omal ajal ikka olla?

Jõudsin ikka. Sain selle au osaliseks pärast Müncheni konkurssi. Aga selle aupakliku teadustamisega on nalja ka saanud. Kord ootasin, frakk seljas, Aserbaidžaanis pealinnas Bakuus lavale astumist. Tulebki kaunis daam ja kuulutab pühalikult: *võstupajet* Kalle Randalu. Lähen lavale ja jahmun – saalis pole ju kedagi! Alles pärast nägin, et klaverikaane varju oli jäänud paarkümmend huvilist. Neile ta siis teadustaski.

Kas vene nõukogude muusikat pidite toona palju mängima?

Ei. See oli aeg, kus mängisin igal võimalusel eesti muusikat. Enam-vähem täpselt kolmkümmend aastat tagasi, oktoobris 1976 toimus

Bruno Lukiga.
FOTOD ERAKOGUST

minu esimene soolokontsert Estonia kontserdisaalis. Kuldar Sink lubas kirjutada selleks puhuks sonaadi, kuid läks hoopis nii, et kandsin ette tema vanema sonatiini ja “Motoorse burleski”. Pärast kontserti tuli lava taha kaks sihvakat habemikku eesti noormeest ja tutvustasid ennast – need olid Lepo Sumera ja Raimo Kangro. Sellest kasvas välja sõprus, mis kätkes nii ilusaid hetki, olulisi plaadistusi kui ka seikluslikke reise.

Kas Saksamaale jõudes pidite palju pingutama, et läbi murda?

Sain juba varem aru, kui kõva on konkurents selle hiilgava ja toredana paistva elu varjus. Mõtlesin ikka, et saan hakkama.

Minu jaoks on asjad korras seal, kus on mu pere. Seal edasi areneb kõik muu, suhted kolleegide ja

sõpradega.

Olete varem öelnud, et üks olulisemaid asju te elus oli sõprus Peeter Liljega.

(Keskmisest pikem paus. Randalu tõsineb, tema silmadest aimub meeleliigutust.) Ma olen küll praeguseks matnud ka oma vanemad, kuid see oli kahtlemata kõige jubedam löök, mida elus kogunud olen. Haiget teeb see tänini.

See oli nii uskumatu. Mäletan seda nõnda selgelt, justkui oleks see olnud eile. Sain kontserdil teate Peetri surmast ning pidin pärast seda veel lavale minema, mängima Janačeki Kontsertiinot, see on niisugune veidi sürrealistlik muusika. Mozartit poleks ma tol hetkel küll mängida suutnud.

Kaks nädalat enne seda rääkisime veel telefonis. (Ohkab.) Tühjast-tühjast; autodest ja jumal teab millest tähtsusetust. Kõik jäi pooleli. Ja see on nii ülekohtune; see tunne, et miks ta jättis mu üksi siia maailma, püsib mu sees tänaseni.

Kohtusime Peetriga 1975. aastal orkestriproovis – esmakordselt elus tohtisin Muusikakeskkooli lõpuaktusel orkestriga mängida Beethoveni Neljanda klaverikontserdi esimest osa. Sõprus kasvas välja pika aja jooksul, tihedamalt hakkasime lävima hiljem.

Peeter oli tuhandeprotsendiline muusik. Romantiline unistaja, (Pikk paus jääb kestma.)

Mis on olulisim, mida temalt õppinud olete?

Ma arvan, et see on tunnetus. Esimesest proovist alates tuleb tunnetada, et elame läbi midagi väga väärtuslikku. Alati peab püüdma maksimumi poole.

Sisemine leek lahvatab iga kord, kui lavale astute?

See jääb. Eile toimunud ilus kontsert esinejale ei loe – täna istub publik saalis ning ma pean nullist alustades taas ennast tõestama. Seal pole võimalik midagi väheke teha, vaid ainult täispangale minna.

Ja Mozart on teie elus alati esikohal?

Jumalik ilmutus! Eks sinna, päikese kõrvale, pääse tiirlema

teisigi terviklikke, teistsuguste elementidega planeete, nagu näiteks Brahms või Schumann, kuid Mozart on neist kõige suurem.

Kui me muusikast räägime, siis kõneleme siiski materias, mida me tegelikult ei tunne. Võime rääkida, et see on poognatõmme, heli tekitamine; üks heli, millele järgneb teine. Kuid seda, mis nende kahe heli vahel juhtub, me ikkagi tegelikult ei tea. Ja jumal tänatud, et ei tea! Kui see oleks selge ning paigas, poleks tegemist sfääriga, mis tegeleb inimeseks olemise saladusega. Ka meie, kunstnikud, pole endale selged: kui suur osa sellest eksisteerib vaid me kujutlusis? Kui suur on kahe kujutluse, meeoleolu kokkulangevus mingil ajahetkel? Olgu see siis emotsioon, mille olen saanud Gustav Ernesaksa taktikepi all laulupeol lauldes või hoopis tagasiside publikult, kui Mozartit mängin. Ongi parem, kui seda päris lõpuni ei tea.

Lähedase sõbra Peeter Liljega.
FOTO KALJU SUUR

Kas murrate selle üle tihti pead?

Tegevmuusikule pole see niivõrd peamurdmise teema, kuivõrd omas elemendis olek.

Tegelikult käib mu peas praegu vahetpidamata ringi Brahmsi op 119, neli pala, millega hetkel tegelen ja mis minu jaoks on uued. Mind rabab selle teose julgus ja isiklikku laadi avatus. Seal on sees miski ning see salapära panebki *musicuse*d asjaga tegelema. Tavakeeles ehk öeldakse: pole piiri töö ja elu vahel.

Olemine muusikas?

Just. Reaalsus seguneb aktiivse mõttetöoga. See võib toimuda ükskõik kus, võin näiteks öelda, et harjutasin jalutuskäigul. Selles elemendis olemine peab olema üks osa sinust endast.

Ainult nii saab interpreet publikut muusikaga kõnetada.

Kui muusikul õnnestub avastada see salapärane miski, ületada materia ja ühineda kõrgema sfääriga. Publik läheb elamust saama, miskit leidma. Ma olen sügavalt veendunud, et seda plaadid ei asenda.

Ma eelistaksin siinkohal väljendit "puudutab". On muusikat, mis rohkem kõneleb, ja teist, mis rohkem maalib; on erinevaid stiile ja erinevaid interpreeditüüpe.

Teie olete pigem jutustaja tüüpi?

Ma usun küll. Mulle on alati olnud lähedased tundmused, mis pigem kõnetavad. Seetõttu meeldivad eriti kammerkoosseisud ja orkestrid, kus heliline pool on kõrgema sõnumi teenistusse seatud.

Teie muusikuelu tundub kõrvaltvaatajale pigem rahulik kulgemine kui kantud drastilistest pööretest.

Tegemist on tõepoolest olnud pideva protsessiga, ehkki tunnen

järjest kasvavat sisemist vajadust muuta mingeid sügavamaid rütme, mis elu määravad. Muuta vaatenurka ja ehk aeg maha võtta...

Soolokava, mida praegu ette kannan, on minu jaoks uus ka seetõttu, et pöördun tagasi teoste juurde, mis on mulle südamelähedased ning mida juba kunagi mänginud olen, kuid nüüd pole hulk aega puutunud. Justkui kusagil kaugel-kaugel olev tabuteema, mida on armas tohtida üles võtta...

Olen kogu aeg võtnud kavva uusi teoseid, repertuaari kasvatanud, ja nüüd on aeg teha pööre. Aeg selleks on küps.

Kui palju on teie ellu mahtunud valikuid, ka neid, mida on tulnud pärast kahetseda?

Olen selliste situatsioonide tarvis enda jaoks paika seadnud kaks sümbolsõna – Juhus ja Saatus. Mõned momendid, kui need kaks kohtuvad, on elus väga olulised; olgu need siis olulised elamused, kontserdid või kohtumised. Pealegi ei tea kunagi, mis oleks olnud,

kui...

Pianistina olete hulk aastaid tipus püsinud. Milliseid ohvreid olete sinna jõudmise nimel pidanud tooma?

Ei tea, kas seda just ohverdamiseks nimetada, aga väga palju... See on jällegi see, millest rääkisime juba eespool, see on muusikas, omas elemendis olemine.

Siin võiks mõelda, mida üldse tähendab harjutamise ja töötamise seisund? Õpetajana olen tihti mõelnud, kuidas kohtumised õpilastega on justkui punktiirid – püüan teda mõjutada, kuid see, mis vahepeal juhtub, seda ma ei tea. Mida inimene reaalselt teeb pärast seda, kui ta tunnist koju läheb? Mis toimub tema peas, kui ta koju kõnnib, seal klaveri taha istub ja tööle hakkab? Siin on palju mõtlemisainet.

Muidugi olen ma oma elus palju harjutanud, selle sõna kõige laiemas mõttes, sellest täielikult mõnu tundes. See on olnud täielik omaetteolek iseendaga. Mõni püüdlik õpilane ütleb kõigepealt: "Ma tean, et ma pean harjutama." Mina ütlen aga, et sa ei pea ilmtingimata harjutama, võid istuda pargis ja leida hääle juhtimisele tähendusi, seoseid.

Siit edasi aga hakkab töö, teadlik lähenemine vormile ja teose ülesehitusele. Kuidas ühendada seda transiga? Siin tuleks teha tähelepanekuid enda juures – millised tunded tekivad ja kuidas tuleb motoorne aparaat sellele järele, mida kavatsetakse teostada. Siinkohal tuleb mängu talent. Iseäranis pianistide puhul saab määravaks manuaalne andekus, reageerimise kiirus – see, mismoodi saavad käed ja sõrmed aru, mida hing tahab öelda. Seda laadi andekus, kui kõik paistab justkui iseenesest tervikuks kujunevat, on olemas. Taset võib küll lihvida, kuid karm emake loodus paneb

asjad paika. Osa on andekamad, kiiremad ning kui nad saavad ka head koolitust, on tulemus hiilgav.

Üks teie kolleeg on öelnud, et pianistil läheb jõudu tarvis.

Just, ja seda igas mõttes. Vaimset jõudu nõuab näiteks võistlusteks valmistumine – kas närvid peavad vastu, kas jääd iseendaks? Kas suudad ilma proovita lavale hüpata ka juhul, kui lennuk jäi hiljaks ja rongi ei tulnud?

Publik ei taha sellest midagi teada, nemad tulid saali imet ootama. Mida tuntum on nimi, seda suurem on imeootus.

Kui palju tajute seda, et nimi kohustab?

See on nii erinev. Alati ei õnnestu kõiki elemente leida. See on püüd leida hetkes iseendaga harmoonia ja loomulikult ületada mateeria. Jõuda selleni, et ei võitleks iseendaga; närveerin praegugi kohutavalt enne lavale minekut. Viimased minutid enne lavale minekut – see on hirmus! Aga kui juba seal olen, hakkab hea.

Ma olen kiire õppija, kes kasutab manuaalset andekust, tajun ära olukorrad, milline on aplikatuur ehk sõrmestus, mis mulle sobib. Pärast seda lasen protsessil areneda ja vaatan, kuidas hääli juhin või tundeid väljendan, püüdes samal ajal hoida silma peal sellel, mida ma tegelikult teen. See, mida me mõtleme, et teeme, ning see, mida me reaalselt teeme, ei pruugi alati kattuda.

Üks tore näide on siinkohal aplikatuur. Me võime mõne asja välja mõelda ega pane korrates tähelegi, kuidas see kõik on juba muutunud. Kui on aega, tuleks lasta teosel koos endaga välja areneda ja siis alles teadlikult vaadata, mis juhtub.

Naudite te õpetajaks olemist?

Väga. Suureks eeskujuks oli mu õppejõud professor Bruno Lukk, kes kuulas alati tohutult intensiivselt iga õpilast. Teda tundes ei kujuta küll ette lugusid, mida mõnede õpetajate kohta räägitakse, kuidas nood olevat tunnis magama jäänud. Ta elas kaasa ja oskas minna õpetaja-õpilase vahekorral üle mõttekaaslusele.

On teil Karlsruhe oma õpilaste seas olnud ka tõelisi üllatajaid?

On küll. Siin võiks nimetada Toomas Vana ja Ave Nielerit, aga ka näiteks Miho Uchidat, Takuhiro Murayamat, Eduardo Ponzet – huvitavad inimesed, kes on kindlasti kaasa toonud midagi ka oma kodukandi mentaliteedist. On suur õnn, kui tekib selline lähedus.

Missugune on teie arvates Eesti noorte pianistide tase?

Selles mõttes on kõik väga hästi, oleme maailmas üks tugevamaid. Meil on noori inimesi, kes täie andumusega südames seda teed

Kontsert on lõppenud, lilled ja ovatsioonid.

FOTO SCANPIX

kõnnivad. Peab olema võimekust, närvikava vastupidavust ja armastust – tahet muusikas elada.

Mis peab ühes teoses olema, et see hakkaks teid kõnetama? Ning kas on ette tulnud ka selliseid helitöid, mis on osutunud eriti kõvaks pähkliks?

Ei unusta kunagi, kuidas teatsin kindlalt: Prokofjevi Seitsmendat klaverisonaati ei mängi ma mitte kunagi! Nüüd on sellest kujunenud aga üks mu 20. sajandi lemmiksonaate. Kuid sellest läbi närimisega oli siiski tegemist, on ju Prokofjev väga nõudlik pianist-helilooja. Sama on olnud ka tema klaverikontsertidega.

Vahel tekib mul säärane veider mõte, justkui oleksin ka eelmises elus pianist olnud; leian kuidagi alateadlikult üles järgmise harmoonia, ilma et päris täpselt teaksin. Kusagil alateadvuses tekib heliloojaga ühine jooneke... Arvan, et

väga paljude teoste saatus on interpretide kätes.

On teid vaimustanud ka orkestrid, kellega olete koos töötanud?

Ikka on. Kõigepealt meie oma ERSO. Esimest korda esinesin ERSOga siis, kui lõpetasin Tallinna Muusikakeskkooli ja dirigeeris Peeter Lilje. Sellest alates olen ERSOga pidevalt mänginud. Aga ka näiteks Baieri ringhäälingu orkester ja Peterburi filharmoonikud.

Ja Läti Rahvuslik Sümfooniaorkester! Pidin nendega mängima Beethoveni Viiendat klaverikontserti, mis teatavasti algab orkestri Es-duur *tutti*ga. See kõlaski, ning lasin, selle asemel et alustada, kätel sülle langeda – see oli nii metsikult ilus, nii perfektselt hääles ja vägev! Kõik jäid mind imestunult vaatama ja ma ütlesin: kas tohiksin kordust paluda, see oli lihtsalt nii hea!

Või siis, kui mängisime ERSOga Tallinnas Brahmsi Teist klaverikontserti; seal on orkestris oboe ja tsello repliigid, hiljem lisandub ka klaver. See, kuidas dialoog arenes ning kuidas Kalev Kuljus mängis, oli nii poeetiline, nii sõnumeid täis! Need on õnnelikud momendid, mis jäävad kirkana meelde.

Olete aastakümneid kontsertpianistina laval olnud, lisaks veel professoritöö. Kas see kõik ei väsita?

Mõnikord küll. Mõnes partituuris on nõnda palju, et kõik see, mida andma pead, teeb kokku rohkem kui sada protsenti. Aga siis nõuavad tähelepanu ka teised teosed ja kavad, kellelegi antud lubadused, samuti õpilased oma probleemidega.

Mõnikord võiks ju mõelda, et *grande finale* ja kolm punkti. Aga muusika sees olemine ei lakka kunagi.

Anne-Sophie Mutteri tee loodust lapsest tippviuldajaks * Buenos Airese teatrimaja Colon läheb remonti * Noordirigent Robin Ticciati oli menukas Salzburgi festivalil

• Keeruline olevat kirjutada hästi ja lühidalt. Ütlus on ammuilma klassikaks kulunud ja mõteterade universaalkogusse korjatud. Ometi tundub, et on toimunud mingi nihe. Et päris nii see pole. Sest "hästi ja lühidalt" kirjutavad paljud, kes suurema või vähema regulaarsusega, olgu Eestis või mujal, valgustavad näiteks muusikaelu. Siinkohal: vabandust! Muidugi polnud tol ideaalpaaril "hästi ja lühidalt" algselt pistmist ajakirjandusliku poolloomega, see oli nn päriskirjanduse möödupuuks. Aga kuna aeg on edasi läinud, siis avardagem žanripiire! Juveliirseid nuppe, sisukaid alamõõdulisi artikleid, köitvaid, kuid arenduseta mõtisklusi, arvamusi, ülevaateid ilmub hulgi. Väga paljud kirjutavad "hästi ja lühidalt" (lisaks need, kes kirjutavad lihtsalt "hästi lühidalt"). Pigem tundub keeruline olevat kirjutada hästi ja pikalt. Veeru jagu hoogsat asjakohast juttu ei näi probleeme tekitavat, neid, kes terve külje suudaksid haaravalt ja tempokalt sisustada, on aga vähevõitu. Itaalia ajakirjanduses on üheks seesuguseks Leonetta Bentivoglio, kelle suletoid olen tihti refereerinud. Oma teadlikult divulgatiivsed, laiale lugejaskonnale mõeldud lood rajab ta suurtele kontrastidele, ülevad ja argised liinid jooksevad segamatult kõrvuti, ilmekust ja hoogu jätkub iga teema tarvis. Ta ristleb minevikus ja tulevikus ning edastab kuhjaga teavet, mis, kui see nii loomulikult ei sulanduks üldplaani, võtaks kindlasti õhku ahmima. Tegelikult ei tahtnud ma kirjutada kiidulaulu ajakirjanikule, vaid hoopistükkis kokku võtta ta hiljutist portreelugu **Anne-Sophie Mutterist**, kellest Itaalias räägitakse haruharva sel põhjusel, et teda siin peaaegu ei kuulegi. Anne-Sophie Mutteri sõnutsi saabuvad esinemiskutsed Itaaliast valdavalt kahekümne neljandal tunnil, tema graafik on aga aastaid ette planeeritud.

Saksamaal Rheinfeldenis, Schwarzwaldi kandis sündinud Anne-Sophie Mutter (1963) on nii-öelda maalaps. Ja mis seal Schwarzwaldi laantes muud ikka teha oli kui kahe vanema venna seltsis puu

otsas turnida, kala püüda ja lihtsalt ringi joosta. Ühesõnaga: rüblikuolu. Müütilise sireeni sarnase Mutteri sõnul olnud ta pisikesest peast suisa poisilik. Ent viiul oli Anne-Sophie enda valik. Pill paelus teda varakult. Kas keegi oskaks ära arvata, mis laadi sünnipäevakink tehti tüdrukule siis, kui ta sai viieseks? Ega vist... Kingiks olid viiulitunnid. Ning juba aasta hiljem olevat ta küsimusele, kelleks ta saada tahab, vastanud: "Solistik." Kolmeteistkümneaastaselt debüteeris ta Luzernis; tänavu augustis tähistas Mutter sealsamas Luzernis kolme kümnendi möödumist debüüdist. Toonast esinemist meenutades selgub, et õpetaja polevat tüdrukule milgil kombel mõista andnud, kui tähtsa kontserdiga tegu. Ja sestap laabus kõik pingevabalt. Vastukaja oli sedavõrd tormiline, et tekitas huvi isegi Herbert von Karajanis. Too kutsus tüdruku ette mängima. Anne-Sophie Mutter ei varja, kui võrd määravaks kujunes kohtumine Karajaniga, kes ajapikku omandas lausa isakuju mõõtmed. Ent Karajan oli ühtlasi see, kes jagas algajale juhtnööre, milline hoiak võtta muusikaelu ärilise poolega kokku puutudes. Ja Mutterist sai interpreet, kes alati esitab oma nõudmised. Karajanist pajatab ta hardusega, rõhutab pühendumist, vabadust ja intensiivsust, mida Karajan taotles (mitte ühtegi nooti ei tohi mängida "lihtsalt" kenasti); Mutter toonitab, kui tähtis oli Karajani jaoks isikupärane vaatenurk, mida kuulajale avada. Ent ühtlasi ei jäta ta mainimata Karajani ääretut rangust, kultuslikult maniakaalset "distsipliinõuet" ja ta sinisilmade magnetpilku, mis aeg-ajalt pikselöögina orkestrante tuhastas. Ent mõjukaid figuure, kes ühtaegu imetlejad, mõttekaaslased ja hingesugulased, on *Frau Mutteri* elus teisigi: metseen Paul Sacher, tšellist Mstislav Rostropovič. Ja loomulikult ka esimene abikaasa Detlef Wunderlich (kes ühtlasi oli Karajani advokaat; suri 1995) ja praegune abikaasa André Previn. Abielust Detlef Wunderlichiga sündis kaks last, kes käivad Münchenis koolis. Mutter

elab vaheldumisi Münchenis ja New Yorgis, laste pärast on ta tunduvalt vähendanud kontsertide arvu: praegu tuleb neid ca 60 aastas. Pärast Detlef Wunderlichi surma ei laotanud kõike eraelulist endale hoidev Mutter kaotust üldsuse ette; ka oma lapsi hoiab ta ebaterve huvi eest ega talu isegi seda, kui ajakirjanikud neid nimepidi mainivad. Heliloojast pianisti André Previniga lindistas Mutter hiljuti Mozarti klaveritriod, järke ootab Beethoven, tuleval hooajal peaks Bostonis toimuma Previni Topeltkontserdi (viiulile ja kontrabassile) esiettekanne. Mutter peab Previni kõige eklektilisemaks muusikuks, kellega ta eales kohtunud. Septembris annab Deutsche Grammophon neljal CD-l välja ka Mozarti kuusteist sonaati viiulile ja klaverile. Anne-Sophie Mutter mängib aastast 1710 pärit stradivaariusel, alati ainult sellel. Viulist pajatab ta kui inimlendist: "Ta on erakordselt tugeva isikupäraga; temas on varjul lõputult saladusi ja ta üllatab mind alailma." Ka Mutteri sensuaalne esinemisrõivastus, mis ei tunnista varrukaid ega kaetud õlgu, on tingitud tema ja viiuli suhtest.

Hiljaaegu naasis ta Mozarti aasta tähe all kulgenud ida turneelt: Jaapan, Korea, Taiwan, Hiina. Teda hämmastab vahetus ja vaimustus, millega hiinlased nii metropolides kui ka maakolkais reageerivad Mozarti loomingule, õõ ja päeva, valguse ja varju, õhulisuse ja tiheduse, inimliku ja üliinimliku ambivalentsele imele.

• 1. novembrist suleb Buenos Aireses mõneks ajaks ukseid teatrimaja **Colon**, mille akustikat, aurat ja imposantset lava on võrdse vaimustusega kiitnud nii dirigendid, heliloojad (olgu või Richard Strauss, Manuel de Falla, Arturo Toscanini, Zubin Mehta, Daniel Barenboim, Herbert von Karajan) kui ka lauljad ja tantsuteatri esinumbrid (Enrico Caruso, Maria Callas, Montserrat Caballé, Luciano Pavarotti, Rudolf Nurejev, Antonio Gades). Colon

Viulisireen Anne-Sophie Mutter.
FOTO TINA TAHIR DEUTSCHE GRAMMOPHON

tegutseb aastast 1908 ning pole seni vajanud ühtki ravikuuri. Nüüd olevat aeg tõsisemaks kirurgiliseks sekkumiseks: sisustus tuleb kooskõlastada praeguste turvanõuetega, maailma suurima ooperilava kõlakast (75 meetrit sügavuti ja 28 kõrgusesse) vajab igakülgselt tehnilist kontrolli ning poolteisetonnine sameteesriie asendatakse tulekindlaga; ja kuna uusaja publik nõuab mugavamast istumist, vahetatakse välja ka 2500 tugitooli. Insenerid lubavad teatrimajale anda algusaegade hiilguse, ilma et sellest kannataks esinemispaiga haruldane akustika. Rahvusvahelistest jõududest on konsultantideks värvatud Alain Charles Perrot, kelle vastutusel lasus Pariisis Opéra Garnier' remont, ja Elizabetta Fabbri, kes juhatab Veneetsias Fenice põlengujärgset

taastamist. Esialsel hinnangul läheb renoveerimine maksma ca 25 miljonit dollarit, 60 protsenti kuludest kaetakse arenduspangast BID võetud laenu abil.

Teatri töörütm aga ei katke, see muutub vaid rahulikumaks. Colon hakkab Buenos Airese peal külakorda käima, et siis 25. mail 2008 taas ukсед avada ja tähistada ümmargust juubelit Verdi "Aidaga", sama etendusega, millega paik kunagi sisse pühitseti. Teatri juhtkond loodab juubeliks taastada meeldiva tööõhkkonna, mis lähiminevikus, kui streigilaine tõttu tuli tühistada isegi Martha Argerichi kontsert, mõneti alla käis.

• Dirigentide noor põlvkond, täpsemalt noordirigentide üks alaliike, nn *baby-*

face-kategorია (Daniel Harding, Gustavo Dudamel, Vladimir Jurowski...) on saanud täiendust **Robin Ticciati** näol, kelle lemmikvastus on intervjuud andes: "Mul tuleb veel õppida." Äsjasel Salzburgi festivalil debüteeris Ticciati Mozarti "Il sogno di Scipione"ga, mis lavastaja Michael Sturmingeri versioonis sujus buüuelilikus sürrealismi võtmes. Mozart kirjutas "Il sogno di Scipione" viieteistkümnenda aastastelt, sama noorelt astus ka Ticciati dirigendipulti. Kahekümne kolme aastane Ticciati on noorim dirigent, keda Salzburgi festivali korraldajad seni esinema on kutsunud. Esimese hooga löi Salzburgi-kutse Ticciati rõõpast välja, noormees arvas, et on asjast valesi aru saanud. Debütandi ponnistus osutus aga sedavõrd menukaks, et korraldajad ootavad Ticciatiit peatselt tagasi; lähiajal astub Ticciati üles ka Montreux's, Glyndebourne'is ja Zürichis, aastal 2008 igatseks teda näha-kuulda ka La Scala... kuid imelise tagasihoidlikkusega on noormees La Scalale ära öelnud. Ikka sedasama kuldaväärt põhimõtet järgides, et enne kui tulla La Scalasse, paika, mis muusikule tähendab sama, mida usklikule Vatikan ja paavst, tuleb tal veel õppida. Muidugi pole nii noorel dirigendil kerge end orkestri ees maksma panna. "Mind ei võeta paugupealt omaks, kuid need, kes alguses suhtuvad umbusklikult, muudavad proovide käigus meelt," räägib Ticciati. Küsimusele, kummad on umbusklikumad, kas vana kaardivägi või noored, eelistab Ticciati vastuse võlgu jääda. Robin Ticciati on inglane, ent supupuult juuripidi itaallane. Oma esivanematest ei tea ta suurt midagi, ainult niipaljudest, et tšellistist ja pianistist vanaisal olevat Roomas olnud käed-jalad tööd täis ning ka üks onu tegutsenud pianistina. Oma vaimseks isaks peab Ticciati *sir* Colin Davist, kategooriakaaslaste Hardingi-Dudameli-Jurowski ja teistega on ta seni põgusalt kokku puutunud, ligilähedaselt sel tasemel, et öelda: "Harding on täielik jalgpallihull."

Kaks ooperit ja kolm punkti

KRISTINA KÖRVER

Tänavu kaheksandat korda toimunud Kuressaare ooperipäevad on pikima traditsiooniga ooperifestival Eestis (korraldaja Saaremaa Muusikahariduse Sihtasutus, kunstiline juht Ludmilla Toon) ning koos Kuressaare kammermuusika päevadega väärikas aktsent saare suvisest meelelahutusest pungil kultuurikalendris. Aastate jooksul on festivali vabaõhulaval ülles astunud esinduslik seltskond rahvusvahelisi külalisi ning iidse piiskopilinnuse müüride kõrval on kõlanud mitmed muusikaloo armastatumad ooperid. Sel suvel tuli külla Odessa Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater, kes tõi kostiks kaasa Verdi "Trubaduuri" ja Puccini "Madama Butterfly". Ooperiõhtuid raamisid galakontserdid Leedu ja Eesti lauljatega, päevi sisustas kultuuriprogramm, mis oli vastavalt Ukraina-, Leedu- ja Eesti-teemaline.

Odessa ooperiteater tõi festivalile maailma ooperipubliku ühed lemmikteosed. Niisiis mindi repertuaari valides kindla peale välja, samas oli tegemist äärmiselt nõudliku kavaga. Mõlemad ooperid vajavad peaosadesse vokaalselt võimekaid ja suure draamaandega lauljaid, kes suudaksid ülikirglikke tegelaskujusid kõitvalt ja maitsekalt välja kanda.

Selles osas jäi üht-teist vajaka "Trubaduuris", kus peaosalised ei olnud sugugi ühes "võistluskaalus". Nõrgaks lüliks osutus siin Anatoli Kapustini asemel nimiosa, trubaduur Manricot laulnud Moldova Rahvusooperi solist Mihail Montianu, kelle praegune lauljavorm jääb tema tiitlitele ja kunagisele uhkele karjäärile küll alla. Kogu partii lauldi rabedalt, otsekui hääle katkemise piiril, hävitades nõnda muljet Manricost kui oma lauluga südameid võitvast trubaduurist. Rolli "maiuspalade", südamedaami Leonora akna all lauldud lembelaulu ning sõjaka "Di quella pira" kõrged noodid jäid tenorile püüdmatuks. Vokaalselt abistatult kompenseeris Montianu aga püüdliku ja hingestatud näitlemisega.

Mõneti vastuolulise mulje jättis ka Inga Martõnova Leonorana, kes võlus küll kauni hääletämbriga ning säras ansamblistseenides, kuid ei vullanud ilmselt päris kõiki *bel canto* nippe ning pidi kohati, eriti ulatusliku "Tacea la notte"

lõpuosas Verdi nõtketele koloratuuridele alla vanduma.

Õhtu täheks oli kahtlemata Jelena Starodubtseva Azucenana, paljude metsosopranite unistuste rollis. Ehkki ooperi nimi seab esikohale Manrico, on Verdilgi õigupoolest see sünged ja kättemaksust haaratud mustlasnaine ooperi muusika ja dramaturgia keskmes. Painavad stseenid, kus Azucena lõkkesse vaadates oma tules hukatud ema meenutab ning oma kasupojale Manricole justkui poolkogemata paljastab, et ta ema surma eest kättemaksuks röövitud krahvi poja, st Manrico asemel meeltesegaduses hoopis omaenda ainsa poja lõkkesse heitis, on kogu ooperi emotsionaalsed kõrgpunktid ning panevad tõsiselt proovile laulja oskuse luua usutav karakter. Starodubtseva esituses oli kogu roll ühtlaselt haarav ning pani pidevalt ootama tema järgmist lavale naasmist. Ilmselt tajus oma tähe seisust ka noor lauljatar ise, tulles pärast õnnestunud teist vaastust lava ette pidulikult kummardama ja publikule õhusuudlusi saatma.

Võrdne partner Starodubtsevale oli nimekas bariton Vladimir Tarassov Manrico venna krahv di Luna rollis, mis küll nii äärmuslikke tundetoone ei paku, kuid laulja sümpaatne hääle ja vokaalne sooritus oli sellegipoolest igati nauditav ja meelde jääv.

Kindla käega dirigent Igor Šavruk hoidis etenduse head tempot ka seal, kus see lauljate vahvama emotsionaalsuse tõttu midugi ehk lohisema oleks kippunud.

"Trubaduuri" kuulates iseenesest ja tahtmatult kriitiliseks häälestunud kõrv võis aga juba järgmisel õhtul rahumeeli leebuda, sest "Madama Butterfly" oli Odessa ooperiteatril välja panna ühtlaselt kõrgetasemeline koosseis, sealjuures üsna noori lauljaid. Ka orkester dirigent Jarema Skribinski juhatusel kõlas värskemalt ja võrreldes Verdi valdavalt *pizzicato*-faktuuriga olid Puccini tihedad orkestripartiid vabas õhus muidugi ka paremini kosta. Ning ehkki Puccini ei kuulu just mu meelisautorite kitsaimasse ringi, möödusid need kolm tundi täis tunde- ja meloodiaküllast muusikat igati elamusrikkalt. Erinevalt "Trubaduurist" on "Madama Butterfly" nimiosaline kogu ooperi tähtsaim tegelane – tema juhib

kõiki kõik süzeeliine ning viib haripunkti muusikalise arengu. Pahaendelise mööda-rääkimisega algav ja tõeliseks "jaapani tragöödiaks" arenev väikese geiša Cio-Cio-Sani ja Ameerika mereväelase F. B. Pinkertoni armulugu kulges Odessa ooperiteatri esituses haaravalt ja "ümaralt", raske ja tarbetugi oleks siin midagi või kedagi eraldi esile tõsta. Laitmatu häälekooli, hea muusikalise maitse ja näitlejaandega hiilgasid kõik peaosalised – Larissa Zujenko (Cio-Cio-San), Tatjana Spasskaja (Suzuki), Andrei Perfilov (Pinkerton), Stanislav Trifonov (Sharpless) ja Sergei Krasnõhh (Goro). Kõige rohkem pääses mõjule muidugi Larissa Zujenko, kelle tundlik hääle sobis ideaalselt Cio-Cio-Sani hingeelu toonima. Just selle ooperi puhul oli mul kibedalt kahju, et ma ei valda itaalia keelt ega tea peast kogu ooperi teksti, sest vabaõhulaval ei olnud subtiitrite ekraani – tundenüansse pidi kulgev pingeline draama võlgneb aga nii palju oma hõrgule libretole.

On muidugi selge, et vabaõhuetendus seab ka dekoratsioonidele ja lavastusele omad piirid ning et koduteatris on odessalastel ilmselt palju rikkalikumad võimalused oma lavahetki meelde jäävaks mängida. Siiski sobisid mõlemad ooperid Kuressaare lavale üllatavalt hästi – "Trubaduur" sel moel, et lava taustal kõrgunud ehtne keskaegne linnus soosis ja ülendas lavakujunduses kasutatud linnusemüüre, "Madama Butterfly" puhul piisas aga täiesti Jaapani maastikupildi taustal kujutatud Butterfly majast ja aiast, sest kogu süzee hargneb ja kulgebki sealsamas. Kuna liikumisruumi nappis, tuli lauljatel appi võtta sellevõrra ägedam kehakeel. Mõlema õhtu tuhatkond kuulajat näis igal juhul rahule jäävat ning tunnustas külalisi sooja aplausiga.

Lõpetuseks veel mõned mõtted festivali viimaselt, nn Eesti päevalt, mille pidulikem üritus oli noorte ooperilauljate galakontsert, kus kuulutati välja ka ooperipäevade eel Kuressaare toimunud Hendrik Krummi nimelise üleriigilise noorte lauljate konkursi võitjad. Sel aastal teist korda toimunud konkurs oli žürii esimehe Eino Tambergi hinnangul väga õnnestunud ja žürii liikmeid (Katrin Karisma, Urve Tauts, Ivo Kuusk, Erki Pehk, Argo Kirss, Ludmilla Toon)

"Jaapanlannad" Kuressaares: Larissa Zujenko (Cio-Cio-San) ja Tatjana Spasskaja (Suzuki).

FOTO PAAVO MARDI

inspireeriv. Hindajate nõudlikkust ning võistluse ja laureaate kõrget taset näitab fakt, et mõlemas vanuserühmas anti välja vaid esimene koht. Vanemas vanuserühmas läks see jagamisele sopran Alfia Kamalova ja tenor Oliver Kuusiku vahel, kes sütitasid žüriid sedavõrd, et hindamisel jäi vaheks kõigest 0,2 punkti; nooremas vanuserühmas tunnustati parimaks sopran Maria Veretenina.

Galakontserdi kava oli juubilari Wolfgang Amadeus Mozarti keskne, kelle ooperiaariatega noored lauljad end proovile said panna. Julge pealehakkamine on kindlasti vähemalt pool võitu, kuid päriselt võidukatena väljusid sellest laulja-helilooja kahevõitlusest vaid suure lavakogemusega tenor Mati Turi, eelmisel aastal Krummi konkursi võitnud bariton Taavi Tampuu ning metsosopran Annaliisa Pillak, kelle õnnestunud esituses jäi meelde hästi tabatud meeleoluga Sextuse aaria "Parto, parto" ooperist "Tituse halastus". Sibeliuse Akadeemias ja Milano konservatooriumis

laulmist õppinud Pillakut võib juba algaval hooajal näha kandvates ooperirollides nii Estonias kui ka Vanemuises.

Kirevat Eesti päeva sisustasid veel kaks "ooperit", millest kumbki õigupoolest ooper ei ole. Karl August Hermann lauleldus "Uku ja Vanemuine" ei anna heldemagi iseloomustuse korral ooperi mõõtu välja, kuid see polegi oluline. Oluline on see, et kui seda näivset ja ilma igasuguse dramaatilise (st ooperliku) süžeeta lavalugu üldse mängida, siis tuleks seda teha just sellise vaheda-muheda huumoriga ja iseennast nautiva lustiga, nagu seda õhkus dirigent Risto Joosti juhutatud Pärnu Kammerkoorist, Pärnu Linnaorkestrist ja solistidest (Mati Turi, Kädy Plaas, Voldemar Kuslap, René Soom, Priit Volmer ja Roland Liiv). Praegu kõlas Hermann muusika Raimo Kangro tublisti kohendatud ja paigutatud, sellevõrra ka mõistagi värvilisemas ja professionaalsemas orkestratsioonis, vindi üle keeramise mõttes oleks aga tahtnud kuulda, kuidas kõlab Hermann algne

partituur. Et kas saab i-le täpi peale?

Õo hakul mängiti lossi teisel küljel nn runo-ooperit ning lauldi elavaks muistse vägilase Lemminkäise lugu. Pärimusteatri Loomine nime taht olid koondunud Lavakunstikooli XXII lend ning näitlejad Kristjan Sarv, Eva Klemets ja Anne Törnpu (kaks viimast on koos Jaan Toomingaga ka tüki lavastajad). Regivärsi vägi, pärimuse elujõud ja tegijate energia said üheks, kasvades ja võimendudes elava tule, põhjamaa heleda taeva ja linnuseõue vanade puude taustal. Kõik oli väga lihtne ja ometi (või just seetõttu) erilisel mõjuv, maagiline, meeli haarav. Lavastajad ei olnud lõhknud regivärsi oma elu ja hingust, vaid olid seda suunanud ettevaatlikult, laulu väge tundes. Lemminkäise lugu ei pannud ooperipäevadele punkti – näitlejate ühismängus oli sellist kosutust ja avarust, et pigem jäid maha kolm punkti.

Tallinna rahvusvaheline orelifestival

PIRET AIDULO

organist

Kahekümnendat korda toimunud Tallinna orelifestivali bukletist võis lugeda, et tegemist on vanima muusikafestivaliga Eestis ja kuulata saab ühtekokku 53 erinevat kontserti. Kindlasti on muusikahuvilisi, kes on kõigist kahekümnest festivaliaastast osa saanud, kuid kõiki kontserte on väga raske külastada. Nii tegin ka mina tänavu oma valiku.

Festivali avalöök anti 28. augustil kolmeteistkümne kirikukontserdiga üle Eesti täpselt ühel ajal. Erandiks Valjala ja Kärdla – meretagune asi ehk organist poleks praamiga tagasi pääsenud! Kokkuleppe kohaselt sisaldasid kõik kavad nelja ühist komponenti: alguspalaks J. S. Bachi Fantaasia G-duur, kontserdi keskel paar osa Pärdi “Triviumist”, üks Mozarti teose arranžeerimise ning Andres Uibo “Vater unser im Himmelreich”. Ülejäänud kava sai vabalt valida. Kontserdipaigad ja esinejad olid Tartu Jaani kirik – Aare-Paul Lattik ja Indrek Leivategija (tšello); Valga kirik – Toomas Trass; Räpina kirik – Kadri Ploompuu ja Ludmilla Kõrts (sopran); Iisaku kirik – Kristel Aer; Rakvere kirik – Maris Oidekivi-Kaufmann; Ridala kirik – Tiit Kiik ja Vello Jürna (tenor); Valjala kirik – Pille Metsson ja Marika Pabbo (sopran); Kärdla kirik – Ulla Krigul ja Aare Tammesalu (tšello); Vigala kirik – Piret Aidulo ja Kristiina Under (sopran); Torma kirik – Gustav-Leo Kivirand; Rõuge kirik – Jaanus Torrim; Suure-Jaani kirik – Marelle Siitas ja Aarne Ots (trompet) ning Tallinna Niguliste kirik – Andres Uibo, Edouard Oganessian ja Tallinna Poistekoor.

Kahjuks oli esimesel päeval maakondades mänginud organistide kohta festivali bukletis vaid üks rida kontserdi koha ja ajaga ning puudus lühike CV, kuigi kohapeal olid valmistatud ilusad kavad ja kuulutused.

Avakontserdi järel plaaniti kohtuda Suure-Jaani lähistel, et pidada üks Suur Organistide Pidut, kuid kahjuks jäi see tore mõte mitmel põhjusel teoks tegemata. Selle asemel kohtuti Tallinnas lahke võõrustaja Andres Uibo juures.

Silmapaistev prantsuse organist Marie-Louise Langlais.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Festivali nimekad külalised: Marie-Louise Langlais ja Peter van Dijk

Festivali üks auväärsemaid osalejaid oli nimekas prantsuse organist ja pedagoog Marie-Louise Langlais, kellel on muuseas ka juristi diplom ja kelle muusikutee on tihedalt seotud ta lahkunud abikaasa Jean Langlais' loominguga. Marie-Louise Langlais andis orelifestivalil mitu suurepärase kontserti, kuid mina peatuksin pikemalt hoopis tema meistrkursusel. Kahel päeval

võttis kursusest osa paarkümmend huvilist, kellest noorematel oli rohkem kuraasi ise ette mängida.

Professor Langlais käsitles prantsuse oreli ning kuulsate prantslaste (Guilmant, Messiaen, Tournemire, Debussy jt) loomingu eripära. Juttu oma abikaasast illustreeris ta lühifilmiga tema elust.

Langlais rääkis põhjalikumalt César Francki loomingust, peatudes eriti tema oreliteoste tempodel, mis on uuemate avastuste põhjal palju kiiremad, kui

traditsiooniliselt on kombeks mängida. Vahemärkusena olgu öeldud, et lahkunud professor Hugo Lepnurme nõuanded polnud kuuldust palju erinevad.

Teine eriline organist tänavusel festivalil oli Peter van Dijk Hollandist. Tema meisterlikku mängu saime kuulata ka kevadel, kui avati Tallinna Jaani kiriku altariorel, mis oli ka selleaastase orelifestivali üks "peategelasi". Mul õnnestus külastada van Dijki kontserti Niguliste Antoniuse kabelis, kus ta mängis koos Kristel Eeroja-Põldoja (viul), Andres Mustoneni (viul) ja Imre Eenmaaga (kontrabass). Sellist sära ja hoogu ei tohiks nii hilja algaval kontserdil lubada: inimesed on nii elevel, et ei jää pärast magama! Mozarti fantastilised teosed ja briljantne esitus panid unustama Antoniuse kabeli oreli väikesed võimalused.

Ines Maidre ja Edouard Oganessian

Seevastu Niguliste suure oreli rikkust sai nautida Ines Maidre kontserdil 1. augustil. Kava esimene pool pealkirjaga "Keskaegses vanalinnas" sisaldas vaheldumisi paigutatud osi Peeter Vähi tsüklist "Kuus jalutuskäiku" (alapealkirjadega "Raekoja plats", "Harju tänav", "Pikk tänav" jne) ja orelipalu, mis pärit vanimatest orelliteratuuri käsikirjadest, nagu näiteks Robertsbridge Codex (ca 1330). Nüüdisaegsed ja igivanad oreliteosed moodustasid huvitava terviku, olemata sealjuures helikeelelt ja rütmidelt üksteisest väga kaugel. Toreda, ka visuaalse efekti andis rütmipilli kasutamine samaaegselt orelimänguga. Eks proovige parema käe ja jalgadega oreli mängida ja vasaku käega rütmiliselt tamburiini kõlastada!

Kontserdi teine pool "Pildinäitusel" koosnes Keith Johni arranžeeritud Mussorgski teoset "Pildid näitusel". Kuigi siin pole võimalik täielikult matkida erinevaid pille, võib orkestrile mõeldud muusika seadmine orelile olla üsna edukas. Maidre oskas Niguliste oreli võimalusi maksimaalselt ära kasutada ja näitas üles erakordset virtuoossust, mida oli pööraselt põnev mitte ainult kuulata, vaid ka vaadata.

Nigulistes laulis ka Peterburi mungakloostri koor Optina Pustyn. Kavas olid gregooriuse koraalid ning liturgilised ülistuslaulud nii varasest muusikast kui viimastest sajanditest. Hästi valitud, koolitatud hääled ja kaunis esitus pani puupüsti täis saali vaimustunult aplodeerima. Ja tundus, et mitte vähem kui kõik eelnenu, meeldis rahvale lisapalaks esitatud hitt vene muusikast. Minu jaoks oli selle kontserdi suurim väärtus

tutvumisvõimalus suure hulga bütsantsi kirikumuusikaga.

Niguliste Antoniuse kabelis andis kontserdi eesti publikule hästi tuntud Edouard Oganessian, kes mängis ka kõige esimesel festivalil kakskümmend aastat tagasi. Tema teine kontsert tänavu Tallinnas oli Jaani kiriku uuel oreli, avakontserdil mängis ta Niguliste suurel oreli koos Andres Uiboga. Jaani kiriku kava valik oli mitmekesisem ja oreli lubas suuremaid ettevõtmisi kui pill Antoniuse kabelis, kuid mõlemalkenal kontserdil oli mul tunne, et mängija oli kui lövi puuris. Silmanähtavalt romantilise muusikutüübina oleks ta kindlasti pidanud mängima mõnel suurel oreli ja hoopis teistmoodi kava.

Kontserdid uuel Tallinna Jaani kiriku oreli

Tallinna Jaani kirikus kevadel valminud baroksete eeskujude järgi ehitatud instrument oli kasutusel kogu festivali vältel ning igapäevastel lõunakontsertidel mängisid sellel peaaegu kõik festivalil üles astunud väliskülalised.

Eesti organist Ulla Krigul esines Jaani kirikus 31. juulil. Juba avateos näitas interpreedi säravat tehnikat ja head registreerimisoskust. Böhmi Prelüüd ja fuuga viisid mõtted helilooja kodusele, võrratult suuremale ja uhkemale pillile Lüneburgis. Ometi suutis organist mängida Jaani kiriku pilli "suureks". Bachi Fantaasias oleks tahtnud rahulikumat tempot, mis võimaldaks keerulise harmoonia paremat esiletoomist.

Samas kirikus astusid üles ka festivali hing ja kunstiline juht Andres Uibo ja tema tütar, 16-aastane andekas viuldaja Mari-Liis Uibo, keda sellest sügisest ootavad ees muusikaõpingud Viinis. Kuulaja võis jälgida isa-tütrel väga head koosmängu ning veenvat esitust. Oreli võimaluste piiratus ilmnis viimase teosena kõlanud Uibo Orelisümfoonia 4. osa puhul (kaastegev Igor Garšnek süntesaatoril). Selle loo võlu tuleb ikkagi paremini esile suuremal oreli.

2. augustil esines samas Christina García Banegas Uruguaiast kavaga "Kuningriigi linnas". Särtsakad lood, kaasahaarav esitus ja palju huvitavat muusikat 16.–18. sajandi vanadest kogumikest! Omamoodi ootamatult mõjus organisti kaasalaulmine oma kontserdi avaloos. Banegas esines ka toomkirikus, kus ta mängis muu hulgas Tobiasi kolme koraalieelmängu. Nende lugude interpretatsioon ja registreerimine olid pisut võõrapärased ning suurem osa

kavast ausalt öeldes kaunis igav. Ilmselt polnud organistil ka piisavalt aega, et toomkiriku oreli rikkaliku registrivalikuga kohaneda.

Vastupidise mulje jättis noor virtuoos István Matyás Ungarist. Karg-Elerti "Austusavaldu Händelile" nõudis uueks lühikeseks variatsiooniks pidevat registrivahetust ja vilkaid assistente. Fantaasia ja võimalused olid siin parimas kombinatsioonis tehnilise meisterlikkusega, ehkki lugu oli natuke pikk ja mõjus kompositsioonitehnika võimaluste tutvustamisena. Lishti "Évocation à la Chapelle Sixtine" pani kuulaja hinge kinni pidades hiirvaikselt istuma, hoolimata toomkiriku auväärsete pinkide püüdest igal võimalikul juhul natuke naksuda.

Festivalil esinesid veel Henning Dembski (Saksamaa), Wolfram Syré (Norra-Saksamaa), Al Yoshida (Jaapan) ja Aare-Paul Lattik, kelle soolokontserte ma kahjuks külastada ei saanud. Siiski õnnestus mul kuulata Al Yoshida esinemist Leigo järvel, kus ta mängis oreligalal koos Oganessiani ja Banegasega. Geograafiline mõõde: Jaapan, Pariis ja Uruguai – Uibo sõnul saaks siin vahemaid mõõtes ja liites maakerale tiiru peale.

Leigo kontsert oli tänavu väga rahvarohke. Digitaalorelil on muidugi miinuseid, kuid vileorelit ju järve peale ei ehita, kuigi mine tea... Kogemus ja oskuslik võimenduse kasutamine andsid seekord parima kuulnud tulemuse. Kava valimine kontserdile keset vett on üksjagu keeruline. Rahvas grillib vorsti ja kuulab murul kõlitades Bachi!

Festivali lõppkontsert Tallinna Jaani kirikus tõi lavale veel kord Tallinna Poistekoori (dirigent Lydia Rahula) ja Tallinna Kammerorkestri Andres Mustoneni juhatusel (esinesid ka Leigol) ning ansambli Vox Clamantis, kes seekord paigutati altari taha, kus neil kahjuks puudus silmside Mustoneniga. Ettekandele tulnud Mozarti "Kroonimissimissa" jäi mõneti fragmentaarseks, sest missana üles ehitatud kontserdil oli peateose osade vahele paigutatud kaks toredat noore Mozarti Sonaati kammerorkestrile ning Vox Clamantis laulis osade vahele gregooriuse laule.

Ja siis oligi kõik. Õnneks seisab festivalibukleti viimasel leheküljel: Kohtumiseni kahekümne esimesel orelifestivalil 27. juulist 5. augustini 2007.

Kas puusale tõstetud jalg püsib konksus?

DIANA KIIVIT

pianist

Astor Piazzolla tango-ooper "Maria de Buenos Aires" Birgitta festivalil, 11. ja 12. augustil Pirita kloostri varemeis.

Tangot ja kanget ladinaameerika kirge on emotsionaalselt loiul Eestimaal vaja nagu türikest suve lumelobjas kevadtalve ja sompus sügise vahele, vaja kui kohvipulbrit kuumale veele. Piazzolla nimi iseenesest on kvaliteet, millega ei saa märgist mööda panna. Piletid olid mitu kuud enne etendust ära müüdud. Vaatama tõmbas juba uudishimu – välismaised peaosalised Angelika Klas-Fagerlund ning Daniel Bonilla-Torres (Puerto Rico), põnev ning paljutootav fakt, et tango-ooperi lavastamise väljakutse on endale võtnud pikantne esteet Peeter Volkonski, kunstnikutöö vahe ja terane Hardi Volmer. Festivaliks oli kloostri müüride kohale ehitatud varikatuse lava oli viidud peasissekäigu kohale, orkester tõstetud lavale (see sobis etenduse stiiliga eriti hästi). Tõusev parter oli uskumatult publikusöbralik ning esituspaik justkui teose ettekandeks loodud. Enne etendust pakuti "Pirita" likööri ja oli tõesti meeldiv imetleda kergelt udust jõge ja rohelist müüride kõrval. See oli kui vaikne sissejuhatus ooperiõhtule.

Kavalehele oli tutvustuseks märgitud, et Piazzolla oli see mees, kes tango tänavalt kinni püüdis ja lavale tõi. Mitte ainult seda. Ooperi põhjal tundus, et koos sellega ka kogu kiliseva, Saatpalu sõnu laenates, "valusail jalgadel valusalt karjatava Elu". Maria on nagu tegelane seebiooperist, kes Buenos Airese suurlinnas õnne otsides oma kurva lõpu leiab. Lihtne lugu paljastab kihilise ladestuse õrnusest, rõvedusest, hellusest ja julmusest ning hoiab sõrme elu pulsil. Nimitegelane, Saatulik Naine (nagu teda kirjeldab libretist Horacio Ferrer), on vähemalt sama kange natuur kui Maria Coelho "11 minutist" või Raimunda äsja linastunud Almodóvari "Volverist". Ta ei vannu alla ka pärast oma surma – sellest siis tegelaskuju Maria vari. Esmapilgul ma seda ei märganud, kuid juba enne algust vedelesid laval nukk-Maria jäsemed, üks siin, teine

Saatulik naine Maria de Buenos Aires (Angelika Klas-Fagerlund).
FOTO HARRI ROSPU

seal, kusagil parukaga pea ja punases satiinkleidis keha. Need korjas ja pani kokku El Duende (Daniel Bonilla-Torres), et meenutades ja nukuga tangot tantsides lugu taaselustada.

Kohe avamängu esimestest hetkedest oli tunda, et Piazzolla muusika "maitseb" hää: kontrabass sammub, marimba, kastanjetid, krägän, viiulisoolod, hingeldav bandoneon, unisoonid klaveril, meloodialindid, mida üle säriseva orkestipõhja ja rütmitausta tõmmatakse. Tangoorkester oli paigutatud otse lavale, keskel tiibklaver, millel dirigent Mihhail Gerts oskuslikult mängis ja juhatas. Orkester kõlas väga hästi, ainult et kapriisi ja särtsu jäi puudu..., et kus on siis see rahutu ja painav pinge mängus, mis kummipaelana plaksatades järele annab? Mikko Helenius (bandoneon) tõestas, et süüdi pole põhjamaine temperament. Pigem tundus, et dirigent juhatas tango-ooperit galantselt justkui Broadway muusikali.

Piazzolla muusika on nii ehe, terviklik ja halastamatu, et igasugune kompromiss paistab ära. Hea koreograafitöö (Laine Mägi), aga tantsijate argisest hoiakust

sest seda välja ei loe; tähenduslik libreto ja head tekstiekraanid, aga kohati tahumatu toortõlge. Maria särab sobiva hääle ja kuraasiga, kuid ei julge oma keskkohta painutada ega temperamentseid tuure teha. Natuke jääb siit-sealt puudu. Kahju, sest nii palju on head!

Mainimata ei saa jätta Peeter Volkonski ja Hardi Volmeri õnnestunud tööd, mis oli tõesti tasemel ning tegi ooperi värskes ja vaimukaks! Õnnestunud oli ka peaosatäitja valik. Klas-Fagerlund näitas oma võimsa häälega, mis tüüpi naine see Maria de Buenos Aires õieti oli. Publik võttis ooperi palavalt vastu ning etenduse lõpuks saavutas ka tangoorkester vajaliku pinge, eriti siis, kui vaimustunud vaatajad ovatsioonide ajal lavale punaseid roose tõi ja orkester teema üles võttis! Ehk peitub konks suhtumistes: ei saa ju nõuda, et nukk-Maria El Duendega tangot tantsides oma kirglikult puusale tõstetud jalg konksus hoiaks. Teisalt võiks sel siiski nii palju kuraasi olla, kui juba surnust tõusnuna ja tükkidest kokkupanduna uut elu alustab.

Elujõuline ooper Birgitta festivalil

KRISTINA KÕRVER

Mozarti "Tituse halastus" ja Šostakovitši "Mtsenski maakonna leedi Macbeth" 15. ja 17. augustil Birgitta festivalil. Moskva ooperiteater Helikon. Lavastaja: Dmitri Bertman. Dirigent: Vladimir Ponkin. Lavakujundus ja kostüümid: Igor Nežnoi ja Tatjana Tulubjeva.

Jutud ooperi peatsest surmast on peaaegu sama vanad kui ooperižanr ise. Ooper on iganenud, vähe aktuaalne ega puuduta tänapäeva inimest, räägivad ja kirjutavad skeptikud. Ometi tõestavad kodumaisedki ooperifestivalid täpselt vastupidist – tuhanded inimesed ostavad kalleid pileteid (sest ooper on tõepoolest kulukas kunst) ning kogunevad lootusrikkalt isegi vabaõhulavade ette, valmis ooperimeks või vähemalt köitvaks õhtupoolikuks. Aastaid haigutas pealinna suvises ooperielus auk, nüüd aga on Tallinna Filharmoonia seda Birgitta festivali näol jõudsalt täitma hakanud. Eelmise suve õnnestunud avalöök tõi Pirita kloostri varemed selgi korral rahvast täis; vaheldusrikas kava, atraktiivsed esinejad ning suurepärase korraldus (alates vihmakindlast katusest ja lõpetades publikut öösel koju sõidutava eribussiga) võivad üritusest mõne aja pärast tõesti Tallinna tunnusfestivali teha, nagu korraldajad seda juba praegu välja hõikavad. Birgitta festival ei ole ainult ooperifestival, kuigi kaaluks sinnapoole näitab. Tänavu olid fookuses Mozart ja Šostakovitš – heliloojad, kellest sel aastal (ega muulgi ajal) mõõda ei saa vaadata. Publikumagnetiks kuum Moskva ooperiteater Helikon ning selle juht ja lavastaja Dmitri Bertman, kelle mõjuvat Poulenci "Karmeliitide dialooge" publik ja press eelmisel festivalil palavalt teritas.

*

"Olen tegelikult väga traditsiooniline lavastaja. Ma lähtun muusikast, ja selles pole ju midagi eksperimentaalset," on öelnud Bertman, kelle lavastusi iseloomustatakse sageli just sõnadega "avangardne", "ekstravagantne" ja "eksperimentaalne". Veel on ta öelnud, et tahab ooperit lavastada nõnda, et muusika selles oleks justkui vältimatu või isegi paratamatu. Sellised mõtted haakuvad suurepäraselt ka Mozarti

ooperikontseptsiooniga, mille kohaselt ei saa lavategevuses avalduda miski, mida muusika juba ei sisaldaks. Seega: muusika ennekõike!

Helikoni "Titus" oli jõuline ja haarav nii lavastuslikult kui ka muusikaliselt. Tinglikku aegruumi paigutatud türanni ümberkasvamise lugu pakkus rohkeid võimalusi mänguks süžee peidetud kihtidega, sümbolitest ja alltekstidest tihe lavastus mõjus värskest ja oli ka visuaalselt põnev.

Minimalistliku kujundusega laval laius hiigelbassein (veekiht kilel), milles said märjaks kõik ooperi tegelased. Vees püherdasid vandenõud sepitsevad Vitellia ja Sextus, lisades nii oma tegusemismotiividele erootilise mõõtme; läbimärja ning tilkuvana oli meelt heitev reetur Sextus iseäranis hale ja kaastunnet äratav; bassein andis intrigant Vitelliale võimaluse oma käed mustadest tegudest puhtaks pesta; ning lõpuks laulis, jalad "sopavees", ka reedetud Titus. Justkui Rooma impeerium oleks mõni konnatiik, kus igavlevad kapitoolumlased oma mängu mängivad, vett sogastavad ja laevukesti uputavad.

Lavastuse põnevaimaks elemendiks oli teatud tegelaste *alter ego*de kaasamine (algself kastroadile kirjutatud rolle laulis naine ja tantsis mees), mis iseenesest pole küll enneolematu, kuid siin igati põhjendatud võte. Ühtlasi joonistasid tummalt tantsivad teisikud välja süžee tagaplaani ja tegelaste hingeelu, sõnade taga peituvad tegelikud mõtted ja ootused. Sextus võis ju laulda, et tapan Tituse, et päästa Vitellia au ja tuua tagasi ta hingerahu, kuid tema *alter ego* meelas tants Vitelliaga lava teises nurgas viitas selgelt muule. Rollide jagamine laulja ja tantsija vahel võimaldas luua selliseid misanstseene, mis oleksid ühe osatäitja elu mitu korda raskemaks teinud. Kuidas sa laulad näoli vees?

Leidlikke lahendusi oli ka detailides, näiteks pika varre otsas sahisevad kilelipud, mida Tituse õukondlased kandsid, said teises vaatuses tagurpidi pööratult odadeks. Mõneti arusaamatuks jäi küll Tituse ja tema kaaskondlaste rüütamine Vene sõjaväe sümbolikaaga kostüümidesse (esimeses vaatuses kandis Titus kullatud

ohvitserimütsi, hiljem ilmus lavale södurisinelis), aga küllap oli sellelegi lavastaja peas veenev põhjendus.

Selle üle, kuidas täpselt Mozarti muusikat peaks esitama, vaieldakse tuliselt ning maitsed on mõistagi erinevad. Helikoni "Tituse" puhul klappisid tugevate kujunditega lavastus ja jõulise joonega muusikaline tõlgendus üsna hästi, ehkki mõnel muul juhul oleksin oodanud rohkem detailidele pühendumist. Väga võimsad olid Nikolai Dorožkini (Titus) ja Larissa Kostjuki (Sextus) hääled ja rollid. Oma viimase, ooperi võtmetseeniga laulis end meeldjäävaks ka Tatjana Kuindži (Vitellia), kelle "hüsteeriline" esitus sobis selle "ebanormaalselt" suure ulatusega partiiga.

Ühesõnaga, see, mis lavalt kostis, oli vastuvõetav, häiris aga see, mis sealt kostmata jäi. Kuhu jäi klavessinist? Kuhu retsitatiivid? Mida nende kaotamine teose dramaturgiale juurde andis? Igal juhul kadus koos retsitatiividega ka teose loomulik rütm ning *opera seria*'le omane kiir- ja stoppkraadrite vaheldumine. Aariast aariasse hüppav ooper õhutas publikut sageli aplodeerima ning "Braavo!" hüüdma, lõhkudes nii teose pingeline ning andes sellele kerge galakontserdi maigu.

*

Sünge lavaruum ja metalne toruderäga löid ahistava keskkonna rõhutamaks Katerina ummikusse jooksnud (hinge)elu.

FOTO HARRI ROSPU

“Braavo!” tuleb aga tõepoolest hüüda Helikoni teisele etendusele, Šostakovitši skandaalse lavasaatusega ooperile “Mtsenski maakonna leedi Macbeth”. Suurepärane orkester ja võrratud peaosised – Svetlana Sozdateleva (Katerina Izmailova), Nikolai Dorožkin (Sergei), Dmitri Ponomarjov (Zinovi Izmailov), Sergei Toptõgin (Boriss Izmailov) – pakkusid mällusööbiva elamuse. Suur osa selles oli ka tugeva ideega, detailideni lihvitud lavastusel.

Äärmiselt õnnestunud olid juba kujunduselemendid: lava oli sünye, violetses värvigammas ruum, mille üle ja läbi vonkles tihe metalne toruderäga, luues külma, kõike kõigege siduva väikese ahitava keskkonna. Kloostri müüride vahele sisenedes, enne veel kui ooper algas, hüpnotiseeris vaataja pilgu lava keskpunktis trooniv laastakas veripunane tugitool, mis igal muul juhul võinuks olla mugava äraolemise ja väikekoodanliku elu võrdkuju, siin aga mõjus kirglikult ja ohtlikult. Kui siia lisada veel veriste kätega (st punaste kinnastega) pruut Katerina, võib öelda, et juba pelgalt visuaalselt olid lavastuse dominandid määratletud.

Selle etenduse puhul oli iseäranis mõjuv jälgida, kuidas Bertmani ideed tootuvad Šostakovitši muusikast, selle raigetest kontrastidest ja täistuuridel pöörlevast grotesksest virvarrist. Laia matsinaeru lagistavad ja muusika rütmis biitsepsit pumpavad *macho*-töömehed ei mõjunud sugugi kunstilise liialdusena, samavõrd põhjendatud ja muusikasse lavastatud oli ka puusi hõõritav, vaheldumisi jenkat ja kankaani vihtuv kabareelik miilitsakoor ning Katerina ja Sergei pulmas mängiv rockbänd. Kõigil juhtudel avaldas muljet sisuliselt läbimõeldud koreograafia ning koori hiilgavad võimed keeruka tantsumustri esitamisel.

Efektsete massistseenide vahel oli aega ja ruumi jäetud ka peategelaste häiritud siseelu avamiseks ning muusika ja lavastuse koostöös pääses mõjule Bertmani juhtmõte – “inimhinge sunnitöö”.

Neli Kuldset Maski, hinnalist vene teatri auhinda pärvinud etendus läks sügavalt korda ka Birgitta festivali publikule, kui uskuda tormilist aplausi. Jääme huviga ootama Bertmani lavastust Tüüri “Wallenbergist” 1. juunil Estonias.

IMPRESSIOONID

Kammermuusika (?) Kuressaares

LIISI LAANEMETS

muusikateaduse eriala üliõpilane

Kaheteistkümnendat aastat on augustikuu teisel nädalal kammermuusikahuvilistel põhjust kokku saada Saaremaa pealinnas, festivalil “Kuressaare kammermuusika päevad”. Selleaastasi kontserte kuulates tekkis paratamatult võrdlusmoment eelmise sajandi viimaste festivalidega.

Festival sai alguse 1995. aastal Saaremaalt pärit pianisti Andres Paasi eestvedamisel, kui saare suvine muusikaelu polnud veel üle paisutatud kõikvõimalikest kultuuriüritustest. Festivali sünnikoduks oli muusikakooli saal, kust 2002. aastal koliti Kuressaare uue kultuurikeskuse saali. Kontserdipaikadena on siiani kasutusel ka raekoda ja linnuse kapiitlisaal. Teisenenud ei ole mitte üksnes esinemiskohtade, vaid ka esinejate valik – kui esimesel viiel festivalil osalesid vaid eesti muusikud, siis nüüd kutsutakse palju interpreete mujalt. Algselt pakkus festival publikule üksnes stiilipuhast kammermuusikat. Viimasel ajal püütakse programmi muuta huvitavamaks, lisades erinevaid koosseise ja stiile. Tänavu jäi festivalist aga väga killunenud mulje ja tekkis küsimus, mis seda kõike võiks ühendada.

Vokaalmuusika on enamasti alati kuulunud muusikapäevade programmi. Kahel korral on kammermuusika päevadel esinenud Eesti Filharmoonia Kammerkoor Paul Hillieri juhatusel. Sel aastal esindas vokaalmuusika poolt Norra vokaalkvartett Quattro Stagioni, mis oli justkui järjeks eelmisel aastal üles astunud Tšehhi meeskvartetile Q Vox. Norralaste programm koosnes nii vanamuusikast kui ka norra romantiliste ja nüüdisaegsete heliloojate teostest. Vaatamata Kuressaare linnuse kapiitlisaali keskaegse atmosfääri sobivusele, ei pakkunud kvarteti esinemine muusikaelamust, kuna mõjusid häirivalt ansambli pidev intonatsiooniline ebatäpsus ja kontratenori hääleprobleemid. Quattro Stagioni näitel teen siinkohal väikese kõrvalepõike esinejate tutvustamisest. Eelreklam ning kavaleht, mille andmetel on tegu Norra tänapäeva kõige silmapaistvama vokaalkvartetiga, olid ootused väga kõrgeks kruvinud. Paraku pettusin kontserdis.

Kammermuusika päevade üks tippesinejaid oli Irina Zahharenkova.

FOTO IRINA MÄGI

Arusaadav, et korraldajad peavad üritust nii reklaamima, et saal oleks täis ja piletid müüdnud (Kuressaares enamasti nii oligi), aga kas kõik esinejad on ikka parimad, silmapaistvaimad ja hinnatuimad? Uskudes esinejate säravat enesereklaami ja usaldades häid soovitajaid, võivad korraldajad tihti peale kuulajate ees piinlikku olukorda jääda.

Uueks suunaks kammermuusika päevadel on kujunenud iga-aastane klaveri sooloõhtu, mis on Kuressaarde toonud väga esindusliku pianistide plejaadi (2002. aastal Alexandre Tharaud, 2003. aastal Vestard Šimkus, 2004. aastal Martin Kasík, 2005. aastal Mihaela Ursuleasa). Seekord esines üks Eesti pärjatuid ja omapärasemaid noorema põlvkonna pianiste – Irina Zahharenkova. Põneva kava (Villa-Lobos, Prokofjev, Beethoven, Mozart, Scarlatti) ja huvitava interpretatsiooniga kontsert kujunes festivali üheks kõrghetkeks. Samuti on tavaks pakkuda kuulajatele üks kergemuusikakontsert. Eelnevate aastate kodumaiste esinejate ritta (2003 – Villu Veski ja Tiit Kalluste, 2004 – Hedvig

Hanson ja Andre Maaker) astus sel aastal Läti saksofonikvartett n[ex]t. Kuigi kavalehe andmetel on kvarteti repertuaaris oluline osa läti nüüdisaegsel heliloomingul, koosnes Kuressaares kava enamasti pop- ja džässmuusika töötlustest. Suurepäraseid muusikuid esitasid head muusikat, nõutust tekitas aga kontserdi paigutamine festivali konteksti. Akadeemilise kammermuusika ja kergemuusika piiril balansseerimisel kalduti seekord pigem kergema meelelahutuse valdkonda.

Lisaks erinevatele muusikastiilidele on kolmel viimasel aastal festivali ilmestanud tantsuetendused. 2004. aastal oli kavas moderntantsuetendus "Bach-Xenakis", 2005. aastal "Tangoballett" – tantsuetendus Piazzolla muusikaga, sel aastal hispaania rütmid ja flamenko Belén Cabanese ja Andreas Maria Germeki ettekandes. Viimast ei olnud siinkirjutajal kahjuks võimalik kuulata-vaadata.

Akadeemilise kammermuusika valda kuulusid sel aastal veel kaks kontserti. Festivali avakontserdiga tehti kumardus Mozartile tema 250. sünniaastapäeval. Mozarti galal astusid üles Eesti ansamblid – Tartu keelpillikvartett (Kristol Eeroja-Põldeja, Kadri Sepalaan, Kadri Rehema, Reet Mets) ja Toomas Vavilov, ansambel Heli Veskus ja Jaanika Rand-Sirp ning klaverikvintett koosseisus Toomas Vavilov, Nils Rõõmussaar, Vigo Uusmäe, Peeter Sarapuu ja Nata-Ly Sakkos. Lõppkontserdil "Finale" esines Soome klaveritrio Trio Finlandia.

Idee tuua kuulajateni ka kammeržanri äärealad on iseenesest kiiduväärt, aga sellega seoses hakkab hägustuma festivali algne idee pakkuda kuulajatele stiilipuhast kammermuusikat. Varasemate festivalidega võrreldes oli selleaastastel muusikapäevadel küljes kommertsil hõng, mis lähendab seda igale teisele suvisele kultuuriüritusele, kus püütakse pakkuda muusikat seinast sein, igale potentsiaalsele kuulajale midagi. Siiski arvan, et publiku vähesuse all ei kannataks ka akadeemiline festival, olgugi et suvine.

Keerubite laul

MART KUUS

pianist

Projekt "Keerubite laul": Kadi Katariina Sarapik, Heli Reimann, Taavo Rimmel.

30. juuni Lüganuse kirik, 4. juuli Narva Aleksandri kirik, 10. juuli Viljandi baptisti kirik, 21. juuli Kõpu tuletorni jalam, 29. juuli Vastseliina linnuse varemed.

Jahedavõitu suveõhtu Vastseliinas. Vana aja päev linnuse varemetes oli lõppemas. Süüdati lõkkes ja suur hulk küünlaid linnuse müüridel. Päeva viimaste esinejatena tulid rahva ette Kadi Katariina Sarapik, Heli Reimann ning Taavo Rimmel. Rullus lahti lummas, müstiline helikangas, mis ootamatult täpselt sobitus sellesse elava tulega õilistatud õhtusse.

See oli meditatiivne, aeglaselt kulgev muusika. Kadi kõrgustes uitav, kellukesena helisev hää; Heli saksofoni sugestiivne toon, kord vokaali toetav, kord üksinda mõtisklev; Taavo toekas bassipõhi, sageli initsiatiivikas, soleeriv. Raske on kavast ühtegi lugu esile tuua, kontsert mõjus väga terviklikult, oli kui üks pikk helikaar. Õhtu keskmes paiknes küll lugu, kus jazzilik improvisatsiooniline alge oli primaarne, kuid kava kui terviku seisukohalt oli see väga ergastav. Esitatud muusika andis võimaluse eemalduda rutakast, närvilisest argipäevast, pakkus leebet hingekosutust.

Millisest muusikast on siis jutt?

Publiku ette toodi meil suhteliselt harva kõlav kreeka päritolu õigeusu kirikumuusika. Monoodiline vokaalpartii ühendati instrumentaalsete improvisatsioonidega saksofonilt ja kontrabassilt. Interpreetid elustasid üle tuhandeaastase traditsiooniga bütsantsi muusikat tema algsel kujul ning otsisid ühtlasi sidet nüüdisaegse kõlamaailma ja väljendusvahenditega (live-elektronika).

Mõni aeg pärast Vastseliina kontserti ajasin juttu Heli Reimanni ja Kadi Katariina Sarapikuga.

Kuidas sai suvine projekt alguse? Helil olid mõlkunud mõtted seda laadi muusika interpreteerimise suunas juba üsna ammu, Taavo Rimmel pakkus omalt poolt mõttekaaslust ning tuge. Kadi õppis bütsantsi muusikat kuus aastat tagasi Bostonis Holy Crossi õigeusu teoloogia seminaris. Taas kodus olles pidi ta aga nentima, et ei leia omandatule siin mingit väljundit. Aeg läks. Kuid kui aasta tagasi laulis Kadi Heli pulmas, siis sõlmusid ootamatult mitmed mõttelõngad ning võis öelda, et uus ansambel on sündimas. Proovideni jõuti küll alles käesoleva aasta kevadel. Eesti Kontsert aktsepteeris projekti ning nii saidki teoks viis kontserti Eestimaa erinevates paikades.

Soov kolmekesi koos valitud muusikarajal edasi sammuda on kindel. Lähim eesmärk on CD salvestamine ja väljaandmine. Järgmine samm oleks kirikuaasta tähtsündmustele pühendatud kontserdisari Eestimaa pühakodades. Kindlasti on kirikud sellise muusika ettekandmiseks parimad kohad, kuid interpreetid ei välista tulevikus ka vabaõhukontserte Vastseliinaga sarnastes paikades, kus iidsed müürid ja lõkkes löid erilise atmosfääri. Tingimata tuleks aga edaspidi kaasata üks tubli helimees, kes paneks võimenduse paika ning kannaks kontserdi vältel hoolt, et salvestatud "põhjad" õigel ajal käivituksid.

Repertuaaripuudust ei ole vähemalt esialgu karta – USAst on saabumas kopsakas noodipakk. Kadi Katariina Sarapik rõhutab, et tahab veelgi rohkem süveneda vanakreeka keele häälduse nüanssidesse. Samuti on suur probleem tekstide korralik tõlkimine eesti keelde. Nendes küsimustes on Eestis abimehi väga raske leida, seni on ainsaks konsultandiks olnud metropoliit Stefanos. Aga kuna tekstides peituv sõnum on ülioluline, tahetakse tulevikus kavalehtedele trükkida laulusõnade mõtet võimalikult täpselt avav tõlge.

Heli Reimann, Taavo Rimmel ja Kadi Katariina Sarapik Vastseliina müstilises õhtus.
FOTO TOOMAS HÜTT

Kammermuusika suvises pealinnas

ARDO VÄSTRIK

tšellist

Augusti keskpaiku oli muusikahuvilistel võimalik osa saada Pille Lille Muusikute Toetusfondi (PLMF) korraldatud Tallinna kammermuusika festivalist. Teist suve toimunud muusikapeo raames leidis aset kolmteist kontserti raekojas, Mustpeade Majas ning Jaani ja Rootsi-Mihkli kirikus, esinejateks peamiselt eesti soost interpreedid, sekka mõned väliskülalised.

PLMF loodi 2003. aastal eesmärgiga toetada andekaid eesti muusikuid nende õpingutes ja kontserttegevuses ning sillutada teed rahvusvahelisele areenile. Nimetatud eesmärkide täideviimiseks loodi 2004. aastal üle-eestilised regulaarsed kontserdisarjad "Meistrite akadeemia" ja "Hingemuusika". Ühest küljest pakub see interpreetidele võimaluse "küpsetada" oma kava viie-kuue kontserdi jooksul, teisalt – mis on PLMFi teine suur eesmärk – annab see ka linnadest eemal elavatele inimestele võimaluse nautida klassikalise muusika kontserte. Ja seda tavaliselt üliväikese sissepääsutasu eest. Mingis mõttes nende sarjade kokkuvõttena saigi eelmisel suvel alguse kõlava nimega Tallinna kammermuusika festival.

Kui kasutada Pille Lille sõnu, sündis festival "unistusest korraldada suurejooneline Eesti tippude paraad, kus publik saaks väga lühikese aja jooksul ülevaate meie solistide paremikust". Festivali põhjal otsustades oli kahtlemata suur rõhk noortel, kuid siiski juba laias maailmas käinud muusikutel: pianistid Kai Ratassepp, Marko Martin, Taavi Kerikmäe ja Mihkel Poll; tšellistid Henry-David Varema ja Peeter Altpere, viiuldajad Anna-Liisa Bezrodny ja Kristiina Kriit; klarnetistid Toomas Vavilov ja Madis Kari; trompetist Indrek Vau, saksofonist Virgo Veldi, lauljad Kädy Plaas ja Oliver Kuusik, kui nimetada vaid mõningaid. Samas mängisid üsnagi kandvat rolli nn eesti interpretatsioonikunsti suured eeskujud Mari Tampere, Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa, Peeter Paemurru, Ivvari Ilja, Peep Lassmann ning mõistagi kogu ettevõtmise hing Pille Lill. Festivali loomuliku osana esinesid Tallinna-nimelised kvartetid, nii keelpilli kui saksofoni oma.

Igal juhul tuleb PLMFile au anda, et üks eraalgatuslik organisatsioon on võtnud ette nii ulatusliku ürituse korraldamise. Suvine

Eesti publik oleks äärmiselt tänulik, kui nii suure pagasiga partner nagu Ivvari Ilja oleks nõus kammeransamblistina rohkemgi kodus esinema. Pildil koos Anna-Liisa Bezrodnyga.

FOTO PLMFI ARHIIVIST

Tallinn pole just rikas süvamuusika, eriti veel kammermuusika sündmuste poolest. Samuti on väga tänuväärne just kodumaistele interpreetidele esinemisvõimaluse andmine ning seda tingimustes, kus korraldaja ei esita repertuaari valiku osas esitajale mingeid piiranguid (st kontserdi kõlav pealkiri polegi kõige tähtsam). Seetõttu oli festivali sisu heas mõttes kirju, sisaldades tuntud kõrvuti siinmail vähem mängitud meistriteostega. Usun, et see julgustas kuulama tulema just mittemuusikutest muusikaarmastajaid. Kahtlemata paistis üritus silma ka selle poolest, et kõigile muusikaõppuritele ja -õpetajatele olid kontserdid tasuta.

Järgnevalt aga lähemalt kahest festivali kontserdist. 17. augustil esines raekojas klaveritrio koosseisus Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa (klaver), Mari Tampere (viul) ja Peeter Paemurru (tšello). Kavas kaks kammermuusika tähteost: Ludwig van Beethoveni Trio D-duur op 70 nr 1 ning Johannes Brahmsi Trio H-duur op 8. Ansambel, mille ajaloost kavalehel juttu polnud, on PLMFi nimega seotud selle loomisest saadik. Kuna tegu oli EMTA õppejõududega ning seega väga küpsete muusikutega, olid ootused

kõrged. Võib öelda, et trio mängustiili iseloomustab teatud akadeemilisus, mis on vaba igasugusest emotsionaalsest liialdusest. Teosed olid korralikult esitatud, kuid aegajalt tundus, et iga ansamblliliige seisab eelkõige enda eest, ning seetõttu esines lahkavamusi koosmängu suhtes. Tempod olid kiired ning oleksin soovinud rohkem agoogilisi peatusi, liigendatust. Väga mõjuvad olid siiski triode aeglaste osad. Kontserdi kulgedes muutus veidi väsitavaks ka pianisti pedaalikasutus, mis raekoja akustikas muutis üldise kõlapildi paksuks. Kõige meeldivama mulje jättis tšellist Peeter Paemurru, kelle mitte küll jõulises, kuid fokuseeritud toonis oli isikupärast võlu.

18. augustil soleerisid samas saalis koos oivalise pianisti Ivvari Iljaga kaks noort muusikut, viiuldaja Anna-Liisa Bezrodny ning tšellist Henry-David Varema. Õigupoolest ei olegi kohane kasutada sõna soleerisid, sest pianistil oli samavõrd oluline osa kogu mõtestatud terviku kujundamisel. Usun, et eesti publik (ja loomulikult ka keelpillimängijad) oleks äärmiselt tänulik, kui nii suure pagasiga partner nagu Ivvari Ilja oleks nõus kammeransamblistina rohkemgi kodus esinema.

Kontserdil sai esimesena "sõna" Anna-Liisa Bezrodny, esitades Jean Sibeliuse humoreskid nr 4 ja 6 ning Sergei Prokofjevi Sonaadi viiulile ja klaverile nr 2 D-duur. Noorel viiuldajal, kelle haridustee on olnud seotud nii Tallinna (Ivi Tivik), Helsingi (Mari Tampere, Igor Bezrodny) kui ka Londoniga (Yfrah Neaman, Krzysztof Smietana, Jack Glickman), on juba ette näidata aukartust äratav hulk mainekate võistluste preemiaid. Aastal 2004 debüteeris ta Chicagos ning 2005 mainekas Wigmore Hallis Londonis. Ees ootab soleerimine Brahmsi Viiulikontserdis Helsingi filharmoonia orkestriga maestro Leif Segerstami juhutamisel.

Anna-Liisa mängu iseloomustab virtuoossus ja perfektsus ning väga hea toon. Mõlemad teosed olid ette kantud suure seemise veendumuse ning tehnilise üleolekuga. Seda on ehk raske seletada, kuid siiski jäi puudu nn köiel kuristikul kohal kõndimise tundest. Paratamatult meenus, kui uljalt mängis humoreske soomlane Pekka Kuusisto. Sama kehtis ka Prokofjevi sonaadi puhul, milles oleks oodanud veel laiemat väljendusrikkuse skaalat. Kuid kindlasti võib noorele artistile ennustada helget tulevikku.

Kontserdi teises pooles kõlasid duo Varema-Ilja ettekandes Prokofjevi Sonaat tšellole ja klaverile op 119 C-duur ning Chopini "Introduksioon ja briljantne polonees" tšellole ja klaverile. Henry-David Varemata tunneb eesti publik juba mitmete õnnestunud tšellokontsertide ettekannete kaudu. 2003. aastast on tšellist ka kuulsalt keelpillikvarteti Petersen-Quartetti liige.

Prokofjevi sonaat algab tšello soologa madalas registris ning kohe esimesest noodist lummas Varema võimsa, kuid sumeda kõlaga. Tämbrikt nii võrdväärset partnerit klaverile pole siinmail kaua aega kuulda olnud. Sellele aitas kindlasti kaasa ka laenatud suurepärase Testore instrument. Kõige rohkem jäidki esitusest meelde kantileensed löigud, mida selles sonaadis on ohtralt. Prokofjevi muusikale omased huumori ja groteski momendid polnud ehk nii läbi tunnetatud, sellegipoolest oli esitus väga nauditav.

MODULATSIOON

Läänemere festival – rohkem kui lihtsalt muusikapidu

KRISTEL KOSSAR

Stockholm–Tallinn

Läänemere-äärsetes riikides peetav festival pakkus tänavu publikule äärmiselt mitmekülgset kava. Kontsertidel Stockholmis sekundeerisid Bachi, Mozarti ja Sibeliuse helitöödele mitmed nüüdismuusika esiettekanded, näiteks rootsi nüüdishelilooja Anders Hillborgi uus teos Esa-Pekka Saloneni ning Rootsi Raadio Sümfooniaorkestri ettekandes. Ei puudunud ka Maria teatri orkester Valeri Gergijevi juhatusel, kes esitasid Verdi "Falstaffi". Festivali raames tehakse muudki. Nii näiteks toimus festivali kunstilise juhi, soome tippdirigendi Esa-Pekka Saloneni eestvedamisel juhtimiskonferents ning Rahvusvaheline Loodusfond kutsus arutlema Läänemerd ohtu seadva illegaalse kalastamise teemadel. Üllatuseks tänavusel festivalil oli aga tõik, et maailmanimega orkestreid tippdirigentide käe all sai kuulata ka Silja Line'i kruisilaevadel.

Jõuline "Magma"

Teist aastat on festivali programmi lülitatud ka Eesti. Stockholmis Berwaldhallenis tõi Eesti Riiklik Sümfooniaorkester dirigent Paavo Järvi käe all rootsi publiku ette Debussy "Fauni pärastlõuna", Erkki-Sven Tüüri Neljanda ja Lepo Sumera Kuuenda sümfoonia ning Igor Stravinski "Tulilinnu". Tüüri Neljanda sümfoonia "Magma" Eesti esiettekannet kõlas Olari Eltsi ja Evelyn Glenniega. Sedapuhku vallutas tulise laava ürgne vägi põhjamaalaste meeled taas sama solisti virtuoosses pillikäsitsuses, kuid Paavo Järvi juhatusel. Paavo Järvi sõnul sündis kava soovist leida raam eesti muusikale. "Tahtsin Tüüri ja Sumera panna kokku kahe teise 20. sajandi gigandiga, Debussy ja Stravinskiga," kõneles Järvi, kes jäi lõpptulemusega väga rahule. "Minu jaoks on Tüüri ja Sumera teosed erilised just seetõttu, et meid seob isiklik sõprus," rääkis ta. "Olen plaadistanud juba Sumera kuus sümfooniat ning nüüd ka Tüüri "Magma", kus soleerib Evelyn Glennie."

Paavo Järvi dirigeeris Läänemere festivali Eesti-osa. Pildil hetk Erkki-Sven Tüüri "Magma" esituselt.

FOTO MIA CARLSSON LÄÄNEMERE FESTIVALI PRESSIARHIIVIST

Läänemere festivalil viibis Järvi esmakordselt. "Mulle meeldib see idee, mille mu head sõbrad Esa-Pekka Salonen ja Valeri Gergijev on teoks teinud," rääkis ta. "Arvan, et Eesti peab Läänemere ääres toimuvates kultuuri- ja ka mittekultuurilistes sündmustes osalema."

Sama meelt oli ka kontserdil viibinud Eesti suursaadik Rootsis Jüri Kahn. "Igasugune Eesti osalemine Läänemere piirkonna kultuurialases koostöös on äärmiselt oluline just tühtse identiteedi seisukohalt," rõhutas saadik. Tema sõnul saab Rootsi puhul aga takistuseks näiteks kultuuriatašee puudumine saatkonnas. "Kui kaks aastat tagasi siia tulid, siis arvasin, et eesti kultuuri võimalused end siin jäädvustada on suurepärase, kuna sellega tegeles nii väliseestlaste loodud Eesti Kultuuri Koondis kui ka Eesti Instituut. Nüüd aga tunnen, et saatkond vajab lisaks ka kultuuriatašeed," kõneles Kahn. "Olen seda küsimust ka tõstatanud, kuid lahendus ei ole kiire tulema."

Ühtne identiteet

Eestlaste esinemist nautis ka festivali kunstiline juht Esa-Pekka Salonen. "Tõstaksin esile iseäranis Eesti helitööd heas esituses, mille publik soojalt vastu võttis," sõnas ta. "Lepo Sumera kaotus oli lõök kogu muusikaelule, kuid on hea meel tema fantastilist sümfooniat nii elavas ja heas esituses kuulda."

"ERSO on võimekas orkester, kus on palju andekaid mängijaid, loodetavasti toob orkestri tulevik rohkem rahvusvahelisi kontakte," nentis Salonen. Mullune festival tõi maailmanimega dirigendi esmakordselt Eestisse, kus ta andis kontserdi Helsingi Linnaorkestriga. "Naljakas mõelda, kuid see oli tõesti mu esimene külaskäik Tallinna üldse. Kuid see oli suurepärase, olgugi et sain seal vaid ühe päeva veeta. Inimesed on soojad ja sõbralikud, soome keelest saadi aru ning kontsert jääb kauaks ajaks meelde." Salonenil tuli mullu lavale astuda raskel päeval – just äsja oli Eesti kaotanud traagilises kopterihõnnetuses kaks suurepärase noort muusikut. "Meeleolu oli rusuv, inimesed olid ikka veel šokis. Mängisime hukkuuile pühendatud lisapala. Sibeliuse "Mélisandé'i surma"; see oli väga liigutav hetk," meenutas ta.

Sel aastal tundis Salonen ennekõike rõõmu dirigeerimisest Stockholmis koduses Berwaldhallenis. "Eks festivali juhtida ja samal ajal ka ise kontserte anda on ikka väsitav," kõneles ta. "Muusikalises mõttes on see aga põnev aeg ning ma naudin võimalust olla tagasi Stockholmis, kus juhatsin palju kaheksakümnendatel, samuti kohtumist oma heade sõprade Valeri Gergijevi ning Paavo Järviaga." Festivali kasvuplaane Saloneni sõnul hetkel ei peeta, küll aga tahetakse rohkem tegevust viia teistesse Läänemere-äärsetesse riikidesse. Saloneni sõnul tuleb Läänemere regiooni vaadelda kui ühtset kultuurilist identiteeti. "Läänemere-äärse regiooni ajalugu on küll valus ja konfliktirohke, kuid tundub õige aidata festivali abiga kaasa regiooni ühtsusele ning sellega ka n-ö Balti identiteedi kujunemisele."

MODULATSIOON

Pillipidu *all'* *italiana*

Suzuki meetodi festival Torinos

Kui eestlaste 20-liikmeline reisiseltskond, sealhulgas Juta Ross (Saue MK), Tiit Koitla (Tartu ja Võru MK), Karmen Kääramees (Vanalinna HK MK), Gerli Kirikal (Saue MK) ja allakirjutanu, end 11. aprillil Torinosse sõitma asutas, oli Eestimaal tavapäraselt sügiskevadine ilm. Kohale saabunud tervitas Itaalia soe päike, öitsvad viljapuud ja roheline rohi. Tegelik sõidu eesmärk polnud siiski Itaalia kevade nautimine, vaid 14. rahvusvaheline Suzuki meetodi festival, toimumispaigaks Torino vanalinna suured ja väiksemad saalid, koolid ja kirikud. Eesti suzukilastele kujunes see esimeseks proovikiviks end nii rahvusvahelises seltskonnas proovile panna. Ning võimaluseks järele kaeda, mis üritusega on tegemist.

Juba olümpiareportaazidest tuttav lõunamaine segadus asjade toimimises kehtis ka Suzuki festivalil. Mõnigi asi tundus üle organiseeritud, teine jälle ootamatult "lõdvalt" võetud. Oli ootamatuid muudatusi festivali programmis, näiteks lõppkontsert toimus olümpiastadioni asemel Palazetto dello Sport nimelisel areenil (kuuldavasti ka korraldajate suureks nõrdimuseks olevat olümpiastadion viimasel hetkel turvalisuspõhjendustega üles öeldud); jäid ära klaveriõpilastele lubatud rühmatunnid kuu klaveril. Ka olid täiesti ette valmistamata klaveritundide klassid – polnud seal ei lubatud kahte klaverit ega igas klassis isegi mitte tiibklaverit. Tundus, et vaatamata ürituse ette teada ulatusele, ei olnud korraldajad ikkagi osanud arvestada sellise masside liikumisega ning siin-seal tekkisid ummikud. Põhiliseks festivali korraldajaks oli kohalik Suzuki kool lapsevanematest vabatahtlike tõhusal toel ning koostöös arvukate organisatsioonide ja asutustega. Aga aitab arvustamisest, pigem üritagem esile tuua seda positiivset, mida näha-kuulda anti.

Tegemist jagus neisse päevadesse rohkem kui küll. Lastele pillimängu tunde, orkestri- ja kooriproove, täiskasvanuile

loenguid, lisaks kõikvõimalikke ja igal tasemel kontserte. Esinejaid ja osalejaid kõigist maailma nurkadest oli ligi kolm tuhat. Rääkides arvude keeles vaid õpilastest: 804 viiuldajat ja vioolamängijat, 132 klaveriõpilast, 189 tšellisti, 117 kitarristi, 14 mandoliiniõpilast, 66 harfimängijat, 13 flötisti ning 22 lauljat. Vanusepiirangu kohaselt loeti õpilasteks 6–19-aastased. Registreerimisel jagati õpilased rühmadesse eelkõige läbitud repertuaari ehk Suzuki vihikute põhjal. Need õpilased, kel kõik vihikud omandatud, kuulusid nn meistiklassi, õpetajateks näiteks Pavel Vernikov (viul), Seizo Azuma (klaver), Anders Groen (tšello) jt.

Tunnid toimusid kolmel päeval, kusjuures esimene algas kell 9.15 ning kestis kuni 11-ni, järgmine tund algas 11.15 ja kestis kella 13-ni. Pärast ühetunnist lõunapausi järgnesid orkestripillidel kõikvõimalikud orkestriproovid, klaveriõpilastel pärastlõunakontserdid, kus iga osaleja üles astus. Niinimetatud ametlik tunniplaan sai läbi kella 16-ks. Kel siis veel jaksu oli, sai minna kuulama kontserte, mida jagus südaööni. Paralleelselt toimus iga päev arvukalt loenguid, mis pigem olid mõeldud küll õpetajatele ja lapsevanematele. Samuti oli neil päevil Torino ülikooli raamatukogus eksponeeritud näitus Antonio Vivaldi käsikirjadest.

TUNNID

Siinkirjutaja otsesed elamused piirdusid viiulitundidega, seda eelkõige lapsevanema rolli tõttu. Kõige noorematel (6-7-aastased) ehk vähem õppinutel (need, kellel esimene vihik poole peal) olid õpetajateks itaallased: kaks viiuliõpetajat ning kontsertmeister. Vaatamata sellele, et õpetus toimus itaalia keeles ühes minimaalse tõlkega inglise keelde, said lapsed suurepäraselt hakkama. Usun, et võõras keskkond ja võõrad õpetajad sunnivad rohkem pingutama kui kodus. Eestis pole kunagi võimalust korraldada ka rühmatunde nii rohkete osalistega – 20

ja nelikümmend viis minutit kestev õppetund kasutati erinevate lugude harjutamiseks ja heliredelite mängimiseks. Kahtlemata oli kõigi õpetajate näol tegemist professionaalidega, olgu siis tema nimetuseks Suzuki õpetaja või mitte. Kahjuks polnud kolme päeva jooksul lihtsalt füüsiliselt võimalik näha kõiki õpetajaid, kuigi igaühe tund oluks vaatamist väärt. Üks ühine joon, mida tahan hea Suzuki õpetaja juures esile tuua, on see, et ta räägib tunnis vähe, kui üldse. Ta suhtleb lapsega muusika keeles. Õpetuse tähtsaim vorm on ette mängimine; selle kaudu edastab ta oma õpetuse iva. Mida taipab laps võoras keeles pilli või poognahoiu kohta öeldust? Ei midagi! Samas teeb ta imehästi vahet, kui õpetaja näitab, kuidas peaks või ei peaks pilli hoidma ja sellel mängima. Ei saa muidugi väita, et õpetajad tundides üldse rääkinud poleks, aga see jutt oli suunatud pigem lapsevanematele (juures olnud täiskasvanutele). Lapsevanemad said igas tunnis õpetajalt juhiseid mõne elemendi kohta, mida lapse mängu juures tähele panna või mida vajadusel parandada. Kuldaväärt olid õpetajate märkused selle kohta, kuidas peab lapsevanem oma muusikat õppivat last innustama ja kiitma, kas või pisedasimineku eest konkreetses tunnis. Palju tähelepanu pöörati tooni kuulamisele, kuulmisoskuse arendamisele üldse. Jällegi oli hämmastav ja õpetlik

Belgia õpetaja Koen Rens oma viiuliõpilaste rühmaga.

last, kusjuures erinevatest rahvustest üle kogu maailma. Varem võisin seda vaid oletada, kuid see oli tõepoolest nii, et kõige nooremate hulgas ei kohanud ma mitte ühtegi jaapani last. Nood on nii vanalt juba sõna otseses mõttes edasijõudnud, vaat, et isegi meistrklassis osalejad.

Õpetajad jälgisid laste tegevust vägagi hoolikalt. Kui ikka kellelgi pillihoius või

mängus midagi parandamist vajab, siis seda ka vaikselt tehti, ilma suurema kisa-kärata. Lauldi itaaliakeelseid (rütmi)laule, mida nüüd aeg-ajalt koduski kuulda võin. Rohkele pillimängule vahelduseks tehti vahvaid rütmimänge.

Juba suuremate, 7–8-aastaste rühmas (kes Suzuki esimese vihiku omandanud) mängiti palju pilli – peaaegu kogu tund

Lõppkontserdi mammutorkester.

FOTOD SIRJE SUBBE-TAMM

jälgida, kui efektiivselt sedagi õpetust ilma sõnadeta edasi anda sai. Veendusin taas, kui leidlik on Hea Õpetaja oma nõudmistel väljendamisel. Siinkirjutaja ja kõik teisedki nautisid siiralt Belgia õpetaja Koen Rensi suurepärasest näitlejameisterlikkusest ja leidlikkusest lastega suhtlemisel.

Klaveritundides olid õpilased neljaviie kaupa (vihikute järgi) rühmadesse jagatud. Soojenduseks kasutati laulmist käemärkide järgi ja rütmide plaksutamist. Klaverit ükshaaval ligi kahe tunni sees kaudu mängida ei jõua. Nagu viiulitundides, tegeldi ka siin palju kuulamise ja kuulmise, kõla otsimise ja leidmisega. Kolme õppepäeva tulemus oli imeline – selle ajaga poleks ma oma õpilaselt osanud oodata niisugust kõlakvaliteedi paranemist. Seejuures said ka klaveriõpetajad hakkama oma nõudmistel minimaalse verbaalse väljendamisega. Ette näitamise ja hea-halva võrdlemise, kuulamise ning enda mängu ja analüüsimise tulemusena paranes mängu kõla hämmastavalt, vaatamata lapse eeldustele ja varasemale mängukogemusele.

Peale eespool kirjeldatud erialatundide sai valida veel rahvamuusika, laulukoori ning rütmika vahel. Pärast tunniajalist lõunapausi toimusid eri astmete orkestriproovid ning valmistumine kontsertideks.

LOENGUD

toimusid pärastlõunati ning hõlmasid pilliõpetuse nüansse, õpilase koduse harjutamise motivatsiooni, uute pillide õpetuse tutvustust – näiteks mandoliini ja plokkflööti Suzuki meetodis, aga ka Alexanderi tehnika aspekte viiulimängus kasutamiseks ning erinevate nimetuste all loenguid kõlakultuuri tähtsusest. Lektoriteks olid samuti Suzuki õpetajad erinevatest riikidest üle kogu maailma.

KONTSERID

Lisaks ava- ja lõppkontserdile jagus neid igasse pärastlõunasse hilisõhtuni välja. Eelnevalt saadetud DVD või video põhjal valiti esinejad juunioride (kuni 11-aastased) ja seenioride (11–19-aastased) kontsertidele. Peale selle toimusid eraldi meistriklassi õpilaste esinemised ning koolide kontserdid (samuti eelneva valikuga DVD või video järgi). Esinesid näiteks Costa Rica rahvusliku muusika instituudi Suzuki osakond, Filipiinide, Norra (Bergeni), Šotimaa (Edinburghi) Suzuki-grupid, arvukalt USA, Itaalia ja Hispaania Suzuki-gruppe. Toimusid ka iga

eriala koond-lõppkontserdid ja arvukalt laiemale avalikkusele suunatud tasuta kontserte, nagu Suzuki festivali orkester mängimas Mozartit, Stefano Tempia Akadeemia orkestri kontsert koos Soome Suzuki-kooriga; olid eraldi programmiga galakontserdid, sh ÜRO egiidi all toimunud "A Future Without Child Labour" (laste tööjõu kuritarvitamise vastu) suurejoonelises Lingotto Olümpiahallis (töenäoliselt korraldatigi see kontsert poliitikute huvi tõstmiseks). Ja kõik see mahtus viie päeva pärastlõunatesse! Meie grupi liikmete väsinud, kuid vaimustunud näod hilisõhtutel kontsertidelt naasmisel peegeldasid kõnekalt eriti avalike kontsertide kõrget taset.

Saalid olid avakontserdist alates kuulajatest pungil. Orkester esitas oma kava kaks korda, esmalt ametlikul avatseremoonial esinduslikus Regio teatri saalis ning pärast seda ka teatritesises sammastikus – neile, kes tol õhtul saali ei mahtunud. Nii õhulist Vivaldi a-moll kontserdi esitust pole minu kõrv veel juhtunud kuulma (esitajaks kohalik Suzuki õpilaste orkester). Ühest planeeritud lõppkontserdist sai käigu pealt kaks – ikka vaatajate rohkuse tõttu. Kuulajate vähesuse üle ei saanud kurta ükski eelnimetatud kontsert. Kui klaverite majas (Torino Verdi-nimeline konservatoorium) toimunud nn pärastlõunakontsertidel, kus esinesid kõik osalenud klaveriõpilased, sai kuulda ka "põhis-muusikakooli" õpetaja kõrva jaoks tavalisi etteasteid, siis lõppkontserdil esinesid vaid meistriklassi õpilased ja oma eriala "staarid". Nagu ütles kontserdil käinud klaveriõpetaja Gerli Kirikal: "Kui poleks ise näinud, siis ei usuks, et sellises vanuses on võimalik niimoodi mängida" (konkreetselt oli jutt 11-aastasest jaapanlasest Akio Kishist, kes mängis imeliselt Chopini Kolmandat ballaadi, ning 9-aastasest teisest meistriklassi jaapanlasest, kes esitas Bachi Itaalia kontserdi esimese osa). Klaveriosakonna lõppkontserdile pani punkti Bachi nelja klaveri kontsert kammerorkestri saatel, kus soleerisid küll juba kogenumad, 17–19-aastased mängijad.

LÕPPKONSERT

Kongressi väärikaks lõpetuseks sai lõppkontsert Palazetto dello Sporti areenil. Mulle kui korduvalt laulukaare all viibinule tõi see ootamatult silme ette meie kodused laulupeod, kus peamine pole mitte see, et kahekümne rea vasakult teine sopran ei võta välja seda viimast kolmanda oktaavi do-d, vaid loeb mingi muu asi – osalus, vahetu

osasaamine muusikast ja innustus sellega pärast suure peo lõppu edasi tegelda. Ütle, mis sa ütled, kuid südame võttis värisema küll, kui ligi 800 viiuldajat kui üks mees oma lugusid mängis. Ja kui siis need kõige nooremad veel ei oska seda või teist lugu, siis "osaledes" ehk istudes ise kogu kontserdi aja esinejate hulgas, on koju jõudes suur kiusatus juba seda lugu ise ka proovida. Või ligi 200 tšellisti esitamas 60 harfi saatel Saint-Saënsi "Luike". Seda oli kõrgem pilootaaz ka dirigeerida, sest mõlemad pillirühmad asusid täpselt suure areeni vastaskülgedel. Publiku ja mängijate erilise aplausi teenis eelnimetatud Koen Rens, kes juhatas thijl-ulenspiegellikult nakatavalt Rossini Tarantellat, pannes tantsima nii publiku kui ka pillimehed. Kahjuks peab nentima, et lõppkontserdi kahvatuim etteaste oli pianistide oma. Ilmselt ettevaatusest oli kohalik õpetaja eelistanud esinejaks enamasti oma klaveriklassi õpilasi. Kuigi nad olid kahtlemata eraldi võetuna kõik tublid ja esile tõstmist väärt, siis "klaveriorkester" (üheaegselt mängiti kuuel digiklaveril) kõlas ettevaatlikult ja mannetult. Kontrast tekkis eriti möödunud päevade kontsertide tõeliselt nauditavaid pianistide etteastumisi sellega võrreldes.

Oli veel teinegi koht, kus Torinos toimunu tekitas minus laulupeoga sarnaseid tundeid. Viiuldajate lõunatundi peeti Avogadro-nimelise kooli (viiulitundide toimumispaik) kõrval asuvas pargis, kus söödi tellitud või kaasa tehtud võileibu ning nauditi kevadist Itaalia päikest. Ja nii sarnaselt koduse lauluväljakuga – kui keha kinnitatud, lastakse kõlada muusikal. Kui lauluväljaku kõrval kuuleb nii äsja laululaval proovitud laule kui ka laule lihtsalt lustiks ja lõbuks, siis ka tolles Torino pargikeses võis puude all kõlmas kuulda nii Händeli palakest kui Vivaldi kontserti vahele sekka mõni rahvaviisike või midu näpuharjutus.

Lõpetuseks võib kindlasti öelda, et rahvusvahelise suurürituse elamus ja kogemus, mille Eesti suzukilased Itaaliast kaasa töid, muutub aja möödudes vaid ilusamaks ja väärtuslikumaks. Täname selle võimaluse eest Eesti Kultuurkapitali, Hasartmängumaksu Nõukogu ja Skanska Ehitust!

Eesti esinduse nelja klaveriõpilase, kuue viiuliõpilase, kuue lapsevanema ja viie õpetaja kogetu ja nähtu 14. rahvusvahelisel Suzuki meetodi festivalil võttis kokku **Sirje Subbe-Tamm**

Hea Uus Heli

lisainfo www.huh.ee

festival

HEA UUS HELI

5.-8. oktoober 2006

BURNT FRIEDMAN & JAKI LIEBEZEIT feat. HAYDEN CHISHOLM (de)

VLADISLAV DELAY (fi/de)

CUSTOM DRUMMER (fi/est)

EX-Girl (jp)

REKALIX (uk)

DYNAMITE VIKINGS elektroonilise kavaga (dk/est)

FANU (fi)

MARTSMAN (de)

NEMOS "Tulevikutee" esitlus

BROKEN TIME ORCHESTRA

GALAKTLAN GRUPP

"MAARJAMAA ULMEROMANTIKA" esitlus

ALGORÜTMID

ja teised

Üritused

Von Krahl'i teatris

Kumus

Katariina kirikus

Kinomajas

Kultuuritehases "Polümeer"

Muusikaakadeemias ja

Juuksuris

piletid Piletilevi

müügikohtadest ja Statoli

teenindusjaamadest

2011 EUROOPA KULTUURIPALINNAKS

GOETHE-INSTITUT
TALLINN

EESTI MUUSIKA POOD INTERNETIS www.mudamusic.com

Meenutades Hilja Olmi

11. juunil möödus 85 aastat andeka pianisti ja klaveripedagoogi sünnist, 31. mail – 35 aastat surmast. Teda meenutavad õpingukaaslased ja õpilased.

VARDO RUMESSEN, pianist, muusikateadlane:

Hilja Olm (Raidal) sündis Tallinnas 1921. aastal. 1934–1943 õppis ta Tartu Muusikakoolis Adele Brosse ja Leida Aalundi klaveriklassis. 1944–1946 oli ta Pärnu Endla teatri kontsertmeister, hiljem jätkas kontsertmeistrina Vanemuises ja pedagoogina Tartu lastemuusikakoolis. 1946. aastal asus ta elama Tallinna, kus õppis Tallinna konservatooriumis Bruno Luki klaveriklassis ja töötas samal ajal Tallinna lastemuusikakoolis. 1951. aastast töötas ta klaveriõpetajana Tallinna Muusikakoolis ja 1957. aastast alates ka Tallinna konservatooriumis.

Hilja Olmi põhiliseks tegevuseks kujunes pedagoogitöö Tallinna Muusikakoolis, kus ta oli üks hinnatumaid ja armastatumaid klaveripedagooge. Tema juures on õppinud mitmed hiljem aktiivselt tegutsenud kontsertpianistid. Hilja Olm suri 1971. aastal ja maeti Rahumäe surnuaiale.

Need napid daatumid Hilja Olmi elu kohta on kahjuks ebapiisavad, et saada sellest täit ülevaadet. Ta elu jäi liiga lühikeseks ja ta suri viiekümneaastaselt, olles jõudnud tegutseda iseseisva muusikuna vaid kakskümmend aastat. Ta kuulus ühte põlvkonda Laine Metsa, Heljo Sepa, Hilja Kangro, Tarsina Alango, Erna Saare, Eugen Kelderi, Virve Lippuse, Ago Russaku, Leelo Kõlari ja teistega. Ta õppis konservatooriumis ja lõpetas selle ühel aastal koos mitmete hiljem tuntud muusikutega, nagu Vallo Järvi, Georg Ots, Vaike Vahi, Endel Lippus, Ellen Laidre jt. Ta oli 20-aastane, kui algas sõda ja kui ta lõpetas konservatooriumi, oli ta juba 30-aastane. Konservatooriumi lõpuaktusel esitas ta Estonia kontserdisaalis Erich Kõlari juhatusel Tšaikovski Esimese klaverikontserdi.

Kuigi me ei tea midagi lähemalt tema õpinguaastaist, võib arvata, et need ei olnud tollal kerged. Sõda oli purustanud inimeste kodud, paljud olid hukkunud. Umbes kaks kolmandikku eesti muusikutest oli põgenenud välismaale. Hilja Olmi

õpingukaaslane Eugen Kelder arreteeriti 1951. aasta sügisel otse konservatooriumi ühiselamust ja pidi valesüüdistuse põhjal viibima kuus aastat vanglas. Sellises olukorras alustas Hilja Olm iseseisvat muusikuteed. Kahjuks ei tea me eriti palju tema perekonnaelust. Abikaasa Johannes Olm oli olnud viiuldaja ning juhatanud enne sõda Kivimäe gümnaasiumi sümfoniettorkestrit. Minu õpingute ajaks oli ta juba surnud ning Hilja Olm kasvatas oma poega üksinda.

Hilja Olmi esimene iseseisev klaveriõhtu toimus 28. oktoobril 1954. aastal Estonia kontserdisaalis, kus ta esitas Beethoveni sonaadid nr 7 ja nr 26, Schumanni Fantaasia ja Liszti Ungari rapsoodia nr 2. Hiljem oli ta kaastegev mitmesugustel kontsertidel, samuti oli klaveripartneriks Herbert Laane viiuliõhtutel.

Kuid ilmselt ei soodustanud aeg ja olud muusikale pühendumist. Tuli valida, kas minna kaasa valitseva ideoloogiaga või piirduda tagasihoidlikuma tegevusega. Kuigi tema esimesed esinemised olid möödunud küllaltki edukalt, otsustas ta millegipärast loobuda avalikest esinemistest ja pühenduda täielikult pedagoogitööle.

Meenutades oma õpinguaastaid Tallinna Muusikakoolis Hilja Olmi klaveriklassis, meenub ta mulle eelkõige särava ja rõõmsameelse isikusena. Ta oli väga sarmikas ja täis energiat, millega ta nakatas ka oma õpilasi. Olin 1961. aastal lõpetanud Pärnu lastemuusikakooli Alice Mardi klaveriklassi, kes soovitas mul minna edasi õppima Tallinna Hilja Olmi juurde. Seal õppis juba ka koolivend Arbo Valdma.

Olles astunud esimest korda üle tema klaveriklassi läve – see oli muusikakooli klass nr 5 esimesel korrusel –, avaldas ta kohe sügavat muljet oma emotsionaalse väljenduslaadiga. Mängisin Rahmaninovi Es-duur prelüüdi. “Vardo, kas te ei tahaks seda avaaktusel mängida?” küsis ta. Olin hämmelduses ja polnud enda arvates selleks valmis. Mängisin siiski. Arvasin, et küll hiljem tundides lihvime, kuid selle asemel andis ta mulle suveks hoopis uue kava, Bachi prelüüdi ja fuuga, Mozarti sonaadi,

Chopini etüüdid. Tuli kõvasti tööle hakata, ei raatsinud puududa ühestki tunnist. Võtsime läbi suurel hulgal repertuaari – mitmed Bachi prelüüdid ja fuugad, kõik Chopini etüüdid op 10, Rahmaninovi etüüdpildid op 33, mõned Beethoveni sonaadid ja Mozarti klaverikontserdid, lisaks Schumanni “Lastestseenid”, Brahmsi ja Skrjabini klaveripalad jne. Tema viis mind ka eesti muusika juurde ja oli väga vaimustatud Eduard Oja “Vaikivatest meeleoludest”. Muusikakool kujunes nagu teiseks koduks, kus sai vahel harjutada õõ läbi. Olid ju Hilja Olmi tunnid lausa pidupäevad, kuhu ei sobinud minna vähese ettevalmistusega. Ta nõudis distsipliini. Iga teos pidi olema juba esmakordsel ettemängimisel peas. Tihti mõtlen, et ta oskas peamist – panna õpilast armastama seda, mida ta mängib. Muusika ei tohtinud olla vahend edu saavutamiseks, vaid eesmärk omaette. Väga tähtis oli klaveri kõla. See pidi olema paindlik ja laulev, ei tohtinud forsseerida. Oli vaja palju harjutada, et saavutada vajalik kõlaline diferentseeritus. Alles hiljem sain aru, et kõla sõltub suurel määral kunstilisest kujundist ja selle sisemisest läbitunnetatusest, mis lõppkokkuvõttes määrab teose muusikalise mõjujõu. Bachi fuugades pööras ta suurt tähelepanu artikulatsioonile. Otsisime erinevaid variante. Fuugas g-moll (WTK II) nõudis ta nootide omavahelist ühendamist, mõttelist seotust ning selget keskpunkti fuuga teemas. Parema ülevaate saamiseks soovitas ta kirjutada neljahäälese fis-moll fuuga (WTK I) neljale reale ja püüda seda mängida nagu keelpillikvartetti, kuulates iga häält eraldi. Kuid ta ei surunud oma arvamusi väga peale ja kui ma ei leidnud kohe kontakti mõne helitööga (näiteks Tšaikovski “Dumkaga”), jättis ta selle sinnapaika.

Tema tunnid algasid alati heliredelitega. Neid tuli mängida meloodiliselt, mitte vuristades. Harjutasin neid suure andumusega, sest teadsin, et õpetajale meeldib töötada kombinatsioonides, isegi paralleelselt erinevates helistikes. Siis tulid etüüdid: Chopin, Liszt,

Hilja Olm 1950. aastal.
FOTO TMMI KOGUST

Rahmaninov... Rääkimata suurvormidest, klaverikontsertidest, mida mängisime kahel klaveril. Kolmandal õppeaastal tegi ta ootamatult ettepaneku mängida Rahmaninovi Teist klaverikontserti. Olin seda armastanud juba varem ja õppisin selle lühikese ajaga selgeks. Ta kutsus enda poole koju seda autori ettekandes kuulama, ise seda kommenteerides. Unistasin mängida seda kontserdisaalis koos orkestriga. Kahjuks polnud noortel pianistidel tol ajal mingit võimalust mängida koos orkestriga, tegevusvõimalused olid äärmiselt piiratud.

Hilja Olmi panus eesti pianismi ajalukku on kahtlemata väga suur. Kuid kahjuks ei ole see leidnud väärilist hindamist. Andmed tema elu ja tegevuse kohta on äärmiselt puudulikud. See paneb tõsiselt mõtlema ebanormaalse olukorra üle, mis valitseb eesti muusika ajaloo käsitluses. On kahetsusväärne, et kogu see suur ja järjepidev töö, mida on teinud paljude aastakümnete vältel kümned ja kümned eesti pianistid ja pedagoogid, on nüüdseks üha rohkem kõrvale tõrjutud meie kaasaegsest muusikaelust. Tohtult suur hulk kõrgväärtuslikku muusikat, mis on kirjutatud klaverile kui ühele kõige täiuslikumale instrumendile, on jäänud tagaplaanile meie kirevas ja üha tühisemaks muutuv muusikaelus. See kõik sunnib mõtlema nendele püüdlustele, mida sisendasid meile need õpetajad, kellel oli kõrge intellekt ja arusaamine muusika tähtsusest vaimse kultuuri edendamisel.

Samas kuulus Hilja Olm nende pedagoogide hulka, kelle kohta Artur Schnabel on öelnud, et õpetaja ülesanne pole mitte õpilast uksest sisse tõugata, vaid ainult tema ees uks avada. Kõik ülejäänud tuleb õpilasel ise leida. Mis siis, et selleks kulub terve elu!

ERNA SAAR, õpingukaaslane, pianist, pedagoog:

Meil oli väga pikaajaline tutvus ja sõprus. Alguse sai see 1934. aastal. Tol aastal astusime Tartu Kõrgemasse Muusikakooli. Sattusime ka sama õpetaja, pr Adele Brosse klaveriklassi. Hilja nimi oli tol ajal Hilja Brauwerk, mis hiljem eestistati Raidaliks. Ja abiellu astus ta viuldaja Olmiga, nimi, mis jäigi teda järgnevas eluajaks saatma.

Istusime mõningate üldainete tundides ühes pingis, ka solfedžos, kus õppejõuks oli helilooja Eduard Oja. Hilja kirjutas kiiresti rütmilisi diktaate, mina meloodilisi – meie koostöö laabus suurepäraselt.

Tema oli tol ajal võrdlemisi priske, mina kõhnapoolne. Hilisemas elus vastupidi – Hilja väga sale, võluv, liikuv, energiline ja rõõmsameelne. Me naersime palju koos ja ikka kõva häälega, mille eest saime vahel ka riielda.

1939. aastal lahkus pr Brosse Saksa- maale, asendajaks saime aastaks Bruno Luki. Esinesime tihti koos õpilasohtutel. See oli ilus, unustamatu aeg! Meenub, et mõnel korral mängisime Hiljaga neljal käel, ka väljaspool Tartut. Muude palade kõrval esitasime ka Straussi valsse, mis

tekitasid publikus suurt vaimustust. Juhtus ka seda, et pärast kontserti saime kutsed koosviibimistele. Pole ka ime – olime ju noored.

Üks lõbus mälestus kestab siiani, kuna on seotud teatud kellaaajaga. Nimelt oli Hilja ühelt kohtumiselt jõudnud koju öösel. Ema küsimuse peale, palju kell on, vaadanud Hilja suure kella seiereid, mis paistnud sirge joonena ja vastanud: "Vist kolmveerand kolm." Hilisemal ajal Tallinnas oli meil palju meeldivaid koosviibimisi, ikka alati ühenduses muusika ja muusikutega.

Hilja suurim soov oli kunagi mängida Tšaikovski Esimest kontserti, millest ta palju aastaid varem mulle rääkis. See unistus sai ka teoks ja ta mängis seda hiilgavalt, suure sisemise jõu ja emotsionaalsusega.

Meie viimane, kurb kohtumine oli haiglas, mida mäletan selgelt tänaseni.

LEELO KÕLAR, õpingukaaslane, kolleeg: Sain Hiljaga tuttavaks 40. aastate lõpul, kui Hilja kolis Tartust ära ja asus õppima Tallinna konservatooriumi. Talle anti konservatooriumi maja ühes tiivas (tollal oli see Suurovi pst 3) ajutiseks (!) kasutamiseks köök koos väikese kõrvalruumiga. Selles köögis elas ta koos emaga palju aastaid, kusjuures sellest sai tõeline "külastuste läbikäigu punkt". Kõik õpingukaaslased, kellel tundide vahel vaba aega juhtus olema, siirdusid pikemalt mõtlema sinna kööki. Kui Hiljat parasjagu polnud, vesteldi tema väga sõbralikust jutukaaslasest emaga. Vahel sai ka praekartuleid! Ei kujuta ette, kuidas nad sellist elu välja kannatasid, kuna ümberringi oli niikuin üks suur pilliharjutamine ja laulmine. Aga Hilja oli rõõmus – temal oli võimalus harjutada ka öösel.

Hilja oli väga seltsiv, jutukas ja läbinisti positiivne kaaslane. Tema arvamused avaldasid kaasõpilastele olulist mõju, ka oli tema emotsionaalselt ja oskuslikku klaverimängu alati huvitav kuulata. Kuna õppisime klaverit ühe ja sama õpetaja juures, oli meil üsna palju arutamist ja vaidlemist. Mängisime teineteisele sageli ette. Meile oli teineteise tehtud kriitika väga oluline.

Hiljem klaveripedagoogidena Tallinna Muusikakoolis oli meil tihe kontakt. Osakonna kontsertide ja eksamite arutluskoosolekud kulmineerusid sageli ühisteks lõunatamisteks või kohvijoomisteks, sealjuures kindlasti mitte ilma veinita. Arutelud väljusid siis erialastest piiridest kirjandusse, poliitikasse, elu-olulistesse probleemidesse jne.

Hilja oli pedagoogina väga nõudlik, sealjuures üldse mitte pedant. Kogu töö põhines tema professionaalsusel, sügaval musikaalsusel ja vitaalsel suhtlemisel õpilastega. Hilja oli kolleegidele autoriteet, hea sõber ja osavõtlik kaaslane.

Kohutav haigus, mis ta ootamatult kiiresti meie hulgast ära viis, jättis meie perre korvamatu tühimiku.

LINDA TAMBERG, õpingukaaslane, kolleeg:

Hilja Olm oli suurepärase, sõbralik, elurõõmus inimene. Kuhu ta ilmus, sinna tõi ta kaasa hea tuju, optimismi ja oma kuulsa ja nakatava naeru. Olime suured sõbrad juba Tartu ajast, aastani 1948, ja edasi Tallinnas, kus olime nii õpingukaaslased professor Luki juures kui ka kolleegid. Ma ei tea, kust ta võttis oma hea tuju ja naeru, sest ta elu polnud kaugeltki kerge. Ta oli väga noorelt lehestunud ja elas oma väikese poja ja emaga konservatooriumi majas neile kohandatud väikeses korteris. Aga elurõõmu ja head sära jätkus tal jagada kõigile.

Oma õpilastele oli ta hea õpetaja ja sõber, oma kambakaaslaste seltskonda elevuse ja soojuse kaasa tooja. Aga ta lahkus väga vara.

VIJU MAIMIK, õpilane, kontsertmeister Tartu Elleri koolis:

Olen arvamusel, et mitte keegi, kes on tundnud Hilja Olmi, ei suuda teda unustada. Ta oli inimene, kes tõmbas ligi nagu magnet ja sisenedes elektriseeris kogu ruumi.

Minu meelest ei vatanud ta üldse tavakujutlusele range soenguga kuivavõitu klaveriõpetajannast. Otse vastupidi – tema suured elurõõmsad pruunid silmad, kaharad juuksed ja sipelgatalje kuulusid noorele kaunile, veidi vallatule naisele, kelle näost paistis samal ajal meelegindlust ja tahtejõudu. Teatris võis ta pärast väikest konjakit oma madala, veidi kaheda suitsetajahäälega üle saali nakatavalt naerda, jäädes samas ometi tõeliseks daamiks. See sulam sünnipärasest eneseväarikusest ja boheemlusest tegi ta minu silmis eriti atraktiivseks. Tundsin end kõrvust tõstetuna, et sain õppida tema juures tervelt kümme aastat! Ilmselt sügavast lugupidamisest ei suutnud ma talle tervelt tema eluajal öelda “sina”, odav familiaarsus oli välistatud, kuigi suhted olid väga lähedased.

Õpetaja ja muusikuna lõi ta kogu kunstimaailmas toimuva ümber sellise aura, et mul ei tekkinud pärast keskkooli isegi kahtlust otsustada ülikooli kasuks. Nii et

Hilja määras tegelikult minu elutee. Ma pole seda iial kahetsenud.

Hilja vaimustus kõigest ehedast – raamatutest, näitustest, filmidest, pianistidest, dirigentidest, lauljatest, baleriinidest. Igas tunnis kuulsin põnevaid kommentaare. Meie ühised armastused olid Helmi Puur, Svjatoslav Richter, Van Cliburn, Stanislav Neuhaus. Ta oli nõrduinud, kui pidi “tühjade kätega” kontserdilt koju tulema. Formaalselt esitust ta ei talunud, kõiges pidi minema lõpuni. Sügavat musikaalsust pidas ta kõige tähtsamaks ka õpilaste puhul. Tabasin ta kord mõttelt, miks kaks tema erilist lemmikut, Juhan Liiv ja Robert Schumann, lõpetasid mõlemad vaimuhaiglas. Iidne teema, lõiv geniaalsuse eest.

Kahjuks oli Hilja elu kogu välise sära juures pigem traagiline. Ta jäi noorelt leseks, kaotas lendurist venna ja tuli koos ema ja väikese pojaga Tartust Tallinna, et jätkata klaveriõpinguid konservatooriumis professor Bruno Luki klassis. Pere elas kaua kooli ruumides ja päris omaette elamist ei õnnestunud Hiljal saada surmani. Kohe esimesel kursusel hakkas ta õpetama lastemuusikakoolis. Lukk andis talle meid, päris algajaid, öeldes, et usaldab teda tema kannatlikkuse pärast. Tal oli õigus. Ma ei mäleta mingeid halvasti ütlemissi, ärritust. Vahel ainult etteheiteid, kui mu teatrivaimustus liiga suureks läks: “Sa armastad balletti rohkem kui klaverit!”

Mäletan hästi Hilja esimest edukat soolokontserti Estonia kontserdisaalis. Tema säravat annet märkasid ka kuulajate seas viibinud Leningradi muusikategelased, kes pakkusid sealsamas talle kontserti Neevalinnas. Seda siiski ei toimunud. Hilja esines rohkem kammerkoosseisudes, näiteks koos Endel Lippuse või puhkpilliansambliga. Käisin tal raadios lindistamisel lehekeerajaks ja kadestasin teda tema haruldaselt pianistlike käte pärast.

Hilja põhitööks jäi siiski klaveri õpetamine praeguses Otsa koolis, endises Tallinna Muusikakoolis. Ta ütles, et töö keskastmes sobib talle kõige rohkem. Tema suur eneskriitika ei lubanud vastu võtta pakkumist töötada konservatooriumis.

Hilja oli pühendunud muusik, mitte leivateenija. Tema raske haigus ja varane surm enne viiekümnendat sünnipäeva jättis meid, tema endisi õpilasi, ilma suurepärasest sõbrast. Kardan, et paljud meist ei leia enam üles tema hauda Rahumäe kalmistul. Ometi mäletan, et pärast Hruštšovi-aegset külaskäiku Ameerikasse ütles Hilja: “Ma

tahaksin küll, et meie olme oleks selline kui seal. Aga ma tean, et seal ei leiaks ma iial niisuguseid sõpru kui Eestis!”

EVE TAMM, õpilane, Keeni põhikooli klaveriõpetaja:

Olen mõelnud, missuguseid mälestusi jagada armastatud õpetajast ja inimesest, kellel minu tollases elus oli keskne koht, ja olen arusaamisele jõudnud, et neid pilte, õigemini kilde argipäevast, mis Õpetajaga kohtudes muutisid päeva säravaks, ei saa lahutada tollasest eluperioodist. Muidugi on mul kahju, et õpetaja headust ära kasutades ei teinud ma nii palju tööd, kui oleksin pidanud tegema, kuid mälestused on seotud tänu ja rõõmuga, et mul oli õnn kohtuda erakordse isiksusega.

REIN LAUL, muusikateadlane, Peterburi konservatooriumi professor:

Hilja Olm oli suurepärase muusik ja suurepärase klaveriõpetaja. Peale selle oli ta veel erakordselt veetlev naine. Kõigil tema õpilastel olid temaga lähedased suhted ja nad leidsid temas suure moraalse toe oma probleemides. Suhtlemine temaga pakkus alati suurt esteetilist naudingut. Seejuures kandus õpetaja ja õpilase vahekord sujuvalt üle õpilaste omavahelistele suhetele, milles domineerisid sõbralikkus, heasoovlikkus ja igati usalduslik õhkkond, mõnikord isegi romantilise varjundiga.

Ma pean tunnistama, et mul ei ole kerge neid ridu kirja panna, minul klaverimängus teatavasti ju märkimisväärset edu polnud. Mingite konstitutsiooniliste koordinaatsioonihäirete tõttu polnud mul võimalik oma muusikalisi ettekujutusi ligilähedaseltki realiseerida. Näiteks mõlema käe pöidla kangestumine mängimisel viis ülejäänud sõrmede piiratud liikuvusele, tekkis mulje, nagu oleks mul mõlemal käel üks sõrm puudu olnud. Hilja oli minuga suures hädas ja mul on siia maani temast (ja endast ka) siiralt kahju. Kõigi nende puuduste vastu mingit rohtu teatavasti pole.

Pärast minu abielumist Venemaal meie suhete intensiivsus märkimisväärselt vähenes, kuna minu esimeses abielus ilmnesid rasked ja lahendamatud probleemid. Pärast Hilja lahkumist meie hulgast 1971. aastal tekkis mulje, et paljud jutud jäidki rääkimata, ehkki nad olid kavandatud. Kuuekümmendate aastate alguses mängisime sageli bridži koos tema, Inge Kaldveri ja minu varalahkunud sõbra Tiit Kaskneemega. Peale minu pole neist juba ammu enam kedagi elus. Mul on väga

kahju, et Hiljal jäi nägemata minu poja Peetri (teisest abielust) tormiline täheleand, keda Hilja lahkumisaastal isegi projektis veel polnud.

Hilja Olm on säilinud minu mälus kui tihedalt noorte, muusikale andunud õpilastega ümbritsetud klaveriõpetaja, kellele ta oli lähedaseks sõbraks ja nõuandjaks muusika ja klaverimängu ning ka elu küsimustes. Sageli ilmub ta mulle unes, millegipärast sinistes toonides.

KERSTI PALM, õpilane, Tallinna

Muusikakeskkooli õpetaja:

Tema välimuses ühtisid meie Eestimaa noorvalge suvi ja lillede õrnus mingi suurema vahemeremaalikuma säraga. Temas ei olnud vist argipäevastust. Või siis oli ta iga päev avatud millelegi ilusale, mis just hetkel võis avalduda. Ja tema tundideks taheti ka hästi valmistuda. Mäletan, kuidas ma tihti, unustanud harjutamisel kellaaja, jooksin lõõtsutades muusikakooli suunas üle Toompea, sest see tundus olevat lühim tee, ja hilinesin tundi. Kord isegi nii palju, et õpetaja oli juba ära läinud.

Hilja Olm kogus õpilasi enda ümber, kas kodus või näiteks Pirita rannas. Muusikas andus ta kujundile. Tema kommentaarides teiste mängu kohta kogesime alati midagi olulist, tähendusrikast, selles oli alati elamuse möödet.

ARBO VALDMA, õpilane, Kölni

Muusikaakadeemia professor:

End nüüd nii lähedale trüginud 1958. aastale mõeldes on mulle üha klaarimaks saanud õpetaja Hilja Olmi osa minu teadlikul ja alateadlikul suunamisel-mõjutamisel.

See kõik kokku oli muljetekitav komistuslend esimeselt lävepakult, millega oli märgistatud see avaus, mille kaudu pidi sisse saama professionaalsesse muusikasse. Näib, et selle lävepaku valvuriks polnud mitte juhuse läbi pandud õpetaja Olm.

Esimene aimdus tema rangusest ei tulnud ettekirjutatud plaani ja programmi järeleandmatust vahendamisest, vaid jõudis kohale kõigi meelte kaudu. Õpetajast sõna otseses mõttes õhkus mingi, minule senitundmatu intensiivsusega huvi ja tähelepanu.

Tublisti hiljem, kui ma oma tajumälu üle vaatasin, taipasin, et need lõputud pisimärkamiste read tema suhtlemisviisis olid innustavad, aga samas raskendasid selles ehmatus- ja ootustevahelises raginas keskteed leida. Kui õpetaja Olm pärast kontserti, kus mängisime Liszti "Ungari

fantaasiat", mind eriti ei laitud, polnud mul aimugi, millise tulise sisemise vastuhaku ja enesetõestamissoovi päästab ta valla oma nagu muuseas pillatud sõnadega: "...aga sa ei mänginud loomulikult...".

Siit sai alguse ligi kaheaastane äge uurimine, mis asi see l o o m u l i k on. Sel teemal õpetajaga jutule ei saanud. Tookord näis mulle, et õpetaja soovib nii selget asja mitte taipava õpilase lihtsalt sellest teemast ilma jätta.

Nagu paljuski, andis õpetaja Olm ka seekord toetava müksu edasiminekku ja õpikaaslastega kõikide kõrvale lükatud teemade – õnne polüfooniast kuni tah-tejõu teadvustamise tehnikateni – lahtiarutamiseks.

Õpetaja Olmi erakordne, intelligentne tundlikkus ja kõiges tuntav sisemine suursugune hoiak andsid mulle selgelt teada ja alateadvuses tunnetada teed ka minu enda õpetajaelukutse nurgakivide juurde: vastutulevale õpilasele ja muusikale on vaja õpetaja kõigi meelte ärksust, kogu tähelepanu, huvi ja tundlikkust, et saaks luua uue, inimlikkusest kantud terviku muusikast ja kõigist meist. Suur tänu õpetaja Hilja Olmile.

IRENE-MARIA LINDI, õpilane, EMTA

õppejõud:

Minu sattumine Hilja Olmi klaveriklassi oli juhuslik ja alles aja jooksul mõistsin, kuidas mul oli vedanud. Klass, kus Hilja Olm töötas, oli hämaravõitu, kuid kui minu õpetaja sisenes, oli mul alati tunne, nagu oleks ruum särana lõõnud.

Kui öelda, et Hilja oli ilus, hoolitsetud, kaunilt riietuv vaimukas naine, ei ütle see midagi inimestele, kes teda ei tundnud. Tema ilu juurde kuulus kogu tema olemuse võlu. Hiljas ei olnud midagi staatilist ja see ongi vist põhjus, miks ta ühelgi fotol ei tundu nii kaunina kui elus.

See, et Hilja armastas jäägitult oma õpilasi, oli ja on ka nüüd veel meid ühendav jõud.

Õpetaja külastas tihti minu pere tillukest kodu. Kuna minu liikumine oli lapsena põetud lastehalvatuse tõttu piiratud, ma lausa neelasin tema muljeid Tšaikovski-nimelisest konkursist, mida ta Moskvast kuulamas käis, või huvitavaid jutte tema sõpradest, õpetajatest, õpilastest, kontsertidest.

Talle oli kõrgemalt poolt kaasa antud teismeliste ja noortega töötavale pedagoogile väga olulised omadused – varjatud rangus ja kõikehõlmav positiivsus.

Hilja austas ja armastas väga oma õpetajat Bruno Lukki ja oli temaga tihedas kontaktis.

Lukk kuulas sageli ka muusikakooli õpilasohtuid. Ühel sellisel kontserdil esitasin Chopini Nokturni op 37 nr 1. Kui olin jõudnud pala keskmise osani, nägin silmanurgast, et minu kark, mis seisib klaveri najal, hakkab kukkuma. Olin vaevu jõudnud mängida paar pühalikku akordi, kui see juhtuski. Kõlas võimas kolakas, millele järgnes kohkunud publikukoorilt vali oohh... aga lugu jätkus.

Pärast kontserti ootasin klassis murelikuna oma õpetajat. Järsku lendas üks pärani, Hilja liikus suurte hõljuvate sammudega minu suunas, ise samal ajal hõisates: "Irene, ma olen sinu ees maoli maas! Bruno ütles sinu kohta, et olid nagu Gilele pommide all – pauk käib, kuid mäng ei katke... Sa võid rõõmustada, sest ta ütles, et võtab su enda õpilaseks, kui kord konservatooriumi lähed."

Ma olin õnnelik, sest minu õpetaja oli õnnelik. Tol ajal ei osanud ma veel aimata, mida tähendab olla Bruno Luki õpilane. Tol ajal oli minu suurim rõõm, et minu õpetajaks on erakordne ja ainulaadne Hilja Olm.

MARIANNE RÄÄTS, õpilane:

Minu jaoks on Hilja Olm jäänud alati sisemise ja välise harmoonia kehastuseks. Vaatamata traagilistele sündmustele isiklikus elus polnud temas tunda kübetki kibestumist. Igas oma õpilases leidis Hilja midagi unikaalset, mida hinnata ja aidata peidust välja tuua. See suur armastus inimeste, muusika ja laiemalt kõikide kunstide vastu oli hämmastav ja unustamatu.

MARJE LOHUARU, õpilane, pianist, EMTA professor:

Õppisin aastatel 1964–1968 Tallinna Muusikakeskkoolis Hilja Olmi juures. Sel õpiaja olulisel etapil tähendas keskkonnavahetus ja eriti erialaõpetaja isik väga sügavat muudatust. Langeb ju muusiku elukutse valik tihti just nimetatud perioodi.

Hilja väärtustas iga õpilast kui isiksust, toetas ja respektis tema arvamust ning muusikalist väljendust. Viimane oli tema jaoks kõige olulisem. Ta õpetas õpilast hindama muusiku elukutse väärtust eelkõige just muusika rikkuse kaudu. Võib-olla tagantjärele mõeldes oli see kõik veidi idealiseeritud, kuid noorele muusikule oli selline suhtumine kindlasti innustav ja

ahvatlev.

Isiksusena oli Hilja sädelev, nakatav ja heast muusikast vaimustuv. Teda iseloomustas sisemine põlemine ja väga suur avatus. Meelde on jäänud, et alati valisime repertuaari koos, ta ei dikteerinud seda. Töös muusikateostega arendas ta väga järjekindlalt iseseisvat lähenemist muusikale.

Kõik eeltoodu tugines kunstilisele nõudlikkusele, pianistikule professionaalsusele ja heale maitsele. Mõeldes Hilja Olmile, tundub, et tema isiksuse emotsionaalne laeng avaldab mõju ka aastate möödudes.

LILLE RANDMA, õpilane, EMTA kontsertmeister: Olin neliteist, kui minu klaveriõpetaja Mall Sarv viis meid kokku Hilja Olmiga. Nägin võluvast naist, kes rääkis emotsionaalselt ja kirega ka kõige argisematest asjadest, võrtsitades aeg-ajalt oma juttu ebatavalise, mahlaka naeruga. Sellest erkpunaste huultega, sigaretti suitsetavast šarmantsest naisest sai minu õpetaja viieks aastaks (1956–1961). Ei mäleta, et ta tundides oleks eriti kõva häält teinud, aga kõik õeldu näidatu kuulus vastuvaidlematule täitmisele. Tihti sai mõni huvitav kontsert peensusteni läbi arutatud (aga neid oli siis oo! kui palju).

Särav, impulsiivne, tugeva vaistuga, vaimukas, helde – see oli Hilja Olm. Meenub paar tema naljakat ütlemist: “Parem Hilja kui mitte keegi” või “Raha pole niikuinii, sõidame taksoga”, ja viis mind koju. Aga tema kodu oli alati avatud harjutamiseks. Viis, kuidas ta oma ukse laia kaarega avas, pani mind alati muhelema. Harjutamise vaheaegadel võis aga sirvida Ameerikast saadetud moežurnaale. Mõnikord läksid vaheaegad õige pikaks. Kui saaks veel korraks sinna aega tagasi!

IVALO RANDALU, muusikateadlane: Nõnda kehvasti ei ole kellelgi läinud, et tal poleks ühtegi õpetajat heaga meenutada, aga nõnda hästi on läinud ainult väljavalituil, et paljudest esile tõsta eriti üks. Ma ei tea, mil määral võis Hilja otsustada, keda oma õpilaseks võtta, keda jätta, kuid tema õpigrupp kujunes vahvaks ja ta liitis selle oma isikuga. Kaasa arvatud need kaks üldklaveritudengit poolsada aastat tagasi, kes mitte mingil tingimisel pianistideks ei

Hilja Olm õpilastega 1957. aasta kevadel. Esimene rida (vasakult) Irina Anniko, Marianne Loog (Rääts), Hilja Olm, Lille Randma, Jaan Rääts. Teine rida (vasakult) Eve Paju (Tõeväli), Eli Arike, Imbi Kull, Viuu Maimik, Rein Laul, Galina Bogatõrjova, Dagmar Lani, Ilmar Sepp ja Tiit Kaskneem.

FOTO ERAKOGUST

soostunud saama: Eri Klas ja mina. Esimesel kursusel me Eriga veel külastasime tunde ja need möödusid valdavalt verbaalselt – seega mõeldavast ülimalt tulemuslikult. Järgmisel aastal aga olime konsiväliselt juba sedavõrd “höivatud”, et semestri algul õhinal välja käidud põnevat kava käisime viimases tunnis pingsalt meelde tuletamas, et mida see ülepea sisaldas. Hilja paigutas meie tunnid kõrvuti, sellest sai tema kohvikuaeg.

Sinna kohvik Moskvasse sättisin end Hilja sõpruskonda (Ester Lepa, Vidrik Kivilo jt) vahel minagi. Arved polnud nõnda kopsakad kui arutlused, maksta tavatses ta keskmes troonivana ikka kõigi eest. Kuni kord kandekoti põhjas tuulates imestas: polegi! Nii või teisiti ja öeldagu mida tahes – olgu Moskvas, Kulus või tema pool Kopli-Sitsis –, mulle andis Hilja näpunobeduse asemel niisugust heledat vaimust, mida mujalt ei saanud (seda tuli ka tema teistelt olnud või olevatelt õpilastelt eesotsas Tiit Kaskneeme ja Arbo Valdмага). Kas on tarvis korrutada, et Hilja Olm oli Tallinna muusikaringkonnas iseseisvaim, temperamentseim, arutlevaim ja kaasahaaravaima südamega ilus naine? Tema rõõm oli kujunevad noored inimesed, kelles ta nägi eelkõige üleüldist potentsiaali. Arvan, et ta sai tasutud “viimasestki pingist” – tänatud igatahes (mis igavene võlglaste jutt)!

EVE PAJU-TÕEVÄLI, õpilane, Tallinna Muusikakeskkooli õpetaja: On suvehari ja öitsvate niitude aeg, kui

kirjutun Hiljast. Näen teda naeratavana samasuguses heledas suvepäevas õrnillalt kumaval kasteheinaväljal, mida koos imetleme, Võsul, täpselt viiskümmend aastat tagasi. Hilja oli saanud tol suvel kolmkümmend viis. Ta tuleb mu nägemustesse nüüd, nagu oleks ta ise see suvepäev ja päikesevälv.

Ta nõtkes, lendlev samm, mis kui vaevu puudutaks maad, on aastaid elanud mu südames, sealt aeg-ajalt aimamatuid teid pidi igapäevatöö reaalsusse astudes.

Esimene, mida armastatud õpetajale Hilja Olmile mõeldes mäletan, on õnnetunne, mida tema tundides ja tundide järel tundsin. Tal oli võime tabada eos su muusikalisi kavatsusi. Temast vastu peegelduv tekitas rõõmsa eelvuse, soovis talle uuesti ette mängida. Tunnid kujunesid oodatud eneseteostuseks.

Ta vaist hoomas mu sisimat enesetunnet ja probleeme, mis mind ahistasid, ning ta püüdis neile lahendust leida.

Hilja oli terviklik olend. Kõik isiksuse omadused – päikeselisus, andekus, särav temperament, sügavus, intuitsioon, tarkus, headus, sirgeselgus, vaimukus, huumorimeel, haruldane inimlik ja muusikaline empaatiavõime jne – olid temas ühinenud harmooniliseks tervikuks. Lisaks väline kaunidus, elegants ja veetlev naiselikkus. Terviklikkus avaldus ka ta õpetajatöös, mille keskmes oli elamus ja kujund, ning Hiljale ainuomases suhtlemises tema ja õpilase vahel, mille toel kujundit hariti. See protsess oli olulisel määral meetodiülene: õpetaja isiksuse usalduslik, inspireeriv, nõudlik partnerlus, mis tõstis argisusest kõrgemale.

Ta õpetus andis kogemuse süüvida iseoma kõlakujundimaailma, õppida kuulama selle realiseerumist, minna selle täiustamisel nii kaugele, kui suudad, olla mõtestatud, loomulik ja aus. Sest Hilja eiras tühjust, õõnsat poosi, külma kalkulatsooni kunsti ja elus.

Imetlen tema erakordset võimet suunata õpilast ehedusele, individuaalsusele, loomingulisusele.

Täna teda mu saatusesse sisenemise eest, kirkastava vaimse kontakti eest, mille mõjuväljas võisin liikuda, end avaldada muusikalise pihitumuslikkuseni.

“Keelpillide maailm” Tallinnas

LEMBI METS

tšellist, ESTA konverentsi korraldustoimkonna liige

8.–13. augustini toimus Tallinnas Euroopa Keelpilliõpetajate Ühingu (ESTA) aastakonverents, arvult juba 34., pealkirjaga “The World of Strings”. Sellised ligi nädalased temaatilised suurfoorumid, mille keskmine osavõtjate arv on harilikult pisut üle saja, toimuvad kord aastas, iga kord erinevas riigis. Neid planeeritakse aastaid ette nagu olümpiamänge. Paljude lektorite näol on tegemist oma ala tippudega (kes muuseas esinevad tasuta). Esineda soovijaid on seni alati jätkunud; pole kuulnud, et mõni konverents oleks esinejate puudusel kas liiga lühikeseks või lausa ära jäänud. Korraldajate seisukohalt on aga tegu suurt vastutust ja siiski ka võimsaid rahalisi vahendeid nõudva üritusega.

Korraldajate muredest

Üks korraldajate suuri ülesandeid on arvata ära osavõtjate ootused ja ehitada konverentsi kava üles selliste oletatavate soovide kohaselt. Tuleb arvestada, et kava peab olema piisavalt tihe ja tõsine, kuid ei tohi kuulajaid ka närtsitada; see peab olema vaheldusrikas, kuid igas lõigus sobituma üldteemaga; ettekanded peavad pakkuma midagi uut ning kindlasti tuleb külalistele tutvustada ka mõnd kohalikku vaatamisväärsust.

Just teema ja üldnimetuse valik on olulised, et panna toimuvale mingi raam, kuid ühtlasi mitte liigselt piirata. Tallinna konverentsi teljeks oli Eesti paiknemine erinevate kultuurimõtjude risttules, Lääne ja Ida kokkupuutepunktis. Pealkiri “The World of Strings” (autoriks prof Tõnu Reimann) jätabki üpris laia mänguruumi.

Tallinn konverentsikohana mõjus ilmselt piisavalt eksootiliselt, sest osavõtjate arv oli tänava väga suur: 123 registreerunud Euroopa teistest riikidest, lisaks üle 60 Eestist. Koos kaasavõetud abikaasade ja teiste sugulastega küündis kohale tulnute arv paarisajani. Peale enesestmõistetava heameele tekitas selline inimhulk ka probleeme, alates juba avatüritusest raekojas, kuhu kõik soovijad lihtsalt ära ei mahtunudki.

Tallinna konverentsi kava oli üsna tihe: hommikud algasid kella üheksaste

õpilaskontsertidega, õhtud aga venisid teinekord keskööni välja. Eesmärgiks oli külalislektorite kõrval esitleda võimalikult palju eesti heliloomingut, aga ka meie oma noori interpreete igas vanuseastmes.

Palju mõtlemapanevat

oli päevastel loengutel, kuhu mahtus väga erinevaid teemasid: metodoloogilisi (Anja Maja “Suzuki meetod ja laste tšelloõpetus”, Airi Koivukoski “Õpi armastama muusikat rühmas”, Valentina Yakubovskaya “Õpetuse eripäradest töös kolmeaastaste lastega”); ajaloolisi (Niina Murdvee “Eesti viiuldajate professionaalsest ettevalmistusest läbi aegade”, Peeter Paemurru “Professor Alfred von Glehn”, Mari Tampere-Bezrodny loeng ja video Igor Bezrodny); teaduslikke (Gerhard Mantel “Heli füüsika ja inspiratsioon”); rahvuskultuuri tutvustavat (läti tšelloduo Diana Ozolina – Lolita Lilje kontsertloeng läti tšellomuusikast, Jenny Spanoghe ja Jan Van Landeghem kontsertloeng “Viiulimängu tehnika arengust Belgias”); ergonomikaalaseid (Maret Mursa loeng Alexanderi tehnikast; Andres Leivategija “Liigutusvõimekuse arendamise ja ülekoormustrauumade vältimise võimalused viiulimängu õppimise protsessis”); interpretatsioonilaseid (Bruno Giuranna kontsertloeng Hindemithi Soolosonaadist violale nr 1 op 25, Irina Bochkova kontsertloeng Griegi viiulisonaatidest); meistrikklassid ja õpikojad (ESTA vastne president Edith Peinemann ja prof Gerhard Mantel) ning muudki tutvustavat (Marje Lohuaru loeng rahvusvahelistest suhetest muusikaakadeemiatega ja Dermot Crehani “Sõrmuste isanda” muusika iiri rütmis”).

Tuleb mõelda, et ettekandjatega vedas meil uskumatult, kõiki soovijaid ei saanud vastugi võtta. Kõmulisim külaline oli kindlasti Dermot Crehan oma “Sõrmuste isandas” kasutatud pillidega. Neid oli tal kaasas kuus ja kõigil ta ka mängis. Kuulsime näiteks *sarang*’i, *dilrhuba*’t, *kemare*’t, *hardanger*-fiidlit. Viiuldajana, kes on mänginud ka Londoni filharmoonikutes ja Kuninglikus Filharmoonia Orkestris,

tunnistas ta, et kui ta tööga alustas, olid mõned neist pillidest talle täiesti võõrad. Ometi saavutas ta lühikese aja jooksul märkimisväärse virtuoossuse ja oskas neid filmis fantaasiarohkelt kasutada. Crehani loeng oli täis kergelt eneseiroonilisi nalju filmimuusika ettevalmistusprotsessist ja tekitas kõvasti elevust.

Legendaarne tšelloprofessor Gerhard Mantel oli üks esimesi, kes end konverentsi lektorite hulka registreeris. Mees, kes on õppinud Pablo Casalsi, André Navarra, Maurice Gendroni ja Paul Tortelier’ juures, töötanud tšellorühma kontsertmeistrina Bergenis ja Lääne-Saksa raadio sümfooniaorkestris. Kes on kirjutanud terve virna tšellomängu meetoodika ja interpretatsioonilaseid raamatuid, kogu elu juurelnud, kuidas kõla tekib, ning pannud kõik oma avastused ka kirja. Tallinna loengul rääkis ta lühidalt oma põhitõdedest kõlatekke teemal ja lasi oma õpitoas hulgal keelpillimängijatel oma käega järele proovida, kuidas asi töötab. Kümme julget tšellisti ja viiuldajat said kindlasti kogemuse võrra rikkamaks ja on inspireeritud omal käel edasi otsima.

Isiklikult pean väga oluliseks teemaks kõike, mis puudutab pillimängu ergonomikat. Ka konverentsil oli vastavate loengute vastu suur huvi. Alexanderi tehnika näiteks on lääneriikides juba päris hästi tuntud, kuid ka Maret Mursa loeng, hommikusele ajale vaatamata, oli päris täis. Arvan, et kõik sellekohane on tänapäeva maailmas üks toimetuleku (loe: ellu- ja terveks jäämise) võimalusi. Juba ammu on üle ääre keenud kõik saavutuslik ja tõestust nõudev, nüüd on pendel kaldumas vastassuunas. Andres Leivategija rääkis konkreetsetest harjutustest viiulimängu õppimisel, mis aitavad leida optimaalset asendit ja liigutusi.

Jätan praegu puudutamata meetoodilised teemad, sest nende spetsiifikale on sinne leheruum liiga napp. Olgu öeldud vaid niipalju, et tänapäevane suund rühmaõppele oli teemana ka meie konverentsil esindatud. Ette rutates veel tšellistide ümarlauas arutatud õpetussüsteemidest ja nende efektiivsusest: selge see, et nõukogudeaegsest

lastemuusikakoolide ja muusikakeskkoolide süsteemist on meiesugustel väikestel riikidel olnud suur kasu. Väheste rahvaarvu ehk väikese valiku puhul on hädavajalik hoida iga annet, mida rühmaõpetus mingil moel ei taga.

Oluliseks tuleb pidada ka professor Valentina Yakubovskaya tööd kolmeaastaste lastega, mida ta oma ettekandes väga emotsionaalselt ja liigutavalt kirjeldas.

Ajalooliste teemade vastu valitses suur huvi. Erutav oli kohata konverentsi külalastajate hulgas näiteks Alfred von Glehni sugulasi. Kõik lugejad ei pruugi teada Alfred von Glehni. Tegu on Eestis sündinud tsellistiga, kes õppis Peterburi konservatooriumis vene tsellokooli rajaja Karl Davõdovi juures, juhtis 19. ja 20. sajandi vahetusel kolmkümmend üks aastat Moskva konservatooriumi tselloklassi ning osa elu lõpuaastatest veetis Tallinnas, korraldades siinset kontserdielu ning selles ka ise osaledes. (Eestis tuntud Nikolai von Glehn, kes asutas Glehni pargi ja Nõmme linna, oli Alfrediga lähedases suguluses; nende vanaisad olid vennad.)

Niina Murdvee kõneles oma ettekandes eesti muusikute siirdumisest 19/20. sajandi vahetusel võõrsile (enamasti Peterburi) õppima ja nende tagasitulekust eesti muusikakultuuri arendama. 1940. aastate karm aeg tühjendas Eesti andekamatest viiuldajatest. Läks aastakümneid, kuni allakäigutrepp taas tõusuteeks muutus. Siinkohal ei saa kuidagi alahinnata Tallinna Muusikakeskkooli rolli.

Legendaarse viiuliloolisliku Bruno Giuranna interpretatsiooniteemalised loengud on muutunud ESTA konverentside magnetiks. Tänavune ettekanne Hindemithi Esimesest soolosaadist viiulile, nagu ka Malta konverentsil kuulnud ettekanne Brahmsi Viiulisaadist kohta, oli vapustav näide sellest, kui sügavale võib teose analüüs küündida. (Giurannast endast teatakse meie mail vähe, aga tegu on solistiga, kes on esinenud selliste dirigentidega nagu Karajan, Abbado, Barbirolli, Muti ja Celibidache.) Huvipakkuv oli ka professor Irina Bochkova kontsertloeng Griegi viiulisaadidest.

Tagasi kontsertide juurde

Hommikustel kontsertidel esinesid Eesti muusikaõppeasutuste (lastemuusikakoolide, Tallinna Muusikakeskkooli ja EMTA) silmapaistvamad õpilased. Õhtused kontserdid olid aga pidulikud: avaõhtul raekojas esinesid möödunud aastase Kochi konkursi laureaadid Jeanine

Legendaarne tselloprofessor Gerhard Mantel pühendas noori keelpillimängijaid kõla tekke saladustesse. Pildil koos viiulimängija Talvi Nurgamaaga.

Dermot Crehani sarangimängu kuuleb ka kultusfilmis "Sõrmuste isand".

FOTOD MART LAAS

Thorpe Suurbritanniast ja Hwa-Won Pyun Saksamaalt; mõlemale oli klaveril haruldaseks toeks Lea Leiten. (ESTA konverentside kõrvale on juba mõnda aega kuulunud iga-aastane Ernõ Kochi fondi noorte talentide konkurs, mille võitjad saavad aastaks õppestipendiumi.) Kuulsime neid eelmisel konverentsil Maltal ja tuleb tunnistada, et mõlema noore neiu talendile on stipendium tiivad andnud, edasiminek oli tohutu. Kahjuks otsustati just tänavusel konverentsil konkurs vahele jätta.

Järgmisel õhtul (9. VIII) esinesid Pärnu

kontserdimajas Pärnu Linnaorkestri saatel Eesti ESTA konkursi võitjad: tsellistid Theodor Peeter Sink ja Indrek Leivategija ning viiuldajad Marike Kruup ja Marge Uus. Kontserti juhatas Jüri Alperden. Järgnes pidulik õhtusöök Ranna hotelli restoranis, maheda tuule, täiskuu ja vaikselt laksuva (ehkki jääkülma) mereveega. Sellest õhtust rääkisid külalised veel hiljemgi kui eriti meelde jäävast.

Kolmas õhtune kontsert (10. VIII) oli pühendatud eesti keelpillimuusikale oreliga ja toimus Niguliste kirikus. Õhtu solistideks olid viiuldajad Mari-Liis Uibo, Mikk Murdvee ja Sigrid Kuulmann, tsellistid Andreas Lend ja Levi-Danel Mägila ning organistid Andres Uibo ja Piret Aidulo. Ette kanti Elleri, Tubina, Pärdi, Mägi, Raidi, Uibo ning Artur Kapi muusikat. Esinejad mängisid Niguliste hiigla kõrgelt rõdult, kontserdi jälgimise hõlbustamiseks oli alla kuulajate ette paigaldatud videoekraan. Selles olukorras lõi haruldase kontakti kuulajatega Mikk Murdvee, kes valitses meisterlikult kiriku keerukat akustikat ja teoste meeleolu.

11. augusti kontsert koosnes eesti muusikast kammerorkestrile. Eesti Noorte Keelpilliorkester (tegu on projektorkestriga) Paul Mägi juhatusel esitas Pärdi "Tabula rasa", solistideks Andres Kaljuste ja Triin Ruubel, ning Elleri, Mägi ja Räätsa muusikat. See oli õhtu, kus tõsiselt üllatusin: juba ammu pole ühegi orkestri kontserdil tundnud nii võimsat energiat. Eriti vägev oli Räätsa Kontsert kammerorkestrile. Ka "Tabula rasa" tõlgendus jättis suurepärase mulje, reetes kontserdisituatsioonis küll

kohati ka ülepinget. Kontserdieelses pikas proovis oli viibinud ka autor ise ja kuulduga ülimalt rahule jäänud. Kahe solisti kohta ütlesin palju kiidusõnu: suurepärase ansambel, kristallpuhas mäng, kohati suisa hõrk toon. Pärast konverentsi ütlesid muide paljud külalstajad, et nautisid meie noorte keelpillimängijate juures just suurepäraselt, kaunist kõla, seda isegi väikeste laste puhul.

12. augustil esines Euroopa ESTA uus president Edith Peinemann Saksamaalt, klaveril EMTA rektor prof Peep Lassmann. EMTA saal oli puupüsti täis ja kontsert igati menukas. Möödunud aastal, kui igal ESTA sektiioonil oli võimalik anda oma hääd uutele presidendikandidaatidele, oli Peinemanni kõrval üles seatud ka Ivan Monighetti. Valituks osutus Frankfurdi Muusikaakadeemia professor Edith Peinemann. Juba soliidses eas võluv daam on esinenud paljude maailma tuntumate orkestrite ning dirigentidega ja salvestanud muu hulgas koos Leonard Hokansoniga kõik Schuberti teosed.

Viimase konverentsipäeva hommikusse jäi veel üks haruldane kontsert, kus esines taanlaste keelpillitrio Aristos. Sellise

ansambllilise nõtkuse ja kõlalise peenusega puutub harva kokku. Lõpuõhtul oli siinkirjutajal meeldiv võimalus vestelda trio tšellisti Jakob Kullbergiga ja veenduda, et õilsus tegutsemispõhimõtetes pole ka tänapäeval päriselt kadunud; endiselt leidub muusikuid, kes on kunsti nimel valmis kõike ohverdama.

Konverentsi varjatud pool

Paralleelselt kontserdi- ja loenguosaga toimub kõigil sellistel konverentsidel veel hulk muid kokkusaamisi: sektiioonide presidentide koosolekud, ESTA juhatuse ehk Central Boardi koosolekud, delegaatide koosolek (iga riiki esindab kaks delegaati) ning tšellistide ümarlaud. Neil kokkusaamistel arutatakse jooksvaid küsimusi ja põletavaid probleeme, antakse aru ja suheldakse niisama. Viimast küll õige vähe, sest temaatilistki jätkub harilikult rohkem, kui ajakava võimaldab. Suhtlemiseks on aga head hetked kohvi- ja lõunapausidel ning väljasõitudel. Veel andsid konverentsile vürtsi muusikakaupluse Concerto Grosso korraldatud noodifirma Henle müügiletid ning ehtsad Cremona

viulid, mida tohtis ka käega katsuda ning mängidagi.

Konverents on lõppenud, elagu konverents!

Et järgmine ESTA foorum leiabki aset pillimeistrite pealinnas Cremonas, aitas selline väljapanek juba praegu ettevalmistavat meeleolu luua. Hakakem raha koguma, 2007. aasta üritus tuleb põnev! Üheks sealseks teemaks on muidugi keelpillide areng, teiseks aga keelpillimuusika areng ja kellel muul kui itaallastel oleks siin rohkem öelda. Pillide ostmine...? No ehk on mõnel meist ka selline sukasaär sisse seatud, oleks mõistlik.

Ja tänud...

Sellise hiigelürituse korraldamine oleks ilmvoimatu, kui ei leiduks öla allapanijaid, olgu siis vaimse, tõise või materiaalse panusega. Suurimaiks toetajaiks olid Kultuurkapital rahaga ja EMTA oma ruumidega. Et aga loetelu võiks pikalt jätkata, palun siinkohal igauht, kes tunneb, et on konverentsi heaks töötanud, võtta vastu meie siiraim tänu.

XII üle-eestilised klaveriõpetajate päevad

28. - 31. oktoobril Tallinnas Nõmme Muusikakoolis

Loengud: Jaan Ross - "Inimene ja muusika"

Katariina Nummi-Kuisma (Soome) - "Valmistumine esinemiseks"

Anna Levandi ja Indrek Pertelson - "Kuidas jõuda tippvormi?"

Toivo Nahkur - "Raamatust "Muusika läbi vaimu""

Kohtumised:

helilooja Erkki-Sven Tüür

Lahtised tunnid:

õpetajad Leelo Kõlar, Lembit Orgse, Maigi Pakri, Martti Raide ja Marju Roots

Kontserdid:

Õpetajate kontsert

Õpilaste kontsert

Täpsem info: www.epta.ee

Mis on Malta ja miks sinna minna

Malta rahvusvaheline koorifestival 9.–13. november 2006 (ja kõigi järgmiste aastate novembris)

KAIE TANNER

Kooriühingu sekretär

Malta on väike saar Vahemeres, Muhust veidi suurem. Inimesi elab seal sama palju kui Tallinnas ning turiste käib aastas sadu tuhandeid. Puhkamiseks sobibki Malta suurepäraselt, nimelt asub ta laiuskraadi poolest Tunise ja Antalya umbes samas kandis ning saarel jätkub tegemist nii rannaku kui ka kultuurihuvilisele.

Et maltalased ise kultuuri väga tõsiselt võtavad, näitab see, et neil on olemas oma täiskooresseisuline riiklik sümfooniaorkester (kujutage ette sellist nähtust Muhu saarel!). Osa mängijaid ja soliste käib küll mandrilt, kuid üldiselt püütakse oma jõududega hakkama saada.

Sellest aastast alates on muusikahuvilistel Maltale minekuks veel üks põhjus. Nimelt otsustasid Malta Turismi- ja Kultuuriministeerium koos koorifestivale (sh Kooriolümpiat) korraldava Interkultuuri Fondiga panna aluse Malta rahvusvahelisele koorifestivalile. Oma ideede tutvustamiseks kutsusid nad aprilli alguses Maltale kuus koorimuusikast kirjutavat ajakirjanikku — Norrast, Inglismaalt, Soomest, Venemaalt, Rootsist ja Eestist. Paari päeva jooksul vaatasime üle saalid, kus kontserdid ja konkurss toimuvad, hotellid ja söögikohad ning mõned muidu ilusad paigad (neid leidub Maltal palju).

FESTIVAL ise on orienteeritud võimalikult laiale sihtgrupile. Osaleda saavad kõik kooriliigid laste- ja noortekooridest täiskasvanute koorideni ning võistelda võib nii oma koorikategorias kui ka lihtsalt rahvamuusikas või vaimulikus muusikas. Võib ka üldse võistlemata jätta ning selle asemel osaleda ateljeedes, anda kontserte, laulda jumalateenistustel või lüüa kaasa ühislaulmisel koos teiste kooride ja sümfooniaorkestriga. Igal juhul on korraldajad väga selgelt välja öelnud, et tahavad festivali taset kõrgel hoida – mitte ainult konkursi, vaid ka selle ümber toimuvate ürituste puhul.

FESTIVALI AEG ehk novembri esimene pool ei ole juhuslikult valitud. Enamik Euroopat on selleks ajaks juba vastikult

külm, Maltal aga jätkub veesooja 20–23 kraadi ning ehkki öhk võib olla mõni kraad jahedam, saab festivalist vabadel hetkedel meres ujuda. Kuna novembrit peetakse siiski juba talveperioodiks, on muid turiste liikvel suhteliselt vähe ning hinnad seega hotellides ja lendudel soodsamad. Ka pole see aeg kooride töökavades enamasti väga tihedalt täis: teisi festivale maailmas kuigi palju ei toimu ning jõulukarusell pole veel peale hakanud.

ATELJEED on avatud kõigile, keda huvitavad väljapakutud teemad: Skandinaavia koorimuusika, spirituaalid ja inglise kirikumuusika. Ühiselt õpitakse kohapeal selgeks ateljeedirigendi valitud repertuaar ja tutvutakse käsitletava stiili omapäraga. Dirigentideks on oma ala parimad: meilegi tuntud Gary Graden (Rootsi/USA), maailma tuntumaid gospeli ja spirituaali interpreteerijaid Andre J. Thomas (USA) ning legendaarne Sir David Willcocks (Suurbritannia). Järgmistel festivalidel on loomulikult juba teised teemad ja dirigendid.

FESTIVALIPAIGAD on valitud nii ruumide akustiliste omaduste kui ka ajaloolise atraktiivsuse järgi. Nii toimuvad kontserdid kunagises Malta Ordu haiglas, suurmeistri palees ning arvukates kirikutes, mida on Maltal aasta iga päeva kohta üks – kokku 365.

LASTELE on lisaks festivalil toimuvale välja pakkuda delfinaarium ja hulk mänguväljakuid, teismeliste ööklubid ja diskod. Peale selle saavad huvilised külastada tuntud filmide võttepaiku: Maltal on filmitud “Gladiator”, “Pompei”, “Kesköine ekspress” ja veel terve hulk tuntud linatseoseid. Pealegi on see saar (vaatamata alguses harjumatu vasakpoolsele liiklusele) üsna turvaline ning seetõttu ka üle maailma populaarne keeleõppekoht, kuhu vanemad oma 14-aastaseid võsukei omapead inglise keelt tudeerima saavad.

AUHINNAKS (nagu Interkultuuri ürituste puhul tüüpiline) on Malta festivalil diplomid, rahalisi ega esemelisi preemiaid ei jagata. Vastavalt saavutatud

punktide hulgale saavad osavõtjad kuld-, hõbe- või pronksdiplomi (kui oled saanud näiteks vähemalt 85, 70 või 60 punkti). Kes ka pronksi tasemeni ei küüni, saab diplomi kirjaga *successfully participated*. Selline kõigile-midagi-põhimõte töötab kvalifikatsioonisüsteemina hästi, ehkki on koorimuusika maailmas ka vaidlusi põhjustanud. Põhiliselt seetõttu, et mõnedki osavõtjad koorid hakkasid kulddiplomit esikohaks, hõbediplomit teiseks kohaks jne nimetama ning kogusid seega oma CV-desse kõlavaid, kuid mittetõeseid saavutusi. Praeguseks on Interkultuuri süsteem juba üldtuntud ja selliseid apsakaad juhtub järjest harvemini.

FESTIVALI HIND osaleja jaoks sõltub valitud programmist. Maksta tuleb tavapärase registreerimistasu ning eraldi iga ateljee eest, kui mõnes tahetakse kaasa teha. Lisaks muidugi lauljate majutus ja söök. Õnneks on Maltale sõitmine üsna odav, lennupiletid saab 4000 krooniga kätte.

Koorifestivale on maailmas sadu. Miks peaks Maltale minema?

Muusikalist tippset ning parimate kooride tormijooksu ma sellelt festivalilt ei oota – staare preemiaks antav diplom enamasti ei ahvatle. Kindlasti aga tulevad need, kellele meeldib pingevabam võistlus, vabadas kavade valikul ja paindlikud kontserdivõimalused. Maltale saab tulla nii pika konkursi- ja kontserdiprogrammiga kui ka paarikümneminutilise oma kavaga, millele lisaks võib laulda kaasa ateljeedes ja tunda end lihtsalt hästi. Kontserdikohad on tasemel (nii mõnelgi festivalil tuleb esineda kinosaalid või telgis), programm huvitav ja Malta ise väga ilus.

James Brown, ikka ja alati tema ise

MARGUS KIIS
muusikakriitik

27. juulil esines Tallinna Lauluväljakul James Brown, tõenäoliselt kui mitte kõige, siis vähemalt üks kõige mõjukamaid popmuusikuid maailmas. Väga paljude arvates tuleks just temale anda patent *soul'i*, *funky*, aga ka näiteks räpi, *drum'n'bass'i* ja paljude muude liinide ja stiilide leiutamise või vähemalt neile kaasaaitamise eest. James Browni looming ja esinemine on alati kergesti äratuntav. Üle neljakümne aasta tagasi loobus ta peavooluga kaasa minemast ja teisi imiteerimast ning lõi omaenese meetodid ja laadid, mis hiljem ise imiteerimis- ja imetlemisobjektiks kujunesid. James Brown on alati olnud kõva töövihtuja, väsimatu salvestaja ja esineja. Kuigi kõik oleks võinud minna hoopis teisiti.

James Browni täpne sünniaeg pole päris selge, sest ema hülgas ta ja lapsepõlve veetis Brown Georgias oma tädi peetud bordellis. Üldiselt peetakse tema õigeks sünnikuupäevaks 1933. aasta 3. maid. Elutee alguspool polnud muidugi sile; poiss sattus paar korda kolooniassegi. Halvemast päästis teda noor pianist Bobby Byrd, kes vedas andeka, kuid sihitult rabeleva noormehe muusika ligi. Juhuslikult kohtas teda ka Little Richardi mänedžer Clint Brantley, tänu kellele hakkas James Brown mängima mehele kuuluva ööklubi bändis orelit ja trumme. Ta sõlmis mitmeid tutvusi, mängis-laulis paljudes koosseisudes, kuni lõi koos Byrdiga ansambli Famous Flames, mis viljeles segamini gospelit ja ramedat rütmibluusi. 1955. aastal tehti esimesed demod, mis hakkasid lõunaosariikide raadiotes juba endast märku andma. 1956 sõlmiti leping väikefirmaga Federal. Esimene singel "Please please please" oli kohalikes tabelites esikümnes, grupi populaarsus kontsertidel kerkis ülikiiressi, kuid suurema tunnustuseni läks veel aega. Vahepeal jõudis Famous Flames isegi laguneda, kuigi James Brown moodustas sama nime all varsti uue ansambli. Alles 1959. aastal jõudis James Browni soolosingel "Try me" üleriigilisse tabelisse neljakümne kaheksandaks. Browni stiil oli nüüd segu rock'n'roll'ist ja tema enda omapärasest kirglikust vokaalimaneerist. Samal aastal ilmus ka esimene LP "Please please please", millele järgnes hulganisti teisi, kuigi kõik polnud just ersatsist paremad.

Suur edu tuli 1963. aastal, kui ilmus

James Brown ja ameerika glamuur.
FOTO SCANPIX

kontserdiplaat "Live at Apollo", mille olid James Browni senised parimad lood oma võimsaimas esituses. Plaati müüdi aastaga üle miljoni eksemplari ja see jõudis USA edetabelis teiseks. 1964 ilmus JB looga "Out of sight" lagedale uue, võiks öelda revolutsioonilise stiilimuudatusega: monotoonse rütmi, nappide riffide ja minimalistliku struktuuri peale hakkas laulja rohkem hõikuma-ähkima kui laulma. Singel jõudis USAs esikolmekümnesse ja see lubas JB-l oma uut stiili arendada. "Papa's got a brand new bag" sai menukiks, 1965 jõudis "I got you (I feel good)" tabelis kolmandaks ja sai JB esimeseks klassikaliseks hitiks, jõudes ka Suurbritannias esikolmekümnesse. James Brown sai esimest korda ülivaadatud TV-saatesse "Ed Sullivan Show"; järgmisel aastal võitis Brown ka oma esimese Grammy. Seega oli megastaari staatus kindlustatud.

1966 ilmus teine klassikaks saanud pala, "It's a man's man's world", aeglane, kuid maniakaalne lugu. Ent sama nimega LP jõudis USA edetabelis alles üheksakümneandaks. Huvitaval kombel Browni LP-d tollal esikaheksümnesse ei jõudnud. 1968 ilmus järjekordne kõva hittsingel, "I got feeling", ja *funky*-muusika nurgakiviks sai "Licking stick licking stick". "Say it loud - I'm black and I'm proud" sai revolutsiooniliseks mustanahaliste võitluslauluks. 1970. aastal ilmusid hip-hopis hiljem palju kasutatud lood "Funky

Drummer" ja "Brother Rapp" ning väga kuulus "Get up, I feel like being a sex machine".

Samas ei piirdunud Brown mitte ainult innovatiivse ja võitlusliku muusikaga, vaid esitas edasi ka meloodilisi *soul'*iballaade, moeant sulugusid ning salvestas isegi puhtinstrumentaalseid plaate. Selline teatav küllustumine mõjus pikapeale kehvasti ka tema karjäärile. Muidugi oli JB ka muusikaväliselt ühiskonnas suur autoriteet. Tema sõnast piisas mustanahaliste mässude rahustamiseks, 1970ndate algul võttis ta sageli sõna narkootikumide vastu. Siiski saabus kümnendi kesksaaku igakülgne kriis. James Browni populaarsus langes järsult, kaela tuli ka maksuamet. Tema 1970ndate bänd JB's lõi temast lahku ja hakkas *funk'*ikuulsusteks nimelega Parliament ja Funkadelic.

1980ndad tõid mõningat leevendust. 1980. aastal tegi JB hoogsa etteaste preestrina hullus komöödias "Blues Brothers". Moodsad räpparid kuulutasid ta isakeseks, Afrika Bambaata salvestas 1984 JBga ka singli "Unity". Mitmed singlid läksid väga kenasti müügiks hoopis Inglismaal. Elektroonilise tantsumuusika tegijad sämplesid JB loomingut samuti hoolega. 1986. aastal ilmus üks James Browni viimaseid megahitte *funk'*-hümn "Living in America" filmist "Rocky IV", mis jõudis mõlemal pool ookeani esiviisikusse. 1987. aastal sai JB selle loo eest kaks Grammyt. 1988 sai JB Londonis spetsiaalse autasu tantsumuusika uuendamise eest läbi kaheksümne aasta.

1988. aastal aga lasi JB ennast arreteerida oma naise Adrienne'i peksmise pärast, Adrienne võeti kinni narkootikumide omamise pärast. Veel jõudis JB püstoliga vehelda ning muid pahandusi korda saata. Jama lõpuks määrati JB-le kuus aastat vanglat. Ta pääses sealt 1991. aastal. Brown jätkas kohe esinemisi ja plaadistamist, vahepeal ka natuke kohtutes autoriõiguste üle vaieldes. 1992 ilmus hip-hopi ja kommertsiaalse r'n'b elementidega "Universal James" ja 1998. aastal tema viimane originaalmaterjaliga LP "I'm back". Samas jätkab James Brown väsimatult esinemist, olles säilitanud suurema osa oma endisest jõust ja kirest, hingest ja vungist. Nagu oli näha ka Tallinnas.

Üliõpilassegakoos sillutas lauluteed Eestist Arhangelskisse

MALLE ELVET

ajakirjanik

Sel hooajal oma 100. tegevusaastat tähistanud Tartu Üliõpilassegakoosi juubel kulmineerus kontsertidega Venemaa esimeses sadamalinnas Arhangelskis. "Kui eelmisel kevadel kõlas kontserdipaigana tavatu Arhangelsk, tundus kõik väga põnev. Täiesti avastamata maanurk," sõnas üheksateist aastat koori bassirühmas laulnud Raivo Laidma. Nii võttiski koor suurte ootustega ette nelja tuhande kilomeetrise bussireisi Venemaale.

Üliõpilaste koorilaulukultuuri kandja

Tartu Üliõpilassegakoosi lugu sai alguse 1905. aastal, mil reaalgümnaasiumi abiturient Leenart Neuman kutsus kokku esimese eesti soost üliõpilaste segakoosi. Kaheksa aastat hiljem oli kooris kaheksakümmend lauljat. 1914. aastal laulis koor Tallinnas Miina Härma "Murueide tütre" etenduses, millega tähistati Estonia teatrimaja avamist.

Koor oli võtnud endale eesmärgiks eesti koorilaulukultuuri arendamise üliõpilaste seas. Läbi aegade on koori juhatanud mainekad dirigendid: Leenart Neuman, Juhan Aavik, Alfred Karindi, Enn Vörk, Juhan Simm, Paul Konsap, Voldemar Kliimand, Richard Ritsing, Valdar Viires, Roland Laasmäe, Linda Tanni, Viivi Hindrikson. Kolmekümnendat aastat alustab kooriga dirigent Valli Ilvik. Kooris on nelikümmend lauljat kõigest Tartu kõrgkoolidest. "Lisaks traditsioonilisele koorimuusikale esitame igal aastal üks-kaks suurvormi professionaalsete solistide ja orkestriga. Segakoos oma häälderohkusega on võrreldav sümfooniaorkestriga." Dirigent Ilvikut rõõmustab see, et paljud lauljad jätkavad kooris laulmist ka pärast õpingute lõpetamist.

Kolme aasta eest oli üliõpilassegakoos Peterburis koorifestivalil. Seal kohtuti Arhangelski eesti seltsi esimehe Jüri Rebasega. Aasta hiljem oli koor Elvas laululaagris, kus käivituskontsertmatka ettevalmistus.

21. augusti varahommikul võttiski laulvate tudengitega buss rattad alla pikaks Venemaa sõiduks. Kaugel enne Narvat kargas ninna põlemisvingu Slantsõ-tagusest metsapõlengust. Peterburi jäi Narvast kahe sõidutunni kaugusele, edasi jätkus teekond piki Murmanski trassi kuni Novaja Ladogani. Vahepeatusel heideti pilk Euroopa suurimale, kaheksateist tuhande ruutkilomeetrisele Laadoga järvele. Liiklus Venemaa konaravõitu magistraalteedel on tavatult hõre ja seal vuravaist sõidukeist on enamik kodumaised. Ööbima jõudis koor Vologdasse.

Vologdas kogesime vene inimeste sõbralikkust. Pääsesime uudistama unikaalset Sofia katedraali. Olime tänulikud, et saime näha katedraali ehtivaid 17. sajandist pärit freskosid. Katedraali imelise akustika tunnetamiseks sai koor muuseumi juhtidelt loa kirikus laulda. Viimati kõlas muusika seal 1917. aastal.

Mitmenäoline Peaingilinn

Nägime Arhangelskis ja selle ümbruses rahvuslike traditsioonide järgi ehitatud nikerdustega puitmaju, millest paljud kisendasid

Tutvumine Arhangelski ilusasti korrastatud kesklinnaga.

FOTO RAIVO LAIDMA

remondi järele. Eestlase jaoks on harjumatu näha ka umbrohus aedu ja korrastamata konarlikke tänavaid. Külalistele näidatakse uhkusega heakorrastatud jalakäijate tänavat linna südames. Igavlevad noored kogunevad Lenini ausamba juurde. Avatud loomuga linlased tõdesid, et elanikkond linnas vananeb, rahvaarv on kiiresti vähenenud.

Ühiskontserdiks tegi koor proove koos Arhangelski kapelliga. Kontserdipäeva ennelõunal tegime kohalike bussidega väljasõidu Valge mere äärde. Oli tavatult soe augustipäev ja julgemad suplesid karges, nelja-viieteistkraadis meres.

Kontsert toimus 80-kohalise saaliga Marfini majas, sealses kunsti- ja kultuurikeskuses. Marfini majas on aastate eest esinenud RAM ja mitmed meie estraadiartistid. Arhangelski kapelli, isetegevusliku segakoosi ja tartlaste koori repertuaaris oli aasta suurjuubilari Mozarti muusikat. Kontserdi kandvamas osas kõlasid eesti autorite teosed. Südamlikult võeti vastu viuldaja Kalle Loona esitatud Tšaikovski ja Ester Mägi looming. Solisti ja koori saatis klaveril Elleri muusikakooli õpetaja Anu Loona. Soe aplaus oli tänuks koorige ja solist Anne Visnapuule. Saalis olnud ei varjanud oma meeleliigutust kogu kontserdi ajal.

"Eestlased aplodeerivad kõvasti, aga siin nägin laulu ajal pisaraid kuulajate silmis. Väga liigutav, et paljud tulid meid heldinult kätpidi tänama," sõnasid lauljad Anne Visnapuu ja Tiina Samm.

"Mulle oli suur rõõm täna koori juhatada," muheles kohaliku kapelli dirigent Vladimir Anissimov. Leningradi konservatooriumi tudengina käis ta kuulamas 1969. aasta juubelilaulupidu. "Minul on suurepärased mälestused kontserdireisist Eestisse. Unustamatult on laulmine erilise akustikaga ülikooli aulas. Tean eestlaste

koorilaulutraditsioone," meenutas särasilmne alt Olga Minana, kes on kooris laulnud kolmkümmend aastat.

Hämmastav Põhjakoor

Elevusega oodati kohtumist Venemaa kuulsaima kooriga, 1941. aastast riikliku akadeemilise Arhangelski Põhjakooriga.

Selle koori asutas Arhangelski lähedal elanud külakooliõpetaja Antonina Kolotilova. Oma kodukandi etnilist kultuuri hinnanud Kolotilova alustas koos kaaslastega laulmist. Mehi polnud kodus, nad sõitsid merd või olid kaugel tööl. Kodutööd ja põlluharimine oli naiste õul. Pikkadel põhjamaa öhtutundidel laulsid naised laule, mida oli pärandatud põlvest põlve. Koor esitab tänini valdavalt rahvapärimslikku etnilist loomingu. Eriilmeline koor, kus laulu saadab koreograafiline liikumine, on saanud laialt tuntuks. Sageli kutsutakse neid laulma rahvuslikke kombeid kajastavatele etendustele Moskvast.

Eriti köidavad pilku koori pärltikanditega rahvariided. Pärlidki on pärit kodukandi jõgedest.

Enamik lauljaid on muusikalise haridusega, koori juures tegutseb õppestudiod. "Mind on laul lapsest saadik võlunud. Olen aldirühmas laulnud juba kolmkümmend viis aastat," rääkis oma tööst viiekümne viie aastane Niina Tretjakova. Temal on meeldivad mälestused mitmelt kontserdireisilt 1978. ja 1987. aastal Tallinna, Tartusse ja Narva.

Viisteist aastat üliõpilasgakooriga laulnud Oliver Sada sõitis Venemaale eelarvamusteta. "Väga meeldis mitmekesine loodus, vapustav oli sinine Valge meri. Hämmastas puitarhitektuur ja kontrastid linnapildis. Kohtasin inimestega suheldes siirust," võttis ta laulureisi elamused kokku.

Viis aastat tenorirühmas laulnud TÜ doktorant Jaan Masso sai kontserdireisi korraldajana suure kogemuse. "Algul oli Venemaa majanduslikku mahajäämust ja linnapilti nähes šokk. Vaimustasid aga avatud suhtlemisega vene inimesed. Ma ei näinud võltsnaeratusi. Esinemised kahe Arhangelski kooriga õnnestusid hästi."

Oleg Karnaussov Eesti vene kultuuriseltsist peab selliseid kultuurireise väga oluliseks. Viuldaja Kalle Loona näeks meeeldi muusikaliste kontaktide tihenemist kahe maa kooride vahel.

Arhangelskis keelte ja spordiõpetajana töötav Jüri Rebane on üks eestluse hoidjaid Arhangelskis. Ta jäi neljakümne aasta eest põhja elama südame kutsel. Seal pere loonud Rebane tegutseb kohaliku eesti seltsi juhina. "Varem käisid eestlased turistidena ka Arhangelskis. Nüüd on linnas turiste vähem, eestlasi satub siia kanti haruharva. Viimastel aastatel oleme abikaasa Niinaga korraldanud õpilaste vahetusi mu sünnilinnast Elvast," rääkis Jüri Rebane. Emakeelse koorilaulu kuulmine Arhangelski saalides ja laevasõidul tõi mehe silma pisara. "Oluline on, et oleme loonud laulukontaktid Eestiga," möönis Rebane.

MITÜ COLLA VOCE JA RAHVUSOOPER "ESTONIA" ESITLEVAD

PRIMADONNA ASSOLUTA

Margarita Voiteese

JUUBELIGALA

öhtut juhib Peter Pedak

Kaastegevad:
URVE TAUTS (metsosopran)
MATI PALM (bass)
JASSI ZAHHAROV (bariton)
JUHAN TRALLA (tenor)

RAHVUSOOPER "ESTONIA"
SÜMFOONIAORKESTER
DIRIGENT Jüri Alperthen

T 31. oktoobril 2006 kell 19 ESTONIA KONTSERDISAALIS

Kavas aariad ja duetid Donizetti ooperist "Lucia di Lammermoor", Verdi "Traviata", Gounod' "Faustist" ja Rossini "Türklastest Itaalias"

Piletid hinnaga 100 ja 150 krooni müügil Estonia kontserdisaali ja Rahvusoperi kassades ning Piletimaailma müügikohtades

KLASSIKA
RAADIO

etv

Postimees

Kontserdielamused Verdi ja Wagneriga, Placido Domingo ja Jaakko Ryhäneniga

IRENE KABONEN

EMTA õppejõud

Paljud võib-olla mäletavad uhket Franco Zeffirelli ooperifilmi "La traviata", peaosades Teresa Stratas ja Placido Domingo. Film jättis mulle aastateks hinge sügava jälje ja nii see ilus mälestus unistuste Alfredost olekski jäänud alateadvusse taustamotiiviks, kui selle aasta õnnelik juhus poleks vahele tulnud. Nimelt, olles tegev koorilauljana Euroopa Kooriakadeemias, selgus, et üheks selle suve kooriprojektiks on planeeritud Verdi Reekviemi ettekanne Müncheni filharmoonias ning dirigendiks ei keegi muu kui Placido Domingo. Eesti poolelt osalesid Verdi ettekande töös samuti Meeli Mikiver, Aale Rosenstrauch, Önne-Ann Roosvee, Anne Alt, Kersti Nahkur, Külli Kiivet, Kadri Toomeste, Alesja Projavko, Jaanus Kann, Madis Linnamägi, Keio Soomelt, Hellika Hartökäinen ja Riina Jürimäe.

Koor ootas esimest kohtumist Domingoga suure uudishimuga ja pingeliselt, ootusärevus oli maksimumini tõusnud. Meie ette astus suurte ovatsioonide saatel maailma kõige kuulsam tenor, kes ei olnud enam nii noor nagu Alfredo kinolinal, aga sama võluv ja lummav küll. Hämmastas tema pehme ja sametine kõnehäääl, soojus, mida kiirgus tema hingest ja tumedatest silmadest, kui ta koori poole pöördus. Vanuse ja väsimuse märke me temas küll ei avastanud, otse vastupidi, ta oli energiline ja emotsionaalne. Samuti ei tundunud kurnavatena kümme tundi kestvad proovid, sest musitseerimisrõõm oli suur.

Dirigeerimistehnika on Placido Domingol väga hea, on ta ju lisaks laulu- ja klaverimänguoskusele ka välja õppinud dirigent. Õpingud toimusid juba 70. aastatel Pariisis tegutseva Igor Markevitši juhendamisel. Placido Domingo juhatamismaneer on äkiline, temperamentne, täpse skeemiga ja selge ning sobib äärmiselt hästi lauljatele, sest ta hingab ja fraseerib laulja "instrumendist" lähtuvalt. Maiuspaladeks kujunesid solistide viisijupid, mida Domingo ise proovides oma kauni häälega laulis.

Lõpuks jõudis kätte 6. august, kauaoodatud kontserdipäev. Solistide ansambel oli rahvusvaheline: Cristina

Artikli autor Placido Domingoga.

FOTO ERAKOGUST

Gallardo-Domas, Fredrika Brillembourg, Marco Berti, Ildar Abdrazakov. Orkestriks oli palutud Youth Orchestra of the Americas, mille kunstiline juht on Domingo ise. Placido Domingo 65 aasta juubeli puhul filmiti teda kogu tööperioodi jooksul ning CD ja DVD kontsertettekandega valmivad selle aasta oktoobrikuuks.

Otsekohe pärast Verdi-elamust oli mul võimalus osa saada ühest ooperimaailma tippüritusest, Richard Wagneri ooperifestivalist Bayreuthis. Seitsmenda augusti õhtul etendati "Lendavat Hollandlast". Veerand tundi enne etenduse algust puhuvad neli trombooni ja neli trompetit ooperimaja verandalt iga viie minuti järel kutsesignaale Wagneri selle õhtu ooperimotiividest. Lavastus oli lahendatud kui Senta unenägu, Lendav Hollandlane ja Daland olid aga mõeldud kaksikuteks. Dalandi osa laulis EMTA lauluosakonna juhataja professor Jaakko Ryhänen. Ta on praegu oma loomingulises kõrgvormis ja Dalandi osa otsekuu temale loodud. Lisaks suurepärasele laulutehnikale on Ryhänen ka hiilgav artist, kelle näitlemisanne ja sisseelamisvõime rolli lausa hämmastab. Lendava Hollandlase rolli esitas John

Tomlinson, kelle hääles andis paraku tunda kaheksateist aastat Wagneri rolle, kostis teatud kulumist, eriti kõrgetel nootidel. Adrienne Dugger Sentana oli suure ja sugestiivse häälega sopran, väga hea mulje jätsid ka teised osatäitjad: Endrik Wottrich, Uta Prieu ja Norbert Ernst. Bayreuthis lasub esinejatel lausa ebainimlikult suur vastutus, sest asjatundlikul publikul on peas Wagneri ooperite iga viimne kui sõna ja noot.

Etenduse lõppedes ootas soliste saatjatega ees bankett perekond Wagneri peegelseintega luksusvillas. Richard Wagneri 87-aastase pojapoja Wolfgangi ja tema abikaasa vastuvõtt rabas kõiki külalisi oma hõrgutavate ja tundmatute roogade ning jääskulptuuridega banketilaudadel, lugematute saalide ja kõrgetasemelise olemisega.

Lisaks, et selle aasta eesti Wagneri-seltsi stipendiaatideks olid valitud meie väljapaistvad ooperisolistid Karmen Puis ja Rauno Elp. Võime uhkust tunda ka selle üle, et Bayreuthi kõrgetasemelises ooperikooris laulab meie kaasmaalane Aimar Tammel, kes juba aastaid elab ja tegutseb lauljana Saksamaal.

M E L O M A A N

Da pacem. Arvo Pärt. Estonian Philharmonic Chamber Choir, Christopher Bowers-Broadbent (organ), Paul Hillier (conductor).

Harmonia Mundi, HMU 907401

Arvo Pärt on tuntumaid eesti heliloojaid maailmas, kelle muusikaga on välja antud üle seitsmekümne heliplaadi. Paljud neist kuuluvad müügitalbelite ülemisse ossa. On öeldud, et tõsise muusika klassik on helilooja, kelle teoseid me kõik peame teadma, aga keegi kuulata ei taha. Miskipärast see Pärdi puhul ei kehti.

Kuidas ta seda teeb? Näiliselt ei teegi midagi. Pärdi muusika puhtad, selged kõlad ning rahulikult liikuvad meloodialiinid ei eksponeeri ennast, vaid ideed. Väljendusvahendid on napid: Pärt võtab endale aega, laseb helil kõlada ja kuulajal seda kuulata. Tulemuseks on kõla, värvi ja idee sümbioos. Kindlasti mitte emotsioonitu, aga emotsionaalseks nimetama seda ka ei kipu. Sest emotsionaalsus seostub millegi liiga inimlikuga.

Üheksasse vaimulikku kooriteosesse sellel plaadil mahub palju erinevaid karaktereid. "Da pacemi" äärmine rahu (Hillier võrdleb seda teost tabavalt zen-aiaga), "Salve Regina" pühalik unisoon ja seda saatev orelil valsirütm. Kahe slaavi psalmi vastandlikud karakterid: tantsuliselt rütmikas ja rõõmus 117. psalm ning alandlikult oma väiksusse süüv 113. psalm.

Magnificat – Maarja kiituslaul – on minu arvates alati väljendanud puhtaimat ja siiraimat inimlikku rõõmu. Pärdi

Magnificat'is kõlab aga pigem austus ja aukartus, Looja suuruse tunnetamine. Ta ei astu templisse sirge selja ja valju hõiskamisega, vaid tuleb vaikselt, tõlneri kombel. Ja läheb, nagu õpetussõnaski, oma kotta õigeks mõistetult, sest kes ennast alandab, seda ülendatakse.

"Dopo la vittoria" ("Te Deumi" sünnilugu, nagu see on kirjas kirikulaulude ja -lauljate ajaloos) meenutab vana kloostiraditsiooni, kus refektooriumis söögi saateks pühakirja retsiteeriti. Just nimelt ei loetud, vaid lauldi, sest nii jäi kuulu paremini meelde. Pärt kasutab samasugust võtet, pannes muusikasse lõigu peapiiskop Philareti kirjutatud ajaloopeatükist.

Pärdi muusika ei mõju keerulisena – nii "Nunc dimittis" kui ka "Littlemore tractus" sobiksid igale õhtupalvusele, olgu väikeses külakirikus või suures katedraalis. Inimesele mõistetavuse mõttes. Just viimase pärast on Pärti vahel süüdistatud ka populismis. Et kui mingi kunstinähtus on arusaadav suurele hulgale inimestele, ei saa see ju olla kõrgkultuur. Aga võib-olla pole asi mitte kunsti, vaid seda kandva idee üld-aruasadavuses.

Kui teil on hea tuju, siis kuulake seda plaati.

Kui teil on halb tuju, siis kuulake seda plaati.

Kaie Tanner
Kooriühingu sekretär

Olga Tambre. Johannes Brahmsi klaveripalad op 117, 118, 119, 79.
Olga Tambre, 2006

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppejõud Olga Tambre on tegelnud Brahmsi muusikaga pikema aja vältel, läbi erinevate eluetappide. Ta on tuntud klaveriprofessor Bruno Luki õpilane ning see plaat on ka pühendatud oma õpetajale.

Plaadibukletis ütleb kolleeg Muusikaakadeemiast Toivo Nahkur, et Olga Tambre jaoks on klaver ja klaverimäng olnud armastus, suur kirg, mis on saatnud teda läbi elu. CD-le salvestatud, Brahmsi klaveripalu op 117, 118 ja 119 ning Kaht rapsoodiat op 79 kuuldes võib sellega igati nõustuda. Plaadi üldtoon on mõtlik ja süvenev. Brahmsi 1892. aastal, juba uue aastasaja künnisel loodud kolm viimast klaverioopust 117, 118 ja 119 on kirgastunud tagasivaade olnule. See muusika sisaldab väga erinevaid ja äärmuslikke emotsioone, kuid kõik on küpse ea tarkusest läbi imibunud, kus nooruse emotsioonid enam mõtlemata ei tormle.

Brahmsi muusika faktuur on Olga Tambre esituses selge ja läbipaistev, üldkujundus dünaamiline ja maitsekas. Silma torkab suhteliselt napp, võiks öelda kuiv pedaalikasutus. *Mastering*'i tehes pole siin kindlasti kajaefektidega liialdatud. Suureks plussiks plaadile on väga head bukletitekstid. Nii Kristel Pappeli kirjutatud esitaja elulugu kui ka väike elegantne essees Brahmsi klaveripaladest on mängitavale vääriliseks kaaslaseks. Sobiv ja täpne täiendus on ka Toivo Nahkuri kommentaar.

Hall ja pretensioonitu plaadikujundus ei püüa kahjuks sugugi pilku. Häirib kaanepildile sisse toodud plaadiring, võib-olla oleks ka lihtne foto parem lahendus olnud.

Ia Rimmel

Läbi jäätund klaasi. Maarja ja Rannap.

Klaveripoeg, KLP 003

Rein Rannapi kaunimate laulude kogumikku kaunistab kuninglik pakend – muusika on pakendatud luksuslikku orkestratsiooni ning plaat ise uhkesse karpi koos kahe kauni plaadiraamatuga, üks neist peaaegu väikese luulekogu mõotu. Kahtlemata on plaat tehtud suurte ootustega ning kindlasti on need ootused õigustatud, sest lauluvalik on kui pärlিকে, mis koosneb eestikeelse popmuusika säravamatest vääriskividest.

Laulud on tõega kaunid, Maarja kindlasti parim kandidaat neid laulma, saati Rannap neid mängima, kuid paraku arvas viimane, et sellest jääb väheks. Nõnda kaasati orkester, kes kahjuks suure osa Rannapi laulude (ning Arderi, Tungla, Enno jt tekstide) siirusest paksu kastmega üle valab. Too kaste on samuti pärit Rannapi katlast, kes plaadiraamatus ka ise ütleb, et "meloodiad sünnivad mul iseenesest, seadetega näen praeguseni vaeva" ja "püüdsin orkestratsiooni luua nende lihtsate viiside ümber suurejoonelisemaid raame".

Maitseid on mõistagi erinevaid ning suuri vabaõhuetendusi ja muusikale armastav publik oskab timpanitremolote ja huilgavate metsasarvedega hollywoodilikke paisutusi kindlasti vääriliselt hinnata. Kuid küllap on ka neid, kes sellisest garneeringust palju ei pea ja tahaksid orkestri alt rohkem häält, klaverit, viise ja sõnu leida. Tõsi küll, ka Ruja

muusikas oli vahel progelikku suurstumist, kuid see, mis mõjus, oli ikkagi rockilik energia koos südamest tulevate meloodiate ja luuleridadega. Viisid ja sõnad on nüüdki alles ning neile on Maarja näol leitud väga hea esitaja, kuid ajad ja tavad pole enam samad ning laulude mõju kaugeltki mitte endine.

Joosep Sang

Ena õpetus. Vägilased. Eesti Raadio, Vägilased, 2006

Minugi elus on see bänd olnud üks teenäitaja. Uus jooneke rahvamuusika ja popkultuuri kohtumisel, maarahva laulumängude aastasadadetaguse hitipotentsiaali elustaja. Kuulates neid laule valgusaastaid hiljem, Kärt Summataveti nõidusliku kujunduse kaisus, on kuma alles. Tuleb meelde kajasid, tundlikke pause ning tuikeid. Ja loomulikult ka võrdlusmomente kunagi kontserdil kuulnud esituse ja seadetega, sest bändist on nyydeks läinud isikupärase käekirjaga helikujundajad Andre Maaker ja Kristjan Priks. Lõikava nukruse toone enam ei kosta ning Maakeri tutvustatud kiiks-jazzilikud kidrapartiid ning muundurbiidid pole jätkunud. Mõneti kõlavad need lood nyyd korralikumalt, professionaalsemalt, popimalt ja ymaramalt. Ennastõestavat eksperimentaalsimist on Vägilastel vähemaks jäänud. Nad on arvuka publiku jaoks juba kindel ja hinnatud väärtus. Tuumikule – Cätlin Jaago ja Meelika Hainsoo ning täidesaatev käsi Jan Viileberg – on lisandunud nooremad jõud, aga muid uusi kõlavärve peale Tom Valgu löötsa ma seal ei kuule. Mõned lood on läinud rytmiliselt kandilisemaks.

Vägilaste armastus

ebalooigiliste synkoopide ja eriti vasturytmide vastu jätkub täie hooga. “Hobuse otsimine” paisub selliseks maniakaalseks silbitamiseks ja ylepakutud ska’ks, et tekib kahtlus, kas trummar ikka tajub, mis on rahvalaulude sisemine biit? Popihoos pudeneb ehk ka mõni liigselt tihed soolo ja kiirelt lauldes muutub murre kohati puiseks. Aga plaat kannab sellegipoolest suurepäraselt.

Enamikku lugudest on uhtnud publiku kestev vaimustus. Läbipaistva, hõljuva nukrusega “Lind lohutamas” on hõbedase flöödiäärisega hästi seatud vaeslapsepopi juveel. Teiste puhul, nagu “Klopandi”, teeb stuudioproduktioon mõnusa kõlaga loo veelgi laiemaks ja sãmplitud beebihelid annavad hea lõpu. Kontsertlindistusel laulust “Kalamees” kuuleme vanaviisi puhtviljandilikk instrumentaalset folgirõõmu. “Valss vanaemale” näitab selle laadi tundlikumaid nyansse, olles siin ehk Vägilaste kõlaline tippthetk. Ka lõpupala eluhoog ja mulgi värvi võimsalt niitev loop on täiuse lähedal. Põhiväärtused, Jaago torupilli, flöödi ja ylehelivile ning Hainsoo laul ja viiuldamine, sujuv dynaamika ning mänglevad hoogsad stiilisulamid, on ikka kohal. Valgu täpsed löötsalõigud on meie folgipildis mõnusal omamoodi.

Vägilased on endiselt folkpopi esinumber. Ei ole neile veel vastast Zetodest, Krääst ega Sabast-Sarvedest, rahvalauluga flirtivatest diivadest rääkimata. Suurt lava täitvat, sisuka ja muutliku *sound*’iga bändi pole selles vallas peale kasvanud. Muutunud, kuuldekäikudel mujale läinud olen pigem mina, kel kõrv kõlari vastas. Kuulen kõike seda head justkui tagantjärele tunnelist. Ilmuva muusika lapsenägu ei saa näha kaks korda. Aga saab jääda alatiseks tänulikuks nende laulude tundelaengu eest, mis jagab paljudele eluhelgust ja naiselikku julgust. See plaat on Vägilaste kypsus, ena õpetus on selge ja kuulajale edasi antud.

Aitjumma no mamakõsõl, et sai tytär tarka latsi, teno-ks Sullõ, tsiidsakõnõ, et olt laulnu ilma

lagjast, mængnu maa mõnustast.

Lauri Sommer poet, muusik

Engi Aig. Anu Taul. Anu Taul, 2006

Viljandimaal tegutseb Mulgi Instituut. Välja anti mulgikeelne aabits, ajalehes Sakala ilmuvad kord nädalas murdes uudised, peeti esimene murdeline jumalateenistus jne. Liikumine on astumas aktiivsema meenutamise ja taasloomise teel, kus võro ja seto kant hulga maad ees läinud. Meie kuulda on mulgi vaimu hetkeseis muusikas. Seda sobib kehastama Anu Taul, rahvalaulikute ja -muusikute suguvõsast pärit mitmekylgselt andekas neidis, kes avalooks võttis oma eellase Ann Tauli 1908 lauldud “Ohjade päästmise”. “Vinlandis” laulev õde Triinu on enamikus lugudes tihedalt kaasa harmoniseerimas. Ja kümneaastane “vennukas” Tõnis teeb plaadi lõpus meeleoluka kantriretke (“Kärstnamehe linnasõit”) Mulgimaa juhtpoeedi Hendrik Adamsoni vankril.

Siin leiduvad rahvalaulud on seatumad kui esikplaadil. Mitme pala puhul on mindud kiirendamise ja energia lisamise kaheldavat teed. Pausid ja aeglustused (“Veerõ, veeri, päevakene!”) mõjuvad paremini. Autorilaulud on enda ymber kogunud mitu kihti seadeid ja soolosisid ega sarnane enam nendega, mida kuulsin kord Anu Tauli varasel sooloesinemisel. Mõttelisi seoseid hargneb nii Collage’i kui ka ilusa kergjazziliku estraadiklassika juurde. Kõitva meloodiaga “Läbi pihlapuu” (tekst Nikolai Baturin) kannaks justkui Mare Väljataga hingust. Armastusteema on lahendatud koretse elegantsiga ainsas

kirjakeelses loos “Mu poiss”.

Aeglastes palades saab Anu Tauli tundeline loo jutustamine õige hingedeage se kõla. Ta oskab läbi laulu mõelda nii õlikatastroofis hukkunud lindudele ja helikopteriga surnuks kukkunud inimestele kui ka neile, kes on praegu ta lähedal. Sellega astub ta uusaegse, isiklikust religioossusest kantud laulupalveluse teed. Hingedeajas peavadki kokku sulama minevik, tänane ja aimamisi ka homne, vanad rituaalid ja isiklikud kujutlused – seal moodustub ka “Engi ao” säsi.

Sel plaadil, nagu paljudel folgi seosega yllitistel, on esindatud Viljandi Kultuuriakadeemiast läbi käinud nooremate instrumentalistide koorekiht, keda uuesti yles lugema ei pea. Nad on tublid ja hoolsad nagu ikka. Selle pärimuskooli üks peasuund – *smooth jazz*’i, *easy listening*’i ja rahvalaulu segamine hakkab vähemalt mulle veidi väsitavalt mõjuma. On professionaalne, vikerraadiolik kõla, paindlik rytmika, säädsad seaded, aga mingit otsivat sädet, avatavust, prooviruumi seinte taga käiva elu ja muusikapildi mitmekesisust ja ootamatust kuuleb pillipoolel vähe. Vaja oleks pisutki lisada seda metsikuse varu, millest räägib Mulgimaa juhtiv mõtleja Baturin. Muidu lahustub väga erinevaid minevikuväärtusi meenutav murdesõnum raadiosõbralike *sound*’ide ymarusse. Laulu “Kuud kullema” alguses see yrgne korra vilksatab, aga peidetakse liiga ruttu. Anu Tauli lugudes (ka kirjakeelses, mida plaadistatud pole, nagu “India”) on neid teisi toone ja võimalusi olemas. Ta on teinud sympaatse CD, mis näitab peale varasemast tuntud hoo ja tundelisuse ka järelemõtlikumat poolt. Inimese siseilma kypsemist on alati hea kuulda ja märgata.

Lauri Sommer

Oktoober

Tallinnas

- 1. 10** kell 12 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusooper Estonias
- 1. 10** kell 16 Hortus Musicus toomkirikus
- 1. 10** kell 18 Rahvusvaheline muusikapäev. Mozarti ooperi "Idomeneo" kontsertettekannet: Juhan Tralla (tenor), Joslyn Rechter (sopran), Nina von Möllendorff (sopran), Kristine Gallite (sopran), Mati Turi (tenor), Allan Vurma (bass), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, RAM, ERSO, Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 1. 10** kell 20 Tantsuetendus "Kodalased ja kaasaegsed" Rahvusooper Estonias *
- 4.–7. 10** "Sügisfestival 2006" Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
- 4. 10** kell 19 Bizet' ooper "Carmen" Rahvusooper Estonias
- 4. 10** kell 19.30 Džässansambel Quatuor IXI (Prantsusmaa) Kanuti gildi saalis
- 5. 10** kell 19 KontsertJazz. Klassikud džässis: Vjatšeslav Novikov (klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) Estonia Talveaias
- 5. 10** kell 19 Mozart ja Sostakovitš: David Geringas (tšello), ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 5. 10** kell 19 Delibes'i ballett "Coppélia" Rahvusooper Estonias
- 6. 10** kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusooper Estonias
- 7. 10** kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus
- 7. 10** kell 18 Virgo Veldi (saksofon), Karoliina Leedo (flööt), Ave Kruup (klaver) raekojas
- 7. 10** kell 19 Mõeldes Farinellile: Maria Espada (sopran), Aapo Häkkinen (klavessiin) Helsingi Barokkorkester, Riccardo Minasi (dirigent, viiulisolist) Estonia kontserdisaalis
- 7. 10** kell 19 Tiit Härmä ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusooper Estonias
- 7. 10** kell 19 Bravissimo! Mika Väyrynen (bandoneon, akordion), Jan-Erik Gustafsson (tšello), Tallinna Kammerorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Rootsi-Mihkli kirikus
- 8. 10** kell 12 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusooper Estonias
- 8. 10** kell 17 Vocalissimo 2006: Aile Asszonyi (sopran), Helin Kapten (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 8. 10** kell 18 Aavo Otsa trompetiklassi

kontsert Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

- 11. 10** kell 19 Mascagni ooper "Talupoja au" ja Leoncavallo ooper "Pajatsid" Rahvusooper Estonias
- 12. 10** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusooper Estonias
- 12. 10** kell 19 Eesti muusika päevad extra: Tallinna Kammerorkester, Risto Joost (dirigent) Metodisti kirikus
- 13. 10** kell 19 Baltic Baroque, Aare-Paul Lattik (orel) Niguliste kiriku Antoniuse kabelis
- 13. 10** kell 19 Schubert ja Berio: Patricia Rozario (sopran), ERSO, Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 13. 10** kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusooper Estonias
- 13. 10** kell 21 Sügisjazz. Neojazz: ansambel Toxikum (Prantsusmaa – Taani – Leedu) Teater NO99 jazziklubis
- 14. 10** kell 12 Orelipooltund: Hille Poroson toomkirikus
- 14. 10** kell 12 Kaumanni laste ooper "Mina – Napoleon!" Rahvusooper Estonias
- 14. 10** kell 18 Rae helisev hõbe: Hortus Musicus raekojas
- 14. 10** kell 19 Festival "Orient" esitleb – Korea traditsiooniline muusika ja tants: Sohn In-Youngi trupp (Lõuna-Korea) Eesti Draamateatris
- 14. 10** kell 19 Tiit Härmä ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusooper Estonias
- 14. 10** kell 19 Rothko Chapel: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Kaia Urb (sopran), Iris Oja (metsosopran), Kaspars Putniņš (dirigent) Niguliste kirikus
- 15. 10** kell 17 Suur Muusika-akadeemia: Andres Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klavessiin, haamerklaver, klaver) Kadrioru lossis *
- 17. 10** kell 19 Noored klassikas: Georg Otsa nim Tallinna Muusikakooli orkester, Tallinna Muusikakeskkooli orkester, Risto Joost (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 17. 10** kell 19 Sügisjazz. Legendid: Joe Lovano 5tet & Judy Silvano (USA) Vene kultuurikeskuses
- 18. 10** kell 18 Orelikontsert: Denny Wilke toomkirikus
- 18. 10** kell 19 Rainbow Jazz 2006: Freddy Cole Quartet (USA) Estonia kontserdisaalis
- 18. 10** kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusooper Estonias
- 19. 10** kell 15 Heategevuskontsert

- "Märka last!": Tatjana Šalagina (viul), Nikita Mdojants (klaver), Tallinna Kammerorkester, Eri Klas (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 19. 10** kell 19 Balletikooli galaetendus Rahvusooper Estonias
- 20.–27. 10** V rahvusvaheline pianistide festival "Klaver 2006"
- 20. 10** kell 19 Bizet' ooper "Carmen" Rahvusooper Estonias
- 21. 10** kell 12 Orelipooltund: Marelle Siitas (orel), Roland Liiv (tenor) toomkirikus
- 21. 10** kell 12 Trafalgar'i päeva kontsert: Kuningliku Merejalaväe Plymouthi orkester Estonia kontserdisaalis
- 21. 10** kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Tanel Joamets (klaver)
- 21. 10** kell 19 Prokofjevi ballett "Romeo ja Julia" Rahvusooper Estonias
- 22. ja 26. 10** kell 12 Mozarti ooper "Don Giovanni" Rahvusooper Estonias *
- 25. 10** kell 19 Andres Uibo oreliklassi kontsert Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
- 25. 10** kell 19 Tšaikovski ballett "Luikede järv" Rahvusooper Estonias
- 25. 10** kell 20 Sügisjazz. Noorte jazzioõ: Laur Joametsa – Pavel Korotajevi kvartett, R-Corp feat Rebecca Kontus Von Krahl teatr
- 27. 10** kell 19 Tiit Härmä ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusooper Estonias
- 28. 10** kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus
- 28. 10** kell 16 Paabeli jõgede kaldal: Hortus Musicus Väravatornis
- 28. 10** kell 16 Külaliskontsert: Hasmik Avdalyan (viul), Aram Avetyan (klaver), Sten Lassmann (klaver) Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
- 28. 10** kell 18 Akadeemiline kammermuusika Kadrioru lossis: Merle Hillep (sopran), Leena Laas (viul), Nata-Ly Sakkos (klaver)
- 28. 10** kell 18 String Kvartett koosseisus Pille Prans (viul), Helen Normet (viul), Kristiina Olev (vioola), Margus Uus (tšello) raekojas
- 28. 10** kell 19 Tšaikovski ooper "Padaemand" Rahvusooper Estonias
- 29. 10** kell 12 Lehäri operett "Löbus lesk" Rahvusooper Estonias
- 29. 10** kell 16 Meestetonid: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Mustpeade Majas *
- 30. 10** kell 19 Mauricio Kagel 75: SRW

- MusikFabrik (Köln), Mauricio Kagel (dirigent) Estonia kontserdisaalis
- 30. 10** kell 19 Külaliskontsert: Valgevene Muusikaakadeemia üliõpilased ja õppejõud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
- 30. ja 31. 10** kell 19 Arvo Pärdi "Kanon pokajanen": Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tõnu Kaljuste (dirigent) Niguliste kirikus
- 31. 19** kell 18 Külaliskontsert: Valgevene Muusikaakadeemia üliõpilased ja õppejõud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
- 31. 10** kell 19 Primadonna assoluta. Margarita Voites juubeligala: Margarita Voites (koloratuursopran), Urve Tauts (metsosopran), Mati Palm (bass), Jassi Zahharov (bariton), Juhan Tralla (tenor), Rahvusooperi sümfooniaorkester Estonia kontserdisaalis
- 31. 10** kell 18 Külaliskontsert: Pawel Nowak (akordion) Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias

Tartus

- 3. 10** kell 19 Džässansambel Quatuor IXI (Prantsusmaa) Vanemuise kontserdimaja džässisaalis
- 3. ja 4. 10** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 5.–8. 10** XI rahvusvaheline Tartu vanamuusika festival "Orient et occident"
- 6. 10** kell 19 Anderssoni – Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
- 7. ja 13. 10** kell 19 Tantsuetendus "Suveöö unenägu" Vanemuise suures majas
- 8. 10** kell 16 Yin Jie (tenor), Marje Lohuaru (klaver), Urmas Vulp (viul), Tiia Kriisa (tekst) linnamuuseumis
- 11. 10** kell 18 Kammeransambel Multicamerata (Poola) Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis
- 11. 10** kell 19 Mozarti ooper "Võlulööd" Vanemuise suures majas
- 12. 10** kell 19 Ansambli Noorkuu juubelikontsert Vanemuise kontserdimajas
- 12. 10** kell 19 J. Straussi operett "Nahkhiir" Vanemuise suures majas
- 13. 10** kell 19 Rothko Chapel: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Kaia Urb (sopran), Iris Oja (metsosopran), Kaspars Putniņš (dirigent) Jaani kirikus
- 14. 10** kell 12 IX Tartu rahvamuusika päev
- 16. 10** kell 15 Noored klassikas:

Georg Otsa nim Tallinna Muusikakooli orkester, Tallinna Muusikakeskkooli orkester, Risto Joost (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

- 16. 10** kell 18 Tulevikumuuseumi hääli V: Kärt Johanson Eesti Rahva Muuseumis
- 18. 10** kell 19 Klaver 2006: Kalle Randalu Tartu Ülikooli aulas
- 19. 10** kell 19 Puccini ooper "Madama Butterfly" Vanemuise väikeses majas
- 19. 10** kell 20 Jaan Sööt & InBoil Jaani kirikus
- 20. 10** kell 20 RainbowJazz 2006: Freddy Cole Quartet (USA) Vanemuise kontserdimajas
- 21. 10** kell 15 RainbowJazz 2006: noortekonkurss Vanemuise kontserdimajas
- 22. 10** kell 16 Anderssoni – Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas
- 27. 10** kell 19 Meestetooid: Eesti Rahvusmeeskoor, Ants Soots (dirigent) Salemi kirikus
- 27. 10** kell 19 Esietendus. Ballett "Peer Gynt" Griegi jt heliloojate muusikale Vanemuise suures majas
- 28. 10** kell 19 Jaapaniteemaline tantsulavastus "Ikikata" Vanemuise suures majas
- 28. 10** kell 19 Puccini ooper "Madama Butterfly" Vanemuise väikeses majas

Pärnus

- 1. 10** kell 17 Dzässansambel Quatuor IXI (Prantsusmaa) raekojas
- 3. 10** kell 15 Pärastlõuna raekojas: Virgo Veldi (saksofon), Karoliina Leedo

(flööti), Ave Kruup (klaver)

- 6. 10** kell 19 KontsertJazz. Klassikud džässis: Vjatšeslav Novikov (klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) Pärnu kontserdimaja kammersaalis
- 19. 10** kell 19 RainbowJazz 2006: Freddy Cole Quartet (USA) Pärnu kontserdimajas
- 21. 10** kell 14 Heidi Tamme kontsert Pärnu kontserdimajas
- 27. 10** kell 18 Meistrite Akadeemia: Sigrid Kuulmann (viul), Marko Martin (klaver) Vanalinna Põhikoolis
- 28. 10** kell 19 Vaid see on armastus...: Ivi Rausi (laul), Madis Arvisto (kitarr), Jaak Lutsuja (akordion), Tanel Liiberg (kontrabass) Pärnu kontserdimaja kammersaalis
- 31. 10** kell 19 Visioon: Põhjamaade Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Pärnu kontserdimajas

Jõhvis

- 7. 10** kell 17 KontsertJazz. Klassikud džässis: Vjatšeslav Novikov (klaver), Toivo Unt (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) Jõhvi kontserdimaja kammersaalis
- 18. 10** kell 14 Noored klassikas: Georg Otsa nim Tallinna Muusikakooli orkester, Tallinna Muusikakeskkooli orkester, Risto Joost (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
- 20. 10** kell 19 Klaver 2006: Kalle Randalu Jõhvi kontserdimaja kammersaalis
- 21. 10** kell 17 RainbowJazz 2006: Freddy Cole Quartet (USA) Jõhvi

kontserdimajas

- 29. 10** kell 16 Vanemuise teatri külalisetendus: Puccini ooper "Madama Butterfly" Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

- 2. 10** kell 19 Dzässansambel Quatuor IXI (Prantsusmaa) Viljandi kultuurimajas
- 7. 10** kell 16 Hingemuusika: EMTA kammeransambel Türi Püha Martini kirikus
- 7. 10** kell 18 Šansoonikava Silvi Vraidiga: Silvi Vrait (laul), Jaak Jürisson (klahvpillid, laul), Henn Rebane (akordion) lisaku rahvamajas
- 7. 10** kell 19 Hingemuusika: EMTA kammeransambel Käru kirikus
- 12. 10** kell 16 Meistrite Akadeemia: ansambel SaxEst Sillamäe Muusikakoolis
- 12. 10** kell 18 Meistrite Akadeemia: ansambel SaxEst Narva linnuses
- 12. 10** kell 18.30 Trio Naturale Kärdla kultuurikeskuses
- 13. 10** kell 18 Meistrite Akadeemia: Pille Lill (sopran), Marje Lohuaru (klaver) Tõrva kirikus
- 19. 10** kell 18 Meistrite Akadeemia: Pille Lill (sopran), Ivari Ilja (klaver) Rakvere Gümnaasiumis
- 19. 10** kell 19 Mõisaromantika. Legendaarne Vivaldi: Cantores Vagantes Mäetaguse mõisas
- 20. 10** kell 19 Šansoonikava Silvi Vraidiga: Silvi Vrait (laul), Jaak Jürisson (klahvpillid, laul), Henn Rebane (akordion) Võru kultuurimajas Kannel

- 21. 10** kell 18 Hingemuusika: Maire Haava (metsosopran), Tiia Tenno (orel) Otepää Maarja kirikus
- 28. 10** kell 18 Hingemuusika: Maire Haava (metsosopran), Tiia Tenno (orel) Hädemeeste Miikaeli kirikus
- 28. 10** kell 19 Mõisaromantika. Võrratu klavessiin: Corelli Consort, Imbi Tarum (klavessiin) Tõstamaa mõisas
- 29. 10** kell 19 Mõisaromantika. Võrratu klavessiin: Corelli Consort, Imbi Tarum (klavessiin) Maidla mõisas
- Andmed on kontrollitud 19. septembril. Novembrikuu kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 11. oktoobriks aadressil kristina@ema.edu.ee

8. oktoober kell 18.00 KADRIORU LOSS

HILJA OLM MÄLESTUS- KONTSERT

Esineb Vardo Rumessen (klaver)

Kavas: J. S. Bach "Das Wohltempe- rierte Klavier" I

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid oktoobris 2006

8. oktoober kell 18.00
Kadrioru loss
Hilja Olmi mälestuskontsert
VARDO RUMESSEN (klaver)

16. oktoober kell 15.00
Vanemuise kontserdimaja

17. oktoober kell 19.00
Estonia kontserdisaal

18. oktoober kell 14.00
Jõhvi kontserdimaja
TMKK ja G. Otsa nim
Tallinna Muusikakooli
SÜMFOONIAORKESTER
Risto Joost (dirigent)

21. oktoober kell 16.00
Tallinna raekoda
Festivali "Klaver 2006" raames
Gloria Ilves, Rasmus Valdna,
Rasmus Andreas Raide, Sten
Heino,
Georg Mirek King, Johan Rand-
vere,
Anna Barošnikova, Ruslan Strogi,
Jelena Matvejevskaja

22. oktoober kell 12.00
EMTA kammersaal
Laine Leichter ja Leho Karini
TŠELLOKLASSI õpilased

22. oktoober kell 12.00
Mustpeade Maja
Mart Laasi
TŠELLOKLASSI õpilased

22. oktoober kell 15.00
Estonia kontserdisaal
Festivali "Klaver 2006" raames
Ruslan Strogi, Jaan Kapp,
Jelena Matvejevskaja, Jaan Ots

29. oktoober kell 12.00
EMTA kammersaal
HOLGER MARJAMAA (klaver)
Anne Sarrapi klaveriklassist

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid oktoobris 2006

4.–7. oktoober
Eesti Muusika- ja
Teatriakadeemias
SÜGISFESTIVAL 2006

8. oktoober kell 18.00
EMTA kammersaal
Dots Aavo Otsa
TROMPETIKLASS
klaveril Meeli Ots

25. oktoober kell 19.00
EMTA orelisaal
Prof Andres Uiibo
ORELIKLASS

28. oktoober kell 16.00
EMTA kammersaal
Külaliskontsert
HASMİK AVDALYAN
(viul, Armeenia)
ARAM AVETYAN
(klaver, Armeenia)
STEN LASSMANN (klaver)

30. oktoober kell 19.00
EMTA kammersaal
Külaliskontsert
Valgevene Riikliku
Muusikaakadeemia
üliõpilased ja õppejõud

31. oktoober kell 18.00
EMTA kammersaal
Külaliskontsert
Valgevene Riikliku
Muusikaakadeemia
üliõpilased ja õppejõud

31. oktoober kell 18.00
EMTA orelisaal
Külaliskontsert
PAWEL NOWAK
(akordion, Poola)

EESTI
MUUSIKA- JA TEATRIAKADEEMIA

Info: EMTA kontserdibüroo, tel 667 57 58

Hansapank
Hooaja suurtoetaja

V rahvusvaheline pianistide festival

EESTI KONTSERIT

Klaver'06

20.–27. oktoober
Tallinn

Kunstiline juht Lauri Väinmaa

DMITRI ALEKSEJEV koos ERSOga
SIGURD SLÄTTEBREKK (Norra)
MELVYN TAN (Singapur/Inglismaa)
LESLIE HOWARD (Inglismaa)
DEJAN LAZIC (Horvaatia/Austria)
USA klaveriduo ANTONY ja JOSEPH PARATORE
KALLE RANDALU, HANDO NAHKUR, MARKO MARTIN
KADRI-ANN SUMERA, SABINE SIMON

Kumarduse Mozartile ja Lisztile teevad kahel kontserdil
TALLINNA MUUSIKAKESKKOOLI ja HEINO ELLERI
NIMELISE TARTU MUUSIKAKOOLI ÕPILASED.

Festivali kaaskorraldajad ja toetajad:
Kultuuriministeerium, Eesti Kultuurkapital, Nyud Ensemble,
Norra Suursaatkond, EMTA, Rahvusraamatukogu,
Teatri- ja Muusikamuuseum, Eesti Klaveriõpetajate Ühing

Klaverifestivali lõppkontsert tutvustab harvaesitatavaid
neo-klassitsistlikke teoseid, mille keskmes on neli klaverit –
Antheili “Ballet mécanique”, Prokofjevi “Ode to the End of the War”,
Stravinski “Pulm” (“Les Noces”),
Reinverelt uus teos neljale klaverile ja koorile.
Esinevad NYUD Ensemble, MARRIT GERRETZ-TRAKSMANN,
STEN LASSMANN, KAI RATASSEPP, TAAVI KERIKMÄE,
segakoor LATVIJA, ERSO, ASTA KRIKŠČIUNAITE (sopran, Leedu),
IRIS OJA (alt), KRISJÄNIS NORVELIS (bass, Läti), MATI TURI (tenor)
Dirigent OLARI ELTS

Toimuvad Dmitri Aleksejevi, Leslie Howardi, Anthony ja Joseph Paratore,
Melvyn Tani ja Kalle Randalu meistrklassid ning näitus
“MAAILMANIMEGA PIANISTID EESTIS”.

PRIKE
Hooaja partner

Postimees

KLASSIKA

etv

Festivali pass: 900.- (600.-)

www.concert.ee

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

OKTOOBER 2006

PE₂^B₂₅₃₉ 2006, 10

7. OKTOOBRI 19.00 Tallinnas Rootsi-Mihkli kirikus

BRAVISSIMO!

MIKA VÄYRYNEN bandoneon, akordion, Soome
JAN-ERIK GUSTAFSSON tšello, Soome
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent MIHHAIL GERTS

A. PIAZZOLLA Kontsert bandoneoonile ja keelpillidele
S. GUBAIDULINA Seven Words akordionile, tšellole ja keelpillidele
H. VILLALOBOS Bachianas Brasilieras No. 5

Piletid 100.- / 60.-

12. OKTOOBRI 19.00 Tallinnas Metodisti kirikus

EESTI MUUSIKA PÄEVAD EXTRA

TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent RISTO JOOST

E.-S. TÕÜR Crystallisatio
L. SUMERA Musica Profana
M.-M. LILL Taeva Jõgi
T. KAUMANN Opus 1/97
M. MALTIS Vaikelu mööduvate minutitega

Koostöös Eesti Heliloojate Liiduga
Piletid 100.- / 60.-

18. OKTOOBRI 19.00 Estonia kontserdisaalis

HEATEGEVUSKONSERT MÄRKA LAST!

TATJANA ŠALAGINA viiul, Venemaa
NIKITA MDOJANTS klaver, Venemaa
TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent ERI KLAS

W. A. MOZART
Väike öömuusika
Viiulikontsert nr. 5 A-duur KV 219 Türgi
Sümfoonia nr. 1 KV 201

D. ŠOSTAKOVITŠ
Klaverikontsert nr. 1 op. 35

Koostööpartnerid: Lastekaitse Liit,
Novoje Imena (Moskva), Russki Dom

Piletid 90.- – 300.-

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades
üle Eesti, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

TALLINNA FILHARMOONIA
Toompuiestee 20, 10149 Tallinn
Tel 6613 757, fila@filharmonia.ee
www.filharmonia.ee